

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ÖĞRETİMDE ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN KULLANIMININ
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARI, HATIRDA TUTMA
DÜZEYLERİ VE DERSE İLİŞKİN TUTUMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Bülent GÜVEN**

**Hazırlayan
Berfu KIZILASLAN TUNÇER**

**(Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel
Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir. Proje No: 2005/30)**

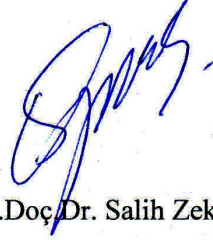
Çanakkale - 2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

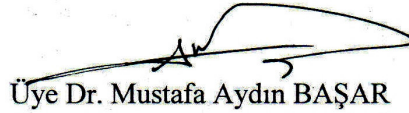
Berfu KIZILASLAN TUNÇER'e ait "Öğretimde Öğrenme Stratejilerinin Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarıları, Hatırda Tutma Düzeyleri ve Derse İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi" adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Yrd.Doç.Dr. Bülent GÜVEN

Üye Yrd.Doç.Dr. Salih Zeki GENÇ

Üye Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

ÖZET

Bu çalışmada, öğretimde öğrenme stratejilerinin kullanımının öğrencilerin akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Araştırma deneme modellerinden öntest – sontest kontrol gruplu modele uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak İlköğretim 5.sınıf “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi başarı testi, Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği, öğrenme stratejilerinin öğretilmesi amacıyla hazırlanan ders planları ve ünite ile ilgili metinler kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular SPSS paket programından yararlanarak çözümlenmiş, grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmıştır. Grup içi ve gruplararası karşılaştırmalarda t testinden yararlanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak .05 güven düzeyi benimsenmiştir.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır.

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda

bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

ABSTRACT

In this study, the effects of the use of learning strategies in education on students' academical success, their level of retention, and their attitudes towards the lesson were investigated. This study was conducted among experimentation models as an experimental study with pre-test, post-test and with control group.

The achievement test of the unit of "Community Workers", attitude scale for Social Studies lesson, lessons plans that are designed with the aim of teaching learning strategies, the texts about the unit of "Community Workers" were used as data collection method.

The results of the data were examined by using SPSS and means, distributions and standard deviations of groups were analyzed. T-test was used to compare ingroups and between groups and the measurement was significant ($p < 0.5$).

The results of the study was indicated below :

In 5th grade of Social Studies lesson, there is significant difference of the academical successes of students in experimental group who was taught the learning strategies and control group.

In 5th grade of Social Studies lesson, there is no significant difference in terms of students' attitudes towards lessons between control and experiment group who was taught the learning strategies.

In 5th grade of Social Studies lesson, there is significant difference in terms of students' level of retention between control and experiment group who was taught the learning strategies.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ONAYI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO ve ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1 Sosyal Bilgiler	1
1.1.1 İlköğretimde Sosyal Bilgiler, Amaçları ve Öğretimi	5
1.1.2 Öğrenme Stratejileri	8
1.1.2.1 Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması	10
1.1.2.2 Araştırma Kapsamında Yer Alan Öğrenme Stratejileri ve Öğretimi	15
1.1.2.2.1 Satır Altı Çizme Stratejisi ve Öğretimi	16
1.1.2.2.2 Bilgi Haritası Oluşturma Stratejisi ve Öğretimi	17
1.1.2.2.3 Not Alma Stratejisi ve Öğretimi	18
1.2 Araştırma Konusu İle İlgili Araştırmalar	21
1.3 Problem Durumu	33
1.4 Araştırmanın Amacı	34
1.5 Araştırmanın Önemi	35
1.6 Varsayımlar	36
1.7 Sınırlılıklar	37
1.8 Tanımlar	37

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli	38
2.2 Evren ve Örneklem	38

2.2.1 Deneklerin Denkleştirilmesi.....	39
2.3. Verilerin Toplanması	39
2.3.1. Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi.....	40
2.3.2 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği.....	41
2.3.3 Öğrenme Stratejileri Ders Planları	42
2.4 Denel İşlem	42
2.5 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

3. 1. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	45
3. 2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	48
3. 3. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Hatırda Tutma Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1 Sonuçlar	53
4.2. Öneriler	54

KAYNAKÇA

EKLER.....	65
EK – 1 M.E.B. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın İzin Yazısı.	66
EK – 2 Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi.....	67
EK – 3 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği	75
EK – 4 Ders Planları	77
EK – 5/A Grupların Ünite Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanları.....	86
EK – 5/B Grupların Ünite Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanları.....	87
EK – 6/A Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanları.....	88
EK – 6/B Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanları	89
EK – 7 Grupların Ünite Başarı Testinden Aldıkları Hatırda Tutma Puanları.....	90

EK – 8 Grupların 2005-2006 Öğretim Yılı Birinci Dönemi Sosyal Bilgiler Karne Notları	91
EK – 9 Öğrenme Stratejileri Öğretiminde Kullanılan Metinler.....	92
EK – 10 Denel İşlemden Kullanılan Metinler.....	97
EK – 11 Çalışma Kılavuzu.....	112
EK – 12 Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Gözlem Formu	114
EK – 13 Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Yönerge.....	115
EK – 14 Öğrencilerin Hazırladığı Öğrenme Stratejileri Çalışmalarından Örnekler .	116
EK – 15 Öğrencilerin Öğrenme Stratejileri İle Çalışma Hakkında Görüşleri	128
EK – 16 Bağ Türlerinin Anahtarlarını Gösteren Bir Bilgi Haritası Örneği.....	138

TABLO VE ŞEKİL LİSTESİ

Tablo 1: Sosyal Bilgiler 4 ve 5. sınıf üniteleri, süreleri ve öğrenme alanları.....	5
Tablo 2: Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesi Başarı Testi Öntest Puanlarına Göre Durumu	46
Tablo 3: Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesi Başarı Testi Sontest Puanlarına Göre Durumu	47
Tablo 4: Deneklerin “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Öntest Puanlarına Göre Durumu	48
Tablo 5: Deneklerin “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Sontest Puanlarına Göre Durumu	49
Tablo 6: Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesi Başarı Testi Hatırda Tutma Puanlarına Göre Durumu	51
Şekil 1: Sosyal Bilimlerin Sosyal Bilgilere Katkısı.....	3

ÖNSÖZ

Son yıllarda öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin merkeze alınması gerekliliği ortaya çıkmış, öğrenci “öğrenen” olma özelliği kazanmıştır. Öğrenme stratejileri öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini ve bilgileri anlamlandırıp, yorumlamalarını sağlaması, öğrenciyi “öğrenen” durumuna getirmesi, öğrenmeyi öğrenmesini sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırmada öğretimde öğrenme stratejileri kullanımının akademik başarıya, hatırd tutma düzeyine ve derse ilişkin tutumlara etkisi incelenmiş, ulaşılan sonuçlar değerlendirilerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Araştırmanın, öğretmenlere, konuya ilgi duyan araştırmacılara ve öğretmen adaylarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi düzeyinde desteklerini gördüğüm, benden yardımlarını esirgemeyen değerli insanlara teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde bana yol gösteren, katkı ve yardımlarıyla destek olan, değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN’e saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmaya destek olan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu’na teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın hazırlık aşamasında uzman görüşüne başvurduğum Yrd. Doç. Dr. Handan DEVECİ’ye, Arş. Gör. Nil YILDIZ’a önerileri için teşekkür ederim. Ayrıca araştırma sürecinde bana destek olan arkadaşlarım Arş. Gör. Esin ŞAHİN’e, Arş. Gör. Sibel GÜVEN’e ve Arş. Gör. Sercan UZTOSUN’a teşekkür ederim.

Araştırmanın denel işleminin gerçekleştirilmesinde katkılarını gördüğüm Ömer Mart İlköğretim Okulu Müdürü Hakan ÖZKAYA’ya, 5-A ve 5-C sınıfı öğretmenlerine, büyük ilgi ve istekle araştırmaya katılan 5-A ve 5-C sınıflarının tüm öğrencilerine teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında bana destek olan, beni yetiştiren, kendimi güvende hissetmemi sağlayan canım ailem, her zaman olduğu gibi tez çalışmamda da beni sabır ve sevgiyle desteklemiştir. Görüşlerine her zaman ihtiyaç duyduğum canım annem Süha KIZILASLAN'a, her zaman yanımda olan ve beni destekleyen değerli babam Halit KIZILASLAN'a, yaşı benden küçük olmasına rağmen beni hep yönlendiren kardeşim Mehmet Anıl KIZILASLAN'a, dualarını benden esirgemeyen anneannem Nigar MUTLU'ya sonsuz şükran ve minnetlerimi sunar, teşekkür ederim.

Sadece yüksek lisans sürecimde değil, her zaman yanımda olan, desteğiyle hayata pozitif bakmamı sağlayan, çalışmalarımda beni yüreklendiren sevgili eşim Kadir TUNÇER'e teşekkür ederim.

Çanakkale, 2007

Berfu KIZILASLAN TUNÇER

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu araştırmada, öğrencilere kazandırılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisi araştırılacaktır. Bu bölümde araştırmanın problem durumu, İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersi ve öğretimi, öğrenme stratejileri ile araştırmanın amaçları, kapsam ve sınırlılıkları, önemi ve tanımları açıklanmıştır.

1.1. Sosyal Bilgiler

Bir toplumun gelişmesi, ilerlemesi ve gereksinimlerini karşılayacak iş gücüne sahip olması, kültürünü koruyup gelecek nesillere aktarabilmesi; toplumu oluşturan bireylerin demokratik, sosyal ve toplumsal kurallara uygun davranabilen, bilgiye ulaşma yollarını bilen ve sahip olduğu bilgiyi güncelleyebilen vatandaşlar olması ile mümkündür. Bu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi nitelikli bir eğitim sistemine bağlıdır ve bu konuda en önemli görev örgün eğitimin uygulandığı okullara düşmektedir.

Böylesine ciddi bir rol yüklenen okulların programlarında Sosyal Bilgiler dersi ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü Sosyal Bilgiler, doğrudan vatandaşlık eğitimi üzerine odaklanmış tek ders olma özelliğine sahiptir (Öztürk, 2006).

Erden (tarihsiz) Sosyal Bilgileri; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlarken; Sönmez (1999),

toplumsal gerçekte kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler olduğunu belirtmektedir.

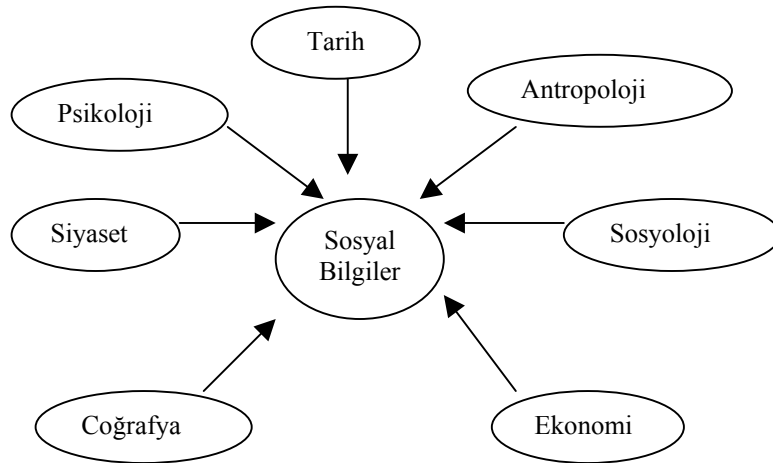
Doğanay (2002)'a göre Sosyal Bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır.

Yukarıda yer alan tanımlar doğrultusunda Sosyal Bilgiler; insanları sosyalleştirmek ve toplumsal yaşama uyumunu sağlamak amacıyla, bir çok bilimi içerisinde barındıran disiplinlerarası bir yaklaşımla öğrencilere sosyal ve toplumsal yaşamla ilgili temel bilgilerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir.

Erden (tarihsiz) ve Sönmez (1999)'in tanımları incelendiğinde Sosyal Bilgiler dersinin kapsamında Sosyal Bilimlerden seçilen bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle Sosyal bilgilerle Sosyal Bilimlerin ilişkisini açıklamak yararlı olacaktır. Sosyal Bilgiler ile Sosyal Bilimler arasındaki en belirgin fark, Sosyal Bilimlerin insanın insanla ve çevresiyle etkileşimini bilimsel olarak incelemesi, Sosyal Bilgilerin ise insanın toplum olarak yaşayışını, davranışını, temel gereksinimlerini, bunların karşılanma biçimlerini ve ilgili kurumları ele almasıdır (Çilenti ve Özer, 1988; Akt: Özer, 2004). Sosyal Bilgiler dersi Sosyal Bilimlerden seçilen konuların ilköğretim çağındaki çocuğun gereksinimlerine ve özelliklerine uygun olarak birleştirilmesinden oluşur.

Gerçek yaşamda, toplumsal olgu ve olayları tek bir disiplinle açıklamak ya da toplumsal bir problemin çözümünde tek bir disiplinin ilke ve kavramlarından yararlanmak mümkün değildir. Birçok önemli toplumsal olay ya da sorunu anlayabilmek için, hemen hemen Sosyal Bilimlerin tüm disiplinlerinden yararlanmak gerekmektedir. Bu sebeple çocuğun toplumsallaşması ve iyi vatandaş olmasını, toplumsal olayları bir bütün olarak kavramasını sağlamak amacıyla; ilköğretim

okullarında Tarih, Coğrafya, Politika, Ekonomi, Hukuk, Antropoloji gibi Sosyal Bilimlerle ilgili disiplinlerden seçilmiş, birleştirilmiş ve düzenlenmiş konulardan oluşan Sosyal Bilgiler dersine yer verilmiştir (Erden, tarihsiz).

Şekil 1. Sosyal Bilimlerin Sosyal Bilgilere Katkısı (Martorella,1998:22; Akt.Öztürk, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinin tarihini incelediğimizde; Amerika Birleşik Devletleri'nde 1892 yılında toplanan Ulusal Eğitim Konseyi, ulusal toplum anlayışını oluşturmak üzere Sosyal Bilgiler dersini düzenlemiştir. Sosyal Bilgiler dersinin yetiştiği tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun gereksinimlerine göre içerik yeniden yapılandırılmıştır (Sönmez, 1999).

Sosyal Bilgiler dersi; 1916 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde orta dereceli okulların programlarını yeniden düzenlemekle görevli olan "The Committee of Social of the Commission on the Reorganization of Secondary Education of the National Education Association" (Ulusal Eğitim Kurumlarının Ortaöğretimlerinin Yeniden Düzenlenmesi Sosyal Komitesi) isimli komite tarafından resmen tanımlanmıştır (Gündem, 1995; Akt: Özkal, 2000).

Türkiye'de Cumhuriyet döneminde ilköğretimle ilgili olarak değişik yıllarda program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. 1968 yılında yürürlüğe giren "Yeni İlkokul Programı"na kadar Sosyal Bilimlere ilişkin dersler Tarih, Coğrafya ve Yurt

Bilgisi adlarıyla ayrı ayrı verilmiştir. 1952 yılında daha önce ayrı ayrı okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi derslerinin yerine “Öğretmen Okulları Programı”na konan Sosyal Bilgiler dersinin; aynı yıl toplanan Beşinci Milli Eğitim Şurası’nda ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında da okutulması kararlaştırılmış ancak 1962 yılında sınırlı olarak uygulamaya konulmuş olan “İlkokul Program Taslağı”nda bu ders “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adıyla yer almıştır. Bu ders, 1968 yılında yürürlüğe giren “Yeni İlkokul Programı”nda “Sosyal Bilgiler” adını almış; dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada beş saat olarak okutulmaya başlanmıştır (Sözer, 1998).

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. Eğitim kurumları bu işlevi, çocuğun toplumsallaşmasını, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumları tanımalarını sağlayarak, toplumdaki rollerinin gerektirdiği davranışları, toplumun kendisine sağladığı olanakları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirir. Eğitim kurumları bu işlevleri yerine getirmekle, hem bireyin mutlu ve üretken olmasını, hem de toplumun sürekliliğini sağlar (Erden, tarihsiz).

Sosyal Bilimlerin ilköğretim çağındaki bir bileşimi sayılan Sosyal Bilgiler dersinde, çocuk, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini, geçmişi, bugünü ve geleceği ile yakından tanıma olanağı bulur. Çocuğun, toplumsal kişiliğinin oluşturulması ve geliştirilmesinde bu dersin önemli bir işlevi vardır (Sözer, 1998).

Günümüzde toplumların geleceği; içinde bulunulan bilgi çağının gereklerini yerine getirip, gelişmelere ayak uydurmasına bağlıdır. Bu amaca ulaşma gerekliliği, vatandaş yetiştirme görevini üstlenmiş olan Sosyal Bilgiler dersini önemli kılmaktadır.

1.1.1 İlköğretimde Sosyal Bilgiler, Amaçları ve Öğretimi

2004 yılında pilot illerde uygulaması yapıldıktan sonra 2005 yılında yürürlüğe giren İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda da belirtildiği üzere Sosyal Bilgiler dersi ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda, Fen ve Teknoloji dersiyle birlikte, mihver ders olarak haftada üç saat okutulmaktadır. Programda Sosyal Bilgiler dersine ait üniteler öğrenme alanlarıyla eşleştirilmiş ve her üniteye ait kazanımlar belirlenmiştir. Programa göre, dördüncü ve beşinci sınıfta sekiz ünite bulunmaktadır. Üniteler, öğrenme alanları, kazanım sayıları ve ünitenin süresi Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo1. Sosyal Bilgiler 4 ve 5. Sınıf Üniteleri, Süreleri ve Öğrenme Alanları

4.SINIF			
ÖĞRENME ALANI	ÜNİTENİN ADI	KAZANIM SAYISI	SÜRESİ
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	6	12
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	6	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	8	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	7	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi Ki Var	6	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	5	12
Güç, Yönetim ve Toplum	İnsanlar ve Yönetim	4	15
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	4	11
5.SINIF			
ÖĞRENME ALANI	ÜNİTENİN ADI	KAZANIM SAYISI	SÜRESİ
Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	4	12
Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgelerimizi Tanıyalım	8	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	5	12
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	5	15
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	4	11

Kaynak: M.E.B, 2005.

2005 yılında yürürlüğe giren İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçları şöyle belirtilmektedir (MEB, 2005):

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramalarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kalıntıları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri sunar.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekanlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

2005 programı, önerdiği örnek otantik etkinliklerle öğrenciyi, sınıfın dört duvarından hayata ve dünyaya açılacak, içinde yaşadığı sosyal ve fiziki çevrenin iyileştirilmesinde ve güzelleştirilmesinde etkin rol alabilecek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak yetiştirmeyi amaçlamakta ve Sosyal Bilgiler dersini, ders kitabının satır satır takip edildiği ve konuların ezberlenip aktarıldığı bir ders yerine, öğrencilerin eğlenebilecekleri, eğlenirken öğrenecekleri ve üretici olmanın mutluluğunu yaşayabilecekleri bir ders haline getirmeye çalışmaktadır (Ata, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinin Milli Eğitim Bakanlığı'na öngörülen bu amaçlara ulaşmasını sağlamak için Sosyal Bilgiler öğretimine önem verilmesi gerekmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler dersin etkililiği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özer (1998)'e göre Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilir yöntem ve teknikler dört başlık altında toplanabilir. Bunlar;

- Öğretmen ağırlıklı yöntem ve teknikler
- Etkileşim ağırlıklı yöntem ve teknikler
- Bireysel ağırlıklı yöntem ve teknikler
- Yaşantılara dayalı yöntem ve teknikler

Sınıfta öğrenme-öğretme etkinliklerini düzenlerken başvurulan yöntem ve tekniklerin doğru seçimi, öğrenme-öğretme sürecinde başarılı bir sonuca ulaşmada önemli bir rol oynar. Öğretim yöntem ve tekniklerinin seçimini etkileyen birçok etmen vardır. Bir Sosyal Bilgiler öğretmeni, sınıfındaki bir öğrenme-öğretme ortamında, dersini işlerken, kendi kişiliği, yetenekleri, bilgi ve becerilerine en uygun olan yöntem ya da tekniği seçmelidir. Öncelikle, işlediği konuyla ilgili olarak, bilişsel, duyuşsal ve devinimsel amaçları belirlemeli; sonra da bu amaçların (davranışların) öğrencilere kazandırılmasını sağlayacak uygun yöntem ve tekniklere yönelmelidir (Özer, 1998).

Sosyal Bilgiler, öğrencilerin bir çok sözel bilgi, kavram ve ilke öğrendikleri bir konu alanıdır. Bu bilgiler öğrenciler için anlamlı hale getirilmezse, öğrencileri ezberlemeye yöneltir. Ülkemizde de bu ders genellikle, öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından yoğun ezber gerektiren bir ders olarak algılanmaktadır (Erden, tarihsiz). Sönmez (1999)'e göre öğretmen Sosyal Bilgiler dersinde çoğu konuyu anlatmamalı, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak ve fırsat vermelidir. Sosyal Bilgiler dersini öğrenciler için daha anlamlı hale getirmek ve ezberlenmesi gereken özel olguların öğrenilmesini kolaylaştırmak için öğrenme stratejilerinden yararlanılabilir (Erden, tarihsiz).

1.1.2 Öğrenme Stratejileri

Teknolojik gelişmeler ışığında hızla değişen ve artan bilgi birikiminin öğrencilere öğretilmesinin zorluğu, öğrencinin yaparak-yaşarak elde ettiği bilginin kalıcılığının yüksek olduğunun belirlenmesi; öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen ve öğrenci rollerinin yeniden belirlenmesi işlemini beraberinde getirmiştir. Öğrenci öğretim sürecinde aktif rol alıp, kendi öğrenmesinden sorumlu duruma gelirken; öğretmen bilgi verenden çok öğrencinin bilgiye ulaşmasında rehberlik eden kişi durumuna gelmiştir.

Öğrencilerin öğrenme stratejilerini etkili bir şekilde kullanamamaları bilgi yetersizliğinden kaynaklanmaktadır (Presley ve Harris, 1990). Özellikle ilköğretim öğrencilerinin kendilerine öğretilmeden öğrenme stratejilerini kullanmaları oldukça güçtür. Yapılan araştırmalar öğrenme stratejisi kullanımının akademik başarıyı artırdığını göstermektedir (Talu, 1997; Yıldız, 2003, Belet, 2005). Hem öğrencinin kendi başına öğrenmesini sağlaması, hem de akademik başarıyı artırması bakımından önem taşıyan öğrenme stratejileri ilköğretimin birinci kademesinde öğrencilere öğretilmelidir.

Öğrenme stratejileri, bireyin kendi kendine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerin her biridir (Weinstein ve Mayer, 1986). Tay (2002) öğrenme stratejilerini, öğrencilerin öğrenme-öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında kendisine sunulan bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirerek, ona anlam vermesi ve kendine mal etmesi için gerekli olan çabaları ortaya koyması şeklinde tanımlarken; Sünbül (1998), öğrenme stratejilerinin öğrencilerin bağımsız olarak kendi öğrenme görevlerini gerçekleştirmelerini sağlayan teknikler, ilkeler ve alışkanlıklar olduğunu belirtmektedir.

Sünbül (1998)'e göre Nannete ve Branda (1995) öğrenme stratejilerini; anlama ve bilgilerin hatırlanmasını artırmak için öğrencileri sürekli uyanık tutan ve tüm düzeylerde öğrenci başarısını etkileyen bilişsel faaliyetler olarak tanımlarken; Nist (1993) öğrenme stratejilerinin; okuma, yazma, dinleme, çalışma ve kritik

düşünme süreçleri olduğunu belirtmiş, Carns (1991) ise öğrenme stratejilerini, öğrencinin akademik başarılarını geliştirmesinin yanında bilişsel kontrol duygusunu da artıran bireysel öğrenme biçim ve tercihleri olarak tanımlamıştır.

Bütün bu tanımlar incelendiğinde, öğrenme stratejileri; öğrencilerin öğrenme amacıyla kullandıkları bilgiyi seçmelerini ve kullanmalarını sağlayan yollar olarak tanımlanabilir.

Öğrencilerin başarıları, büyük ölçüde kendi öğrenme biçimlerinin farkında olmalarına ve kendi öğrenmelerini yönlendirmelerine bağlıdır. Bu durum, öğrencilere öğrenme ve çalışma stratejilerinin öğretmek gerektiğini ortaya koymaktadır (Senemoğlu, 2004).

Açıkgöz (2003) bir stratejinin amacını öğrencinin duyuşsal durumunu etkilemek ve onun yeni bilgiyi seçmesini, edinmesini, örgütlemesini ve bütünleştirmesini kolaylaştırmak olarak açıklamıştır. Bu amaçların yanı sıra öğrenme stratejileri;

1. Öğrencilerin daha fazla öğrenme sürecinde etkin olmasını gerektirir.
2. Bilgi ve aktarımdan ziyade öğrencilerde bir takım becerilerin olmasını gerektirir.
3. Öğrencileri, üst düzey düşünme becerilerini (analiz, sentez, değerlendirme vs.) gerektiren etkinliklerdir (okuma, yazma, tartışma vs.) yöneltir.
4. Konu alanı hakkında öğrencilerin sahip oldukları fikir, tutum ve inançları ifade etmeleri için uygun yollar sağlar. Bunlara ek olarak öğrenme stratejileri, öğrencilerin bazı şeyleri yapmasını ve yaptıkları şeyler hakkında düşünmesini gerektirir (Bonwell ve Eison, 1991; Akt: Sünbül, 1998).

Özer (2002)'e göre öğrenme stratejilerinin, öğrencinin kolay ve kalıcı öğrenmesini sağlamasının yanı sıra önemli sayılabilecek diğer işlevleri şunlardır:

- Öğrenciyi bilinçli öğrenici durumuna getirir.
- Öğrencinin öğrenmedeki verimliliğini artırır.

- Öğrenciye bağımsız öğrenebilme yeteneği kazandırır.
- Öğrencinin isteyerek ve zevk alarak öğrenmesine yardım eder.
- Öğrencinin okul sonrası öğrenmelerine temel hazırlar.

1.1.2.1. Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması

Öztürk (1995)'e göre öğrenme stratejileri tek bir stratejiyi değil, bir stratejiler grubunu ifade etmektedir. Kazanılmak istenen öğrenme ürününe göre kullanılacak olan öğrenme stratejileri farklılık gösterir. Öğrenme stratejilerinin kullanılacak duruma göre farklılık göstermesi; farklı şekillerde sınıflandırılmalarına neden olmuştur.

Öğrenme stratejilerine ilişkin birçok sınıflama önerilmiştir. Bu sınıflamalarda kimi araştırmacılar öğrenme stratejilerini kullandıkları durumlara göre sınıflandırırken, kimileri bilişsel işleme sürecindeki öğelere yaptıkları katkılara ya da stratejileri kullanan öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre sınıflandırmışlardır.

O'Malley ve diğerleri öğrenme stratejilerini genel olarak Biliş Ötesi Stratejiler, Bilişsel Stratejiler ve Sosyal Bilişsel Stratejiler olmak üzere üçe ayırmışlar; Jones (1988) ise öğrenme stratejilerini iki ana başlık altında sınıflandırmıştır. Bu alt başlıklar; oluşturucu stratejiler ve yapılandırıcı stratejilerdir (Sünbül,1998).

Pressley ve Harris (1990) ilköğretim birinci kademe öğrencileri için yaptıkları sınıflamada öğrenme stratejilerini altı grupta ele almışlardır. Bu stratejiler;

1. Özetleme
2. İmgeleme
3. Hikaye-gramer çözümlemesi
4. Soru oluşturma
5. Soru-cevap
6. Önceki bilgileri harekete geçirmedir.

Oxford (1990) öğrenme stratejilerini doğrudan öğrenme stratejileri ve dolaylı öğrenme stratejileri olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bu iki strateji grubunu kendi içlerinde alt bölümlere ayırmıştır ve altı öğrenme stratejisi grubu belirlemiştir. Bu stratejiler; doğrudan öğrenme stratejileri içerisinde bellek stratejileri, biliş stratejileri ve telafi stratejileri ile dolaylı öğrenme stratejileri içerisinde yer alan bilişbilgisi stratejileri, duyuşsal stratejiler ve sosyal stratejilerdir (Sünbül, 1998).

Öztürk (1995)'e göre Gagne ve Driscoll (1989) ise bilişsel işleme sürecinde kullanıldıkları yerlere ve bu süreçteki becerileri artırma durumlarına göre öğrenme stratejilerini sınıflamışlardır. Bu sınıflamada öğrenme stratejileri beş kategoride ele alınmıştır. Bu stratejiler;

1. Dikkat Stratejileri
2. Kısa Süreli Depolamayı Artırma Stratejileri
3. Kodlamayı Artırma Stratejileri
4. Geri Getirmeyi Artırma Stratejileri
5. İzleme Yönetme Stratejileri

Öztürk (1995) araştırmasında öğrenme stratejilerine ilişkin sınıflamaları inceleyerek, öğrenme stratejilerini yedi grupta toplamıştır. Bu öğrenme stratejileri;

1. Dikkat stratejisi
2. Tekrar Stratejisi
3. Anlamlandırma Stratejisi
4. Zihne Yerleştirme Stratejisi
5. Hatırlama Stratejisi
6. Bilişi Yönetme Stratejisi
7. Duyuşsal Stratejiler

Öğrenme stratejilerini öğrencilerin gelişim süreçlerine göre sınıflayan Mayer (1987) öğrenme stratejilerinin gelişim aşamalarını üç döneme ayırmıştır (Akt: Tay, 2002):

1. Erken Dönem: Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmış durumda değildir ve öğrenen tarafından kendiliğinden kullanılamaz. Bu dönem okulöncesi dönem olarak düşünülebilir.

2. Geçiş Dönemi: Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmış durumdadır; ancak öğrenmeyi artırmak için kendiliğinden kullanılmaz. Öğrenciler bu dönemde yetişkinler tarafından dışsal öğretim yoluyla öğrenme stratejilerini kullanabilirler. Bu düzey ilkökul yıllarını içerir.

3. Son Dönem: Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmış durumdadır ve yetişkin öğretimine gerek kalmadan uygun şekilde kullanılabilir. Ayrıca bu düzeyde çocuklar stratejilerini kendi öğrenme hedeflerine göre düzenleyebilirler. Bu düzey stratejiyi bağılı olmak üzere ortaokul ve lise yıllarını ve yetişkinliği kapsamaktadır.

Öğrenme stratejilerine ilişkin yapılan en geniş sınıflama Weinstein ve Mayer (1986) tarafından yapılan, temel ve karmaşık bilgilerin öğrenilmesini temel alan sınıflamadır. Bu stratejiler;

1. Temel Tekrarlama Stratejileri
2. Karmaşık Tekrarlama Stratejileri
3. Temel Anlamlandırma Stratejileri
4. Karmaşık Anlamlandırma Stratejileri
5. Temel Örgütlenme Stratejileri
6. Karmaşık Örgütlenme Stratejileri
7. Kavramayı İzleme Stratejileri
8. Duyuşsal Stratejilerdir.

Bu sınıflamalar kimi araştırmacılar (Özer, 1998; Güven, 2004; Weinstein, 1988) tarafından birleştirilerek; yineleme stratejileri, örgütleme stratejileri, anlamlandırma stratejileri, anlamayı izleme stratejileri ve duyuşsal stratejiler olarak beşli biçimde sınıflandırılmıştır.

1. Yineleme Stratejileri:

Öğrencilerin bilgiyi seçmelerini ve edinmelerini sağlayan stratejilerdir. Bu stratejilerde temel etkinlik zihinsel yinelemedir. Olduğu gibi hatırlanması istenen bilgilerin öğrenilmesinde bu stratejiler etkilidir. Yineleme stratejileri genellikle temel öğrenmeler için kullanılır (Özer, 1998).

Yineleme stratejileri öğrencilerin iki temel öğrenme özelliğini kazanmalarında etkilidir. Bu özellikler seçme ve edinmedir. Seçme özelliği ile öğrenciler öğrenme gerisindeki önemli öğeleri dikkat ederek seçebilirler. Edinme özelliği ile de, öğrenciler yeterince yineleme yaparak o öğeleri ezberleyebilirler, kazanabilirler (Özer, 1998). Yinelemenin etkili olmasında seçme ve kazanma önemlidir. Öğrencinin etkileşime girdiği materyalin önemli noktalarını tespit etmesi ve bunlara kendinden anlam katması bu stratejinin etkili olmasını sağlar (Sünbül, 1998).

2. Anlamlandırma Stratejileri

Anlamlandırma, bilginin mevcut haliyle aynen belleğe yerleştirilmesi yerine anlamlı bir bütün haline getirilerek kazanılmasını ifade etmektedir (Öztürk, 1995). Anlamlandırma stratejileri, bilgi birimleri arasında ilişki kurarak anlamlı öğrenmeyi sağlayan stratejilerdir. Öğrenciler, bu stratejilerle, öğrenmeyi amaçladıkları yeni bilgiyi, daha önce öğrendikleri ve uzun süreli belleklerinde var olan bilgilerle bütünleştirerek, ona anlam yükleyerek öğrenirler (Özer, 1998).

Bu stratejinin temelinde öğrencinin karşılaştığı bilgiyi aynen alması ya da zihnine yerleştirmesinin ötesinde belleğinde var olan, önceden öğrenmiş olduğu

bilgilerle bütünleştirerek anlamlar katması ve bu şekilde zihnine yerleştirmesi durumu vardır (Sünbül, 1998).

Tay (2004), anlamlandırma stratejilerinin kullanım amacını, bireylerin öğrenecekleri yeni bilgileri, daha önce öğrenmiş oldukları bilgilerden hareketle anlam vermeleri, bunları zihinlerinde kendilerine ait yorumlarla saklamaları ve bu bilgileri hatırlamak üzere uzun süreli belleğe göndermeleri olarak açıklarken; Öztürk (1995), anlamlandırma stratejisinin bilişsel amacının öğrenilen bilginin mevcut halinin önceki bilgiyle bütünleştirme yoluyla değiştirilerek öğrenen kişinin bilgiyi kendisine mal etmesini sağlama, yeni bilgiyi kodlayarak ilişkili bilgi bütünü içinde örgütlenme, bilginin daha derinlemesine incelenmesini ve yorumlamasını sağlama ve imgeler ve hatırlatıcılar yoluyla bilginin geri getirilmesini kolaylaştırma olduğunu vurgulamıştır.

3.Örgütlenme Stratejileri:

Örgütlenme stratejileri, öğrenilecek bilgilerin yeniden düzenlenip yapılandırılarak öğrenilmesini sağlayan stratejilerdir. Anlamlandırma stratejilerinde olduğu gibi, bu stratejilerle öğrenmede de bilgileri anlamlandırmaya önem verilir (Özer, 1998).

Bu stratejinin taktik ve öğrenme etkinlikleri olarak; özellikleri benzerlik ve farklılıklarına göre gruplama, karşılaşılan bilgi bütünü anlamlı ve önemli öğelere ayırma, bir metin içerisindeki temel, yardımcı noktaları ve bunlar arasındaki ilişkileri gösterme gibi durumlar sayılabilir (Sünbül, 1998).

Örgütlenme stratejileri, karmaşık öğrenmeler için de etkili olarak kullanılabilen stratejilerdir. Öğrenciler, öğrenmek için okudukları metinlerdeki ana düşüncelerle onları destekleyen ayrıntıları birbirleriyle ilişkilendirmede örgütlenme stratejilerini işe koşarlar (Özer, 1998). Bu stratejiler öğrenilecek materyalin yeniden yapılandırılarak, organize edilerek anlamlandırılmasını sağlar (Senemoğlu, 2004).

4. Anlamayı İzleme Stratejileri:

Özer (1998), anlamayı izleme stratejilerini, öğrencilerin kendi öğrenmelerini düzenlemelerine, yürütmelerine ve denetlemelerine yön veren stratejiler olarak tanımlarken, Güven (2004) ise öğrencilerin öğrenmeye yönelik olarak gerçekleştirdikleri etkinlikleri denetlemelerini temel alan stratejiler olduğunu belirtmiştir.

Anlamayı izleme stratejilerine sahip olan öğrenciler, öğrenmelerinin her aşamasında kendilerini denetlerler ve eğer bir yetersizlik söz konusuysa bunu giderecek strateji ya da kaynakları seçer ve kullanırlar (Güven, 2004).

5. Duyuşsal Stratejiler:

Öğrenci kendi kendine öğrenmek için uygun bilişsel öğrenme stratejilerini kullanmakla birlikte yine de, öğrenme hedeflerine ulaşmada güçlüklerle karşılaşabilir. Bu güçlükler bilişsel olmaktan çok güdüsel ve duygusal faktörlerden kaynaklanabilir (Senemoğlu, 2004).

Öğrenciler bu engelleri duyuşsal stratejilerden yararlanarak aşabilirler ve kendileri için öğrenmeyi sağlayıcı koşulları oluşturabilirler. Duyuşsal stratejiler, “öğrenmede güdüsel ve duygusal engelleri kaldırmaya yardım eden” stratejilerdir (Özer, 1998).

1.1.2.2 Araştırma Kapsamında Yer Alan Öğrenme Stratejileri ve Öğretimi

Araştırma kapsamında yer alan temel stratejiler; satır altı çizme stratejisi, not alma stratejisi ve bilgi haritası oluşturma stratejisi olarak belirlenmiş ve bu bölümde tanıtılmıştır.

1.1.2.2.1 Satır Altı Çizme Stratejisi ve Öğretimi

Satır altı çizme, metindeki önemli sözcük, sözcük öbeği ve cümlelerin altını çizme işlemidir (Özer, 1998). Anahtar sözcüklerin ya da temel fikirlerin altını çizme öğrencilerin dikkatini öğrenilecek bilgi üstüne yoğunlaştırma yollarından biridir. Satır altı çizme, okunan metnin sınav ya da başka amaçlarla ileride tekrar gözden geçirilmesi aşamasında, önemli yerlere işaret koyma işlemidir (Türkoğlu ve diğerleri, 2000).

Tekrar stratejileri arasında yer alan satır altı çizme stratejisi öğrencilerin seçme ve edinme özelliklerini kazanmasını sağlar. Seçme özelliği ile öğrenciler öğrenme gerecindeki önemli öğeleri seçebilirler ve edinme özelliği ile de öğrenciler yeterli tekrarı yaparak öğeleri kazanabilirler (Özer, 1998).

Okurken metnin önemli bölümlerinin altını çizmek ya da fosforlu kalemle üzerinden geçmek okuyucuyu aktif kılar. Okuyucu metindeki önemli noktaları sürekli tarar ve karar verir. Satır-altı çizme, okuma sonunda yapılacak özetleme, anahtarların belirlenmesi ve önemli kavram ve olguları hatırlama gibi çabalara önemli katkıda bulunur (Türkoğlu ve diğerleri, 2000).

Alt-çizmenin gerçekten yararlı olabilmesi için, bunların ne amaçla çizildiği ve ne işe yarayacağı konusunda açık bilgiye sahip olmak gerekir. Alt-çizme, ancak okunan metnin özümüyle ve okuma amacıyla ilgili çarpıcı yerlerin görülmesi amaçlanarak yapıldığında yarar sağlar (Uluğ, 1993).

Usova (1989) okurken alt-çizme ya da fosforlu kalemle işaretleme yaparken bazı noktalara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir:

1. İşaretleme ya da alt çizme yapılırken değişik renkte kalemler kullanılabilir.
2. Her öğrencinin belirli bir alt-çizme ya da işaretleme sistemi adapte etmesi ve bunu tutarlı olarak kullanması önemlidir.

3. Aşırı işaretleme ya da alt çizmeden kaçınılmalıdır.
4. İşaretlenen ya da altı çizilen yerlerin uygunluk durumuna göre, sağındaki ya da solundaki boşluğa kısa notlar yazılabilir
5. İşaretleme ya da alt çizme işine yalnız bir işaret koyma olarak bakılmamalı, önemli yerlerin daha sonraki tekrarlar için belirlenmesi işi olduğu unutulmamalıdır (Türkoğlu ve diğerleri, 2000).

1.1.2.2 Bilgi Haritası Oluşturma Stratejisi ve Öğretimi

Bilgi haritası, bir metindeki önemli sözel bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin şematik olarak gösterilme biçimidir. Bilgiyi haritalandırma metindeki bilgiyi anlamak için metnin iki boyutlu olarak yapılandırılmış haritalara dönüştürme tekniklerinden biridir (Görgen, 1997).

Bir bilgi haritası bilgileri hücre-bağ-hücre şeklinde gösteren iki boyutlu bir grafiksel görünümdür. Hücreler anahtar fikirler içerir ve bağlar hücreler arasındaki ilişkileri açıkça belirtir. Bilgi haritasının hücreleri kavramsal bilgileri basit sözel ifadeler ile sunar (Dansereau&McCagg, 1991).

Erden'e (tarihsiz) göre bilgi haritalarının öğrenme-öğretme sürecinde pek çok yararı vardır:

- Öğrencilerin kazandırılmak istenen bilgiler arasındaki ilişkileri görmesini sağlar.
- Öğrencilerin yeni gelen bilgilerle eski bilgileri arasında ilişki kurmasını sağlar.
- Dersin başında öğrencilerin dersle ilgili bilişsel yapı oluşturmalarına yardımcı olur.
- Dersin sonunda kazanılan davranışların tekrar edilmesine olanak sağlar.

Dansereau ve diğeri (1993) bilgi haritasını açıklamak amacıyla, bilgi haritasının bölümlerini anlatan bir bilgi haritası düzenlemişlerdir. Bu harita ekler bölümünde (Ek 16) verilmiştir.

Öğrencilerin kendilerine öğretilmeden bilgi haritasını öğrenme süreçlerine katmaları oldukça zordur. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilere bilgi haritası oluşturmayı ve bunu öğrenme süreçlerinde kullanmayı öğretmesi gerekmektedir. Öğrenciler bilgi haritası oluştururken; Görgen (1997) tarafından oluşturulan üç temel aşamayı uygulayabilirler:

1. Hazırlık: Bu aşamada metin okunur, metnin ana başlığı ve alt başlıkları incelenir, metindeki ana kavram ve alt kavramlara ilişkin örnekler bulunur ve ana düşünce cümleleri belirlenir.

2. Bilgi Haritası Oluşturma Kuralları ve Uygulanması: Bu aşamada metnin ana kavramı bulunur ve çerçeve içine alınır, metnin alt kavramları da çerçeve içine alınarak ana kavramın çerçevesinin altına sıralanır, bu kavramlara ilişkin özellikler ve örnekler belirlenerek çerçeve içine alınır ve çerçeveler arasındaki ilişkiler oklar yardımıyla gösterilir.

3. Bilgi Haritasını Gözden Geçirme: Bu aşamada oluşturulan bilgi haritası ana kavram, özellikler, alt kavramlar, bilgiler arasındaki ilişkiler ve bilgi haritasının metni tam olarak kapsaması gibi boyutlarıyla incelenir ve gerekli düzeltmeler yapılır.

1.1.2.2.3. Not Alma Stratejisi ve Öğretimi

Not alma, bir konu ile ilgili bilgilerin özetlenerek ileride kullanılmak amacıyla belli bir yere yazılması işlemidir. Etkili öğrenmede not almanın ve alınan notlardan yararlanmanın öteki öğrenme araçlarından farklı ve özel bir önemi vardır (Uluğ, 1993). Not almak dikkati ve konsantrasyonu sağlama konusunda sürekli bir çabayı gerektirir (Simonet, 2002).

Not alma stratejisi farklı tekniklerle uygulanabilir. Hangi tekniğin uygulanacağı, not almanın amacına, not alınacak derse ya da not alacak kişinin bireysel özelliklerine göre farklılık gösterebilir. Türkoğlu ve diğerleri (2000) not alma tekniklerini beş bölüm halinde ele almışlardır:

1. Ana Fikir Tekniği: Notların ana fikirler etrafında organize edilmesi ilkesine dayanır. Bu teknikte alınan notların tam cümle halinde olması gerekmez. Ana fikirler öncelikle belirlenir ve tanımlayıcı bir biçimde kısaca yazılır.

2. Paragraf tekniği: Bu teknikte notlar özet olarak paragraf etrafında organize edilir. Her ana fikir için bir paragraf yazılır. Bu tekniğin en önemli avantajı, anlatılan konunun ayrıntılı olarak not edilmesine imkan vermesi ve ders sonrası yapılacak ekleme ve düzeltmeleri en aza indirgenmesidir.

3. Aynen Kaydetme Tekniği: Bu teknik, daha çok aynen kaydetmenin önemli olduğu durumlarda kullanılır. Ana konu başlığı altında madde madde sıralanır. Anlatılan konuya ve öğretmenin anlatış tarzına bağlı olarak hem derste, hem de kitaptan not alırken kullanılabilir.

4. Grafikselsel Not Alma Tekniği: Öğrenilen bilgiler mantıksal bir yapı içeriyorsa ve bilgiler arasındaki ilişkilerin öğretilmesi gerekiyorsa, bu yapıyı göstermeye yönelik olarak grafikselsel not alma tekniği kullanılabilir. Bu tekniğin en önemli avantajı çok miktarda bilgiyi en kısa ve bütüncül bir biçimde yansıtabilmesidir. Ayrıca yazmaya dayalı diğer teknikler göre bu teknik, görsel anlamlar taşır ve öğrenciye çok miktarda bilgiyi daha kısa sürede kaydetme ve özümseme kolaylığı sağlar.

5. Cornell Not Alma Tekniği: Not alınacak sayfa yukarıdan aşağıya bir çizgi ortadan ikiye ayrılır. Sayfanın sağ bölümü derste not alımında kullanılır ve sol tarafı dersten sonra yapılacak düzeltmeler için kullanılmak üzere boş bırakılır.

Amaçlı olarak yapılacak not alma işi, öğrencinin belirli ilke ve kuralları çok iyi bilmesini gerektirir. Not alma ilke ve kuralları Uluğ (1993) ve Kneale (1998) tarafından belirlenmiştir:

1. Konunun ve ortamın tanınması: İşe yarar bir not alma, konu hakkında ön bilgiye sahip olmayı gerektirir. Bu nedenle, olanaklar ölçüsünde not alınacak konuyu daha önceden tanımak not almada ana düşüncelerin saptanmasını ve dikkatin konuya verilmesini kolaylaştırır.

2. Etkililiğinin Sağlanması: Not almada uzunluk önemlidir. Alınacak notların çok uzun olması, not etmenin asıl amacına ters düşer. Bu durumda, asıl bilinmesi gereken (ana düşünce) yanında; çok gerekli olmayan bilgilerin de yazıldığı bir not alma biçimi söz konusudur. Etkili bir not almada, yazılan her tuncenin aynı zamanda birçok ikincil tunceleri çağrıştırabilmesi gerekir. Böylece, bir sınav hazırlığında, bu notlara göz gezdirmek, bilgilerin yinelenmesinde yeterli olabilir. Alınan notun ayrıca zihni uyaracak nitelikte olması da gerekir. Not alırken konunun en önemli yanları yazılmalıdır. Ayrıca notlar asla metnin kopyası olmamalı, amaçlara uygun olarak seçme ve önemli noktaları ayırma özelliğine sahip olmalıdır. Notlar çok amaçlı olmalı; bir konuşma ya da yazıya temel oluşturabilecek, sınavlara hazırlanmada yardımcı olabilecek, bir modülü sentezleyebilecek nitelikte olmalıdır.

3. Dikkatin Toplanması: Anlatılanların çabucak kavranması ve ana düşüncelerinin saptanarak, buradan yan düşüncelere ulaşılabilmesi için konuşmayı titizlikle dinlemek ve bu dinleme sırasında da gerekli saptamaları yapmak zorunludur. Not almada konuyu anlayarak yazmak temeldir. Bu nedenle, kural olarak, anlaşılmayan hiçbir bilginin nota geçirilmemesi gerekir. Notlar tekrar kullanıldığında dikkatinizi çekmelidir.

4. Bilgilerin sıraya sokulması: Sistemli not alma için, yazılan bilgilerin kendi aralarında anlamlı bir sıra içinde kümelenmelerini gerektirir. Alınan notların anlaşılabilirliğini sağlamada, yazılanların belirli bir sıra ve bütünlük içinde olması beklenir. Bu sıra ve bütünlüğü sağlama, değişik maddeleştirme sistemleri ile yapılır.

Her notta ayrı sınıflandırmalara gitmek alınan notlar arasında karışıklıklara neden olabilir. Bunu önlemek için rakamlı, harfli ya da hem rakamlı hem de harfli maddeleştirmelerden yalnızca en uygun olacak birisi seçilerek kullanılmalıdır.

5. Yazma Biçiminin Belirlenmesi: Alınan notların acele yazılmasından ötürü, bunların karışık, kötü ve kullanışsız olması gibi nedenler daha sonra onların yenden temize çekilme düşüncesini doğurabilir. Not alma hangi ortamda ve hangi kaynaktan yapılırsa yapılsın, yeniden temize çekmeyi gerektirmeyecek kadar düzgün, temiz, okunaklı ve öğrencinin gereksinimlerine yanıt verebilir olmalıdır. Notlar anadilde yazılmalı ve anlamlı olmalıdır.

1.2 Araştırma Konusu İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde öğrenme stratejileri ile ilgili Türkiye’de ve dünyada gerçekleştirilmiş olan araştırmalar tarih sırasına göre açıklanmıştır.

Robin ve diğerleri (1977) tarafından gerçekleştirilen “Düşük Başarılı Kolej Öğrencilerine Not Alma Becerilerini Öğretmek” adlı araştırmada psikolojiye giriş dersine devam eden 23 düşük başarılı öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Öğrenciler ikisi deney, biri kontrol olmak üzere üç gruba ayrılmış; kontrol grubu kendi yöntemleriyle not alırken, deney gruplarına ise araştırmacılar tarafından düzenlenen not alma teknikleri öğretilmiştir. Araştırmanın sonunda; kontrol grubunda bulunan öğrenciler dersten aldıkları notları yüzde 9 oranında artırırken, deney gruplarından biri yüzde 23, biri ise yüzde 18 oranında artırmıştır.

Kiewra ve Risch (1990) tarafından gerçekleştirilen “Not Almada İçerik ve Form Değişkenleri: Ortaokul Öğrencilerine Etkileri” adlı araştırmada Kuzey Dakota’da bir ortaokulda öğrenim gören 28 öğrenciyle çalışılmıştır. Öğrenciler yansız atama yoluyla kendi notlarını hazırlama ve gözden geçirme, uzman notlarını gözden geçirme ve uzman tarafından sunulan bilgileri not almadan dinleme olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Araştırmanın sonunda; kızların erkeklerden daha fazla not aldıkları ve daha yüksek puanlar elde ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca, not alma

tiplerinden matrix tipi not almanın, doğrusal ve geleneksel not almadan daha etkili olduğu bulunmuştur.

Dansereau ve diğerleri (1993) tarafından gerçekleştirilen “Derslerde Öğrenme: İşbirlikli Gözden Geçirme Stratejileri ve Bilgi Haritalarının Etkisi” adlı araştırmada 85 üniversite öğrencisiyle eğitim psikolojisi dersinde çalışılmış ve öğrenciler dört gruba ayrılmıştır: İki bilgi haritası grubu ve iki listeleme grubu. Her iki gruptan birinde bulunan öğrenciler yalnız çalışırken, diğer grupta yer alan öğrenciler işbirlikli olarak çalışmışlardır. Öğrenciler öncelikle ders dinlemiş daha sonra verilen zaman süresince kendi çalışma metotları ile çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Ayrıca çalışmadan önce öğrencilerin güven düzeyleri de belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları; işbirlikli şekilde çalışan grupların tek başına çalışan gruplardan daha yüksek güven düzeyine sahip olduğunu, düşük güvene sahip olan öğrencilerin listeleme stratejisini tercih ederken, yüksek güvene sahip olan öğrencilerin bilgi haritası ile çalışmayı tercih ettiğini göstermektedir. Ayrıca bilgi haritası ile çalışan grupların, listeleme stratejisi ile çalışan öğrencilerden daha fazla not alma stratejisini kullandığı ve bilgi haritası ile çalışan grupların anlama ve tahmin etmede, listeleme stratejisi ile çalışanlardan daha az hata yaptıkları belirlenmiştir.

Hall ve Sidio-Hall (1994) tarafından gerçekleştirilen “Bilgi Haritası Sürecinde Rengin Etkisini Artırmak” adlı araştırmada genel psikoloji dersine devam eden 84 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrenciler renkli bilgi haritası, siyah-beyaz bilgi haritası, renkli metin ve siyah-beyaz metin olmak üzere dört gruba ayrılmış, öğrencilere ön uygulama yapılmış, daha sonra otuz dakika süreyle onlara verilen materyali gruplarının çalışma stratejisine uygun olarak çalışmaları istenmiştir. Çalışmadan iki gün sonra öğrencilere sontest ve Delta okuma ve kelime bilgisi testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları, harita ile çalışan grup ile metin ile çalışan grup arasında anlamlı fark bulunmadığını; ancak renkli materyalle çalışan grupların siyah-beyaz materyalle çalışan gruplara göre daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Öztürk (1995) eğitim fakültesi ve mesleki eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerden random yolla seçilen 326 birinci sınıf öğrencisiyle yaptığı

çalışmasında; öğrencilerin yüzde 55'inin çalışmalarında öğrenme stratejilerini oldukça sık kullandığını, tekrar ve duyuşsal stratejilerinin öğretmenler tarafından sıklıkla vurgulanırken, diğer stratejilerin nadiren vurgulandığını, öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmalarıyla, öğretmenleri tarafından bu stratejilerin vurgulanması arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu, öğrencilerin ÖSS puanları ile zihne yerleştirme stratejilerini kullanma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, öğrencilerin lise diploma puanlarıyla tekrar stratejilerini kullanma durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu belirlemiştir.

Somuncuoğlu (1996) tarafından gerçekleştirilen “Öğrencilerin Kullandıkları Öğrenme Stratejileri İle Çeşitli Değişkenler ve Başarı Algıları Arasındaki İlişkiler” adlı araştırma tarama modelinde desenlenmiş ve araştırmanın örneklemini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Eğitim Psikolojisi dersini alan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçları; öğrencilerin anlamlı bilişsel stratejileri diğer öğrenme stratejilerinden daha sık kullandıklarını ve sadece anlamlı bilişsel ve biliş yönlendirici stratejilerin kullanımının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, yetkinlik yöneliminin anlamlı bilişsel ve biliş yönlendirici stratejileri kullanmak ile; sosyal benlik ve minimum çalışma yönelimlerinin ise yüzeysel biliş stratejileri kullanmakla ilişkili olduğu saptanmıştır.

Arslan (1996) tarafından gerçekleştirilen “Altı Çizili Materyalle Çalışma ve Tam Öğrenme Yönteminin Öğrenme Düzeyine, Hatırlamaya ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi” adlı çalışmada ilköğretim 4.sınıf öğrencilerinin oluşturduğu bir kontrol, üç deney grubu olmak üzere dört grupla çalışılmıştır. Birinci deney grubunda altı çizili materyalle ile, ikincide tam öğrenme yöntemi ile, üçüncüsünde ise tam öğrenme yöntemi ve altı çizili materyalle çalışma birlikte gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrenme düzeyi ve hatırlamada deney grupları lehine anlamlı fark olduğunu ve deney grupları arasında ise ikinci ve üçüncü deney grupları lehine anlamlı fark olduğunu göstermektedir.

Görgen (1997) tarafında gerçekleştirilen çalışmada; özetleme kuralları ve bilgi haritası oluşturma öğretiminin bir metni öğrenme ve hatırlama düzeyi ile metni

çalışma için harcanan süreye etkisini belirlemek için 103 lise birinci sınıf öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; özetleme kuralları ile bilgi haritası tekniğinin öğretildiği gruplardaki öğrenciler ile kendi stratejisini kullanan kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme ve hatırlama düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Özetleme becerisi düşük, orta ve yüksek düzeyde olan öğrencilerin öğrenme ve hatırlama düzeyleri arasında anlamlı fark bulunduğu, özetleme becerisi yüksek öğrencilerin öğrenme ve hatırlama düzeylerinin de yüksek olduğu, kendi stratejilerini kullanarak çalışan grubun çalışma süresinin en az olduğu belirlenmiştir.

Talu (1997), 10. sınıfta okuyan 88 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmasında öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerini ve akademik başarıları ile kullandıkları öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulguları; öğrencilerin yüzde 52'sinin anlamlandırma stratejilerini, yüzde 41'inin tekrar stratejilerini ve yüzde 7'sinin örgütlenme stratejilerini kullandıklarını; öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejileri ile karne notları arasında anlamlı bir fark olduğunu ve karne notları üzerinde en fazla tekrar stratejilerinin etkili olduğunu, öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejileriyle seçtikleri alanlar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını göstermektedir.

Wallace ve West (1998) tarafından geliştirilen “Gestalt Prensipleriyle Birleştirilen Bilgi Haritalarının Öğrenmeye Etkisi” adlı araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmada 45 üniversite öğrencisi yansız atamayla üç gruba ayrılmıştır: metin grubu, standart harita grubu ve Gestalt prensipli harita grubu. Yapılan öntestle öğrencilerin ilgi alanları ve önbilgileri ölçülmüş, öğrenciler konuyu gruplarına göre metinle, standart haritayla ya da Gestalt prensipli haritayla çalışmış ve çalışma sonunda hatırlama testi uygulanmış; iki hafta sonra tekrar çalışmışlar ve tekrar hatırlama testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin yaş, cinsiyet, ilgi ya da önbilgilerine göre test skorları arasında anlamlı fark oluşmamıştır. Ancak Gestalt prensipli harita grubunun bilgileri hatırlama düzeyi diğer iki gruptan yüksek çıkmış, testi cevaplama süresi arasında çalıştıkları stratejilere göre anlamlı fark bulunamamıştır. Ayrıca tüm grupların hatırlama düzeyleri çalışmadan hemen sonra uygulanan testte, iki hafta sonra uygulanan testten daha yüksek çıkmıştır.

Sünbül (1998) tarafından yapılan araştırmada farklı öğrenme stratejileri kullanmanın öğrencilerin erişiş, öğrenme stratejilerine yönelik tutum, okuduğunu anlama ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisini belirlemek amacıyla mesleki eğitim fakültesi 1.sınıf öğrencisi 139 kişiyle çalışılmıştır. Araştırmada ÖYS puanlarına göre birbirine denk 4 sınıftan random yolla üç deney, bir kontrol grubu belirlenmiştir. Deney A grubuna anlamlandırma, Deney B grubuna örgütlenme, Deney C grubuna ise anlamlandırma+örgütlenme, kontrol grubuna ise geleneksel öğrenme stratejileri uygulanmıştır. Varyans analizi ve t-testi kullanılarak yapılan çözümlenmelerde; farklı öğrenme stratejilerinin uygulandığı gruplardaki öğrencilerin erişileri arasında anlamlı farkın bulunduğu, erişiş testinde en yüksek başarıyı anlamlandırma ve örgütlenme stratejilerinin uygulandığı grubun, en düşük başarıyı ise tekrar stratejilerinin uygulandığı grubun sağladığı, ayrıca farklı öğrenme stratejilerinin uygulandığı gruplardaki öğrencilerin tutumları arasında anlamlı farkın bulunduğu; en yüksek tutum düzeyinin örgütlenme stratejisinin uygulandığı grupta sağlandığı, en düşük tutuma ise tekrar stratejisinin uygulandığı grubun sahip olduğu, okuduğunu anlama düzeyi bakımından farklı öğrenme stratejilerinin uygulandığı gruplar arasında anlamlı farkın bulunmadığı, öğrenilenlerin kalıcılığının anlamlandırma ve örgütlenme stratejilerinin uygulandığı grupta en yüksek, tekrar stratejilerinin uygulandığı grupta ise en düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Faber ve diğerleri (2000) tarafından gerçekleştirilen “Not Almanın Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi” adlı araştırmada; 115 dokuzuncu sınıf öğrencisi örnekleme oluşturmuştur. Biri deney, biri kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılan öğrencilerden, deney grubunda yer alanlara dokuz hafta süreyle Cornell not alma tekniğı öğretilmiştir. Araştırmanın sonuçları; öğrencilerin not alma becerisi kazanma düzeyi ile okuma parçasının türü arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını, not alma eğitiminin öğrencilerin öğrenme yaşantıları ile düşük ilgili olan okuma parçalarının kavratılmasında, öğrencilerin öğrenme yaşantıları ile yüksek ilgili olan okuma parçalarının kavratılmasından daha etkili olduğunu göstermektedir.

Yücedağ (2001) tarafından gerçekleştirilen “Öğrenme Stratejilerine Yönelik Karşılaştırmalı Öğrenci Görüşleri” adlı araştırmada 685 lise öğrencisiyle çalışılmıştır. Öğrencilere araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğrenme stratejileri ölçeği” uygulanmış ve tercih ettikleri öğrenme stratejileri ile yaş, cinsiyet ya da sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulguları öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar, cinsiyetleri ve yaş gruplarına yönelik olarak tercih ettikleri öğrenme stratejileri arasında anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir.

Doğan (2002)’ın öntest-sontest kontrol gruplu model kullanarak 154 öğrenciden oluşan dört grup üzerinde yaptığı çalışmasında; deney gruplarından birine işbirlikli öğrenme ile, diğerine ise geleneksel öğretim ile stratejiler öğretilmiş, kontrol gruplarında ise strateji öğretimi yapılmamıştır. Araştırma sonunda, strateji öğretiminin olumlu etkileri olduğu, işbirlikli ve geleneksel sınıflarda yapılan strateji öğretiminin etkileri arasında önemli farklılıkların olmadığı, strateji öğretiminin okuduğunu anlama becerileri, güdü ve hatırd tutma üzerindeki etkilerinin cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermediği belirlenmiştir.

Morrison ve diğerleri (2002) tarafından gerçekleştirilen “Medikal Öğrencilerinin Medikal Biokimya Dersinde Aldıkları Notlar: Bir Başlangıç Açıklaması” adlı araştırmada 28 birinci sınıf medikal öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrenciler öncelikle, uzman tarafından hazırlanan notları incelemişler, daha sonra kendileri not almışlardır. Araştırmacılar tarafından öğrencilerin aldıkları notlar incelendiğinde beş farklı çeşit not alındığını belirlenmiştir: sayısal notlar, karmaşık notlar, ayrıntılı notlar, diyagram kullanılan notlar ve ayrılmış notlar. Ayrıca araştırmada öğrencilerin çalışma zamanları da incelenmiş ve zamanlarının %30’unu uzman notlarını incelemekle, %25’ini kendi notlarıyla çalışmada, %9’unu ders kitabıyla çalışmada, %2’sini ise diğer öğrencilerin notlarıyla çalışmada harcadıkları belirlenmiştir.

Kohavi ve Eshel (2003) tarafından gerçekleştirilen “Algılanmış Sınıf Kontrolü, Öz-düzenleme Stratejileri ve Akademik Başarı” adlı araştırmada, yaşları

12–13 arasında değişen 302 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmada öz-düzenleme stratejilerinin öğrencilerin kontrolünü etkilediği ve sınıfta öğrenciler ve öğretmenlerin kontrolünün birlikte kullanılmasının matematik başarıyı artırdığı hipotezi denenmiştir. Araştırma sonuçları, hipotezin doğruluğunu ispatlamış ve öz-düzenleme stratejilerinin kullanılmasının öğrencilerin kontrolünü artırdığı ve sınıfta öğrenciler ve öğretmenlerin kontrolünün birlikte kullanılmasının matematik başarıyı artırdığı belirlenmiştir.

Tay (2002) araştırmasında ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde sınıf ortamında kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada; öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan anket uygulanmış ve öğrencilerle birebir görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde sınıf ortamında dikkat stratejilerini, gruplama stratejilerini ve öğütleme stratejilerini ara sıra kullandıkları, zihinsel tekrar stratejilerini, örtük ve açık tekrar stratejilerini, ekleme stratejilerini, geri getirmeyi artırıcı stratejileri ve güdüleme stratejilerini her zaman kullandıkları, bellek destekleyici stratejileri ve yürütücü biliş stratejilerini hiçbir zaman kullanmadıkları belirlenmiştir.

Karakoç (2003) tarafından yapılan araştırmada sağlık eğitim fakóltesi üçüncü sınıfta okuyan 32 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmada öğretmen tarafından kullanılan öğretme stratejilerinin, öğrencilerin öğrenme stratejileri kullanımları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Gruplara uygulama öncesi ve sonrasında “Öğrenme Stratejileri Belirleme Ölçeği” uygulanmış ve gruplardan birinde sorgulayıcı öğretme stratejisi ile öğretim yapılırken, diğer grupta sunuş yoluyla öğretim stratejisi ile öğretim yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen tarafından kullanılan öğretme stratejilerinin, öğrenme stratejilerini kullanma durumlarını etkilediği belirlenmiştir. Sorgulayıcı öğretme stratejisi ile öğretim yapılan grupta anlamlandırma stratejisinin, sunuş yoluyla öğretim stratejisi ile öğretim yapılan grupta ise tekrar ve hatırlama stratejilerinin kullanıldığı ve öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerinin sayısının sunuş yoluyla öğretim yapılan grupta arttığı saptanmıştır.

Yıldız (2003) tarafından öğrenme stratejilerinin akademik başarıya ve hatırd tutma düzeyine etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinden random yolla bir deney, bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubuna Fen bilgisi derslerinde kullanmaları amacıyla özet çıkarma, satır altı çizme ve kavram haritası oluşturma stratejileri öğretilmiş, kontrol grubunda ise bir deneysel işlem yapılmamıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunun akademik başarı ve hatırd tutma düzeyi ile kontrol grubunun akademik başarı ve hatırd tutma düzeyi arasında deney grubu lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Baker ve Boonkit (2004) tarafından Tayland'da gerçekleştirilen “Okuma ve Yazmada Öğrenme Stratejileri: Akademik Amaçlı İngilizce İçerikleri” adlı çalışmada üniversite 2.sınıf öğrencileriyle İngilizce okuma ve yazma dersinde çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak; anket, görüşme formları ve öğrenme günlüklerinin kullanıldığı çalışmada; öğrencilerin yazma çalışmalarında olumsuz stratejileri diğerlerinden daha az kullandığı, diğer stratejiler arasında anlamlı farkın bulunmadığı, okuma çalışmalarında ise bilişbilgisi ve telafi stratejilerinin en az kullanılan stratejiler olduğu; diğer stratejiler arasında anlamlı farkın bulunmadığı belirlenmiştir. Toplam strateji kullanımında ise öğrencilerin bilişbilgisi, biliş ve telafi stratejilerini; bellek stratejileri, sosyal stratejiler, duyuşsal stratejiler ve olumsuz stratejilerden daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler bu dersten aldıkları notlara göre düşük grup ve yüksek grup olarak ikiye ayrılmış; yazma çalışmalarında olumsuz stratejileri düşük grubun yüksek gruptan daha fazla kullandığı, okuma çalışmalarında kullandıkları stratejiler arasında anlamlı farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Ekenel (2005) tarafından gerçekleştirilen “Matematik Dersi Başarı İle Bilişötesi Öğrenme Stratejileri ve Sınav Kaygısının İlişkisi” adlı çalışmada 480 lise son sınıf öğrencisi ile çalışılmış ve öğrencilere Öner (1990) tarafından geliştirilen “Sınav Kaygısı Ölçeği”, Namlu (2004) tarafından geliştirilen “Bilişötesi Öğrenme Stratejileri Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen matematik testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; bilişötesi öğrenme stratejileri ile matematik

dersi başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmakla beraber, bilişötesi öğrenme stratejilerinin alt boyutu olan değerlendirme ve planlama becerilerini kullanan öğrencilerin matematik dersi başarısının; kullanmayanlara oranla daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Belet (2005) tarafından gerçekleştirilen “Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi” adlı araştırmada İlköğretim beşinci sınıfta öğrenim gören bir deney, bir kontrol grubu olmak üzere 43 öğrenci ile çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testleri, ders materyalleri ve yapılandırılmış gözlem formları ile Acat (2000) tarafından geliştirilen “Türkçe Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğrenme stratejilerinden not alma, özetleme ve kavram haritalarının kullanıldığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri, yazma becerileri ve Türkçe dersine ilişkin tutum arasında deney grubu lehine anlamlı fark vardır. Ayrıca ilköğretim beşinci sınıf Türkçe dersinde öğrenme stratejilerinden not alma, özetleme ve kavram haritalarının kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin denel işlem süresinde, sınıf içi etkinliklere katılım düzeylerinin yüksek olduğu; öğrencilerin not alma ve kavram haritası oluşturmaya yönelik yapılandırılmış gözlem formlarındaki davranışları kazandıkları; ancak, özetleme stratejisine ilişkin “Okunan materyaldeki başlığı bulma” ve “Materyalde anlatılmak istenen ana fikri bulma” davranışlarının gözlem sistematigi içinde göreceli olarak daha az kazanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sarıbayrakdar (2006) tarafından gerçekleştirilen “Orta Öğretim Tarih Derslerinde Öğrencilerin Kullandıkları Öğrenme Stratejileri” adlı araştırmanın amacı, orta öğretime devam eden öğrencilerin tarih derslerinde kullandığı öğrenme stratejilerinin belirlenmesidir. Araştırmada; araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu tesadüfi olarak seçilen 346 öğrenci üzerinde uygulanmış ve tarih derslerinde kullanılan verimli olduğuna inanılan stratejileri belirlemek, öğrencilerden daha net sonuçlar alabilmek için de hazırlanan görüşme soruları tesadüfi olarak seçilen 13 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmadan çıkan sonuçlara göre; öğrencilerin tarih

çalışırken “oldukça sık” düzeyde (her zaman+çoğu zaman) tekrar stratejisini kullanmaktadırlar. Tekrar stratejilerinden “oldukça sık” olarak önemli bilgilerin kenarına not alma, önemli noktaları yazma ve zihinde tekrar davranışlarını kullanmaktadır. En az kullanılan strateji anlamlandırma stratejisidir. Başarılı öğrenciler zihinde tekrar, not alma, bilgileri küçülterek şemalaştırma ve hikâyeleştirme tekniklerinin verimine inanmaktadırlar. Aile bireylerinin ve öğretmenlerin öğrenciye rehberlik etme durumları oldukça düşüktür. Öğrencilerin oldukça sık olarak kendi kendilerine teknikler deneyerek tarih öğrenmekte, öğrencilerin nerdeyse beşte biri nasıl çalışması gerektiğini bilmediği için tarih derslerinden sıkılmaktadır.

Ertekin (2006) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okutulan İngilizce Ders Kitabındaki Öğrenme Stratejileri İle Öğrencilerin Öğrenme Stratejileri Arasındaki Uyum Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmanın örneklemini İzmir ili Balçova ilçesinde bulunan farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip rasgele seçilmiş üç ilköğretim okulundaki 306 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlan “Öğrenme Stratejileri Anketi” uygulanmış; elde edilen verilen SPSS paket programı uygulanarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçları; öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejileri ile okudukları ders kitabı arasında bir uyumun bulunmadığını, öğrencilerin cinsiyetleri ve eğitim gördükleri sınıf ile kullandıkları öğrenme stratejileri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığını göstermektedir. Ayrıca öğrenme stratejileri en çok kullanan okul sosyo-ekonomik düzeyi en düşük olan okulken, en az kullanan okul ise sosyo-ekonomik düzeyi en yüksek olan okuldur.

Ay (2006) tarafından gerçekleştirilen “Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Kullandığı Sözcük Öğrenme Stratejileri ve Bireysel Özellikleriyle İlişkiler” adlı araştırmada; İzmir ilinde bulunan Buca Hoca Ahmet Yesevi Lisesi’nin dokuzuncu sınıf öğrencileri örneklemini oluşturmuştur. Öğrencilere araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgiler Formu” ve Şener (2003) tarafından geliştirilen “Sözcük Öğrenme Stratejileri Envanteri” uygulanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin kullandığı sözcük öğrenme stratejileri ile annenin mesleği arasında anlamlı bir ilişki olduğu;

ancak cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu, ailedeki kız ve erkek kardeş sayısı, annenin ve babanın mesleği, ailenin ekonomik durumu, İngilizce dersindeki başarı ve evde bilgisayar ve ayrı bir çalışma odası olup olmaması açısından anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Ayrıca; öğrencilerinin en çok kullandığı sözcük öğrenme stratejilerinin “Daha önceden öğrendiğim bir sözcüğün açıklamasını duyarsam veya okursam, bildiğim o sözcüğü hatırlarım”, “Bir sözcüğün anlamını resimli sözlükten bulursam, onu daha iyi öğrenirim.”, “Bir sözcüğün anlamını bilmiyorsam, İngilizce-Türkçe sözlük kullanırım.” stratejileri olduğu en az kullanılan sözcük öğrenme stratejilerinin ise, “İngilizce günlük tutarım.”, “İngilizce ve Türkçe anlamlarını yazdığım küçük kâğıtları nereye gidersem yanıma alırım.”, “Bir sözcüğün anlamını öğrenmek için sadece İngilizce yazılmış sözlük kullanırım.” oldukları saptanmıştır.

Susar (2006) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Erişi, Tutumlar, Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zekâ Alanları Üzerindeki Etkileri” adlı araştırmada Türkçe dersinde çoklu zekâ kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yönteminin erişimi, tutumlar, öğrenme stratejileri ve çoklu zekâ alanları üzerindeki etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada, ön test, son test kontrol gruplu deney deseni kullanılmıştır. Araştırmada; İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde üç deney, bir kontrol grubu olmak toplam 178 öğrencinin oluşturduğu dört gruba çalışılmıştır. Deney gruplarından birisinde, çoklu zekâ kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yöntemi, diğerinde işbirlikli öğrenme yöntemi, bir diğerinde ise çoklu zekâ kuramına dayalı öğrenme uygulanırken, kontrol grubunda da 2005–2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları; okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımının geliştirilmesinde hem çoklu zekâ kuramına dayalı işbirlikli öğrenmenin, hem de işbirlikli öğrenmenin, 2005–2006 Türkçe Dersi Öğretim programıyla yapılan öğrenmeden daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Öztürkmen (2006) tarafından gerçekleştirilen “Ortaöğretim Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Kuramına Göre Zekâ Alanlarıyla Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmada örnekleme Gaziantep ili merkez ilçelerinde yer alan yedi genel lise ile bir fen lisesi ve bir Anadolu lisesinde öğrenim gören 652

öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya alınacak okulların şubeleri küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, öğrenciler ise ad çekme yöntemiyle tespit edilmiştir. Araştırmada veri toplama amacıyla Çoklu Zekâ Ölçeği ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğrenme stratejilerinden yaparak öğrenmeye dayalı öğrenme stratejisini diğer öğrenme stratejilerine göre daha fazla kullanma eğilimleri olduğu belirlenmiştir. Orta öğretim öğrencilerinin zekâ alanlarıyla öğrenme stratejileri arasında olumlu yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu iki değişken arasında en yüksek ilişki kişiler arası zekâ alanı ile grup çalışmasına dayalı öğrenme stratejisi alanı arasındadır. Kız öğrencilerin zekâ alanlarını ve öğrenme stratejilerini erkek öğrencilerininkine göre daha fazla kullandıkları, genel lise öğrencilerinin dinlemeye dayalı, grup çalışmasına dayalı ve yazılı çalışmaya dayalı öğrenme stratejilerini, diğer lise türlerinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek oranda kullandıkları bulunmuştur. Ayrıca Fen Lisesi öğrencilerinin, görselliğe dayalı öğrenme stratejisi ile sözel görsel temasın dengeli bileşimine dayalı öğrenme stratejilerini diğer lise türlerine göre daha yüksek oranda kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine göre öğrenme stratejileri ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Çetingöz (2006) tarafından gerçekleştirilen “Not Alma Stratejisinin Öğretimi, Tarih Başarısı, Hatırda Tutma ve Başarı Güdüsü” adlı araştırmada üniversite 3.sınıf öğrencisi 72 öğrenciyle Cumhuriyet Tarihi dersinde çalışılmıştır. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu modele göre gerçekleştirilmiş, deney grubundaki öğrencilere not alma stratejisi öğretilmiştir. Araştırmanın sonuçları, not alma stratejisinin öğretildiği deney grubunun tarih başarısının ve hatırda tutma düzeyinin kontrol grubundan yüksek olduğunu, ancak başarı güdüsü üzerinde önemli etkiler göstermediğini ve not alma stratejisinin öğretiminin öğrencilerin başarıları ve hatırda tutma düzeyleri üzerindeki etkilerinin cinsiyete göre değiştiğini, başarı güdülerini üzerindeki etkilerinin ise cinsiyete göre değişmediğini göstermektedir.

Öğrencilerinin yaparak-yaşayarak öğrenmeye yöneltmesi, öğrenciyi öğrenme öğretme sürecinin merkezine alması ve “öğrenen” rolünü kazandırması bakımından öğrenme stratejileri Sosyal Bilgiler öğretiminde önemli bir role sahiptir. Ancak

ilköğretim çağındaki öğrencilerin kendilerine öğretilmeden öğrenme stratejilerini kullanmaları oldukça güçtür. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrenme stratejilerini bilmeleri, derslerinde kullanmaları ve öğrencilerine öğretmek onları öğrenme stratejilerini kullanmaya teşvik etmeleri Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşmada kolaylıklar sağlayacaktır. Öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, yukarıda sözü edilen gereksinimlerden kaynaklanmıştır.

1.3 Problem Durumu

Örgün öğretimin temelini oluşturan ilköğretim basamağında, öğrencilerin karşılaştıkları üç mihver dersten biri olan Sosyal Bilgiler dersi; toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucu elde edilen dirik bilgiler (Sönmez, 1999) olarak tanımlanan ve öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlayan bir derstir. Sosyal Bilgiler dersi; bireyin çevresini ve ülkesini tanımasını, dünyada yaşanan önemli olayları anlayıp sonuçlarını değerlendirebilmesini, topluma karşı görev ve sorumluluklarını öğrenebilmesini amaçlamaktadır. Bu amaçlara ulaşılabilmesi, öğrencilere yalnızca hazır bilgilerin öğretilmesinden ziyade onlara bilgiye ulaşma ve yorumlama, elde ettikleri bilgiler ışığında yeni bilgiler oluşturma yollarının öğretilmesiyle olanaklıdır.

Dünyada yaşanmakta olan teknolojik gelişmeler, sosyal, kültürel, bilimsel alanda yapılan yenilikler; elde edilen yeni bilgilerin aynı hızda eğitim programlarına ve öğretilecek içeriğe yansıtılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmelere ayak uydurabilmeleri ve yeni bilgilere ulaşabilmeleri önem kazanmaktadır. Öğrenen merkezli öğretim süreçlerinin sürekli vurgulandığı günümüzde bireylerden bilgiye ulaşabilmeleri, ulaştıkları bilgileri yorumlayıp kullanabilmeleri ve mevcut bilgiler ışığında yeni bilgiler ortaya koyabilmeleri beklenmektedir. Bireylerin bu özelliklere sahip olabilmeleri için nasıl öğrendiklerinin farkında olmaları gerekmektedir.

Bireylerin nasıl öğrendiklerinin farkına varmaları, bilgiye ulaşabilmeleri, ulaştıkları bilgileri yorumlayıp kullanabilmeleri ve mevcut bilgiler ışığında yeni bilgiler ortaya koyabilmeleri; öğrenmeyi öğrenmeleri, diğer bir deyişle öğrenme stratejilerini öğrenmeleri ile olanaklı hale gelmektedir.

Öğrenme stratejileri öğrenenin öğrenirken kullandığı ve öğrenenin kodlama sürecini etkileme amacıyla olan davranışlar ve düşünceler şeklinde tanımlanmaktadır (Weinstein, 1988).

Bireylere öğrenme stratejilerinin ilköğretim basamağında kazandırılması önem taşımaktadır. Bu nedenle, öğrencileri hayata hazırlamayı amaç edinen Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarılarına, derse ilişkin tutumlarına ve hatırd tutma düzeylerine etkisini belirlemek, gerek daha sonra yapılacak araştırmalara temel olması gerekse ilköğretim öğretmenlerine yol göstermesi açısından yerinde olacaktır.

1.4 Araştırmanın Amacı

Öğrencilere kazandırılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini belirlemek bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki denenceler sınanmıştır:

1. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir fark vardır.

2. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

3. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Günümüzün öğretmeni bilgi kaynağı olma ve bilgi aktarma durumunda olmaktan çok, öğrencilerini bilginin kaynağına yönlendiren, gereksinimleri olan bilgiye ulaşmaları için gerekli becerileri kazandıran ve ulaştıkları bilgileri anlamlandırıp, üzerinde düşünebilmelerini sağlayan biri olmalıdır (Doğanay, 2002; Ed: Öztürk ve Dilek).

İlköğretim basamağında öğrenim gören öğrenciler, Sosyal Bilgiler derslerinde belirlenen davranışsal amaçları kazanmalarını sağlayacak içeriği, bir ders ya da konu alanı için belirlenen davranışsal amaçların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağına belirlenmesi anlamına gelen öğrenme-öğretme sürecine, etkin bir biçimde katılarak öğrenmek durumundadır (Güven, 2003). Öğretmenin bu görevi yerine getirebilmesi ve öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine etkin bir biçimde katılarak öğrenmesi için öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmesi gerekmektedir. Bunun etkili bir yolu da öğrencilerin öğrenme stratejilerini öğrenmesidir.

Bunun için öğrencilerin öğrenme stratejilerinin neler olduğunu, özelliklerini, nasıl, hangi durumda ve niçin kullanacaklarını bilmeleri gerekmektedir (Yıldız, 2003). İlköğretim öğrencilerinin öğrenme stratejileri kendilerine öğretilmeden bu stratejileri kullanmaları oldukça güçtür. Bu nedenle, öğrencilere öğrenmeyi öğrenmelerini sağlayacak olan öğrenme stratejilerinin ilköğretim basamağında öğretilmesi önem taşımaktadır.

İçeriğinde birçok olgu ve kavram barındıran Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğrenme stratejilerinin kullanılması, öğrencileri bu olgu ve kavramları ezberlemekten uzaklaştırarak, anlamlandırarak öğrenmelerini sağlar. Böylelikle,

öğrenciler hızla değişen bilgilere kendileri ulaşmayı, işlerine yarayacak olan bilgileri seçmeyi, onları anlamlandırıp yorumlayarak öğrenmeyi başarırlar. Bu yolla öğrenci öğrenen haline gelirken, öğretmen öğrencilerini bilgiye yönlendiren bir rehber olma görevini yerine getirmiş olur.

Bu araştırmanın Sosyal Bilgiler dersinin öğretimine bir alternatif getirerek sınıf öğretmenlerine rehberlik edeceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın sonuçlarını program geliştirme çalışmalarına yardımcı olacağı, Sosyal Bilgiler öğretimi ve öğrenme stratejileri ile ilgili literatüre katkı sağlayarak, diğer araştırmacılara kaynak teşkil edebileceği beklenmektedir.

Ayrıca bu araştırmanın öğretmen yetiştirme sürecinde öğretim elemanlarına yardımcı olarak; sınıf öğretmeni yetiştirilmesi sürecinde öğretmen adaylarına Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde farklı bir yol olarak sunulabileceği de öngörülmektedir.

1.6 Varsayımlar

Araştırmaya ilişkin varsayımlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1.6.1 Örneklemeye alınan öğrenciler evreni temsil edebilme yeterliliğine sahiptir.

1.6.2 Denel işlem sürecinde öntest-sontest-kalıcılık testi olarak kullanılan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” geçerli ve güvenilirlerdir.

1.6.3 Araştırmada görüşlerine başvuru olan uzmanların görüşleri geçerli ve güvenilirlerdir.

1.7 Sınırlılıklar

Araştırma;

1.7.1 2005-2006 öğretim yılında Çanakkale il merkezinde bulunan İlköğretim okullarında öğrenim gören 5.sınıf öğrencileri

1.7.2 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi

1.7.3 Deneysel çalışma içerisinde kullanılan öğrenme stratejileri bakımından araştırma; not alma, satır-altı çizme ve bilgi haritası oluşturma stratejileri ve

1.7.4 Öğrencilerin akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve derse ilişkin tutumlarının incelenmesi ile sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

Araştırmada yer alan önemli kavramların tanımları aşağıda verilmektedir.

Öğrenme stratejileri: Öğrenenin öğrenirken kullandığı ve öğrenenin kodlama sürecini etkileme amacıyla olan davranışlar ve düşünceler (Weinstein,1988).

Sosyal Bilgiler: Toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler (Sönmez, 1999).

Satır Altı Çizme Stratejisi: Metindeki önemli sözcük, sözcük öbeği ve cümlelerin altını çizme işlemi (Özer, 1998).

Not Alma Stratejisi: Not alma, bir konu ile ilgili bilgilerin özetlenerek ileride kullanılmak amacıyla belli bir yere yazılması işlemi (Uluğ, 1993).

Bilgi Haritası Oluşturma Stratejisi: Bilgi haritası, bir metindeki önemli sözel bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin şematik olarak gösterilme biçimi (Görgeç, 1997).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntemin açıklanması amacıyla araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesi aşamasında kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir.

2.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada, öğretimde öğrenme stratejilerinin kullanımının öğrencilerin Sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla deneme modellerinden “öntest - sontest kontrol gruplu model” kullanılmıştır. Deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır (Karasar,2004).

Araştırma; Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir ilköğretim okulunun iki şubesinde uygulanmış, şubelerden biri deney, biri de kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2005–2006 eğitim öğretim yılında Çanakkale ilindeki ilköğretim okullarının 5. sınıfında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Çanakkale Ömer Mart İlköğretim okulunun 5-A ve 5-C sınıflarında öğrenim gören toplam 40 öğrenci oluşturmuştur. Çanakkale Ömer Mart İlköğretim Okulu’nda bulunan 5-A, 5-B ve 5-C sınıflarından kura çekilerek 5-A

sınıfı deney, 5-C sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın başında öğrencilere öntest olarak uygulanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”, “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” ve Sosyal bilgiler dersine ilişkin karne notlarını doğrultusunda yapılan denkleştirme sonucunda 40 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

2.2.1 Deneklerin Denkleştirilmesi

Bu araştırmada amaçlanan öğretimde öğrenme stratejilerinin kullanımının öğrencilerin Sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini belirlemek olduğundan deney ve kontrol gruplarından araştırma kapsamına alınan öğrencilerin belirli özellikler bakımından birbirlerine denkleştirilmesi gerekmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin denkleştirilmesinde 2005–2006 öğretim yılı güz yarıyılında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinden almış oldukları karne notları, öntest olarak uygulanan ünite başarı testinden almış oldukları puanlar ve tutum ölçeği puanlarından yararlanılmıştır.

Deneklerin belirlenmesi ve denkleştirilmesi amacıyla öncelikle öğrencilerin karne notları büyükten küçüğe sıralanmış ve 2, 3, 4 ve 5 notlarına sahip olan öğrencilerin oluşturdukları dört grup belirlenmiştir. Deney grubunda bulunan ve karne notu 1 olan iki öğrenci, kontrol grubunda karne notu 1 olan öğrenci bulunmadığından araştırma kapsamına alınmamıştır. Karne notlarına göre belirlenen dört gruptaki öğrencilerden; öntest olarak uygulanan ünite başarı testinden almış oldukları puanlar ve tutum ölçeği puanları birbirine en yakın olan öğrenciler eşleştirilmiştir. Bu işlemler sonucundan her iki sınıftan 20’şer öğrenci olmak üzere toplam 40 öğrenci denkleştirilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kuramsal boyutunun oluşturulabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından konu ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve konu uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Akademik başarı değişkeni ile ilgili verilerin toplanması

amacıyla “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin kazanımlarının kazanılma derecelerini ölçen bir ünite başarı testi (Ek 2) hazırlanmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Bülent Güven ve Handan Anıl Deveci tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” (Ek 3) kullanılmıştır.

Bu bölümde verilerin toplanmasında kullanılan ölçme araçları tanıtılmaktadır.

2.3.1. “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesi Başarı Testi

Öğrencilerin belirlenen üniteye akademik başarılarını ölçmek amacıyla hazırlanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nin, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ve üniteye kazanımları ölçmeye yönelik olması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programı incelenmiş, Ömer Mart İlköğretim Okulu ve Mustafa Kemal İlköğretim Okulu 5. sınıf öğretmenleri ile konunun uzmanı olan öğretim elemanlarından görüş alınmıştır. Testin kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin beş kazanımından her birini ölçen en az beş soru maddesi olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nin güvenilirliğini belirlemek amacıyla, ünite başarı testi Çanakkale ilindeki Mustafa Kemal İlköğretim Okulu’nun 5-A ve 5-B sınıflarında öğrenim gören 75 öğrenciye uygulanmış ve uygulama sonucunda elde edilen veriler üzerinde madde analizi yapılmıştır. Ön uygulama öncesi 50 maddelik olarak hazırlanan test yapılan madde analizi sonrasında madde güçlük indekslerine göre 40 maddeye düşürülmüş, maddelerin elenmesinde ünitenin beş kazanımına ait maddelerin sayısında dengesizlik olmamasına dikkat edilmiştir.

Madde analizinden sonra ünite başarı testi; iki yarıya bölme yöntemine göre değerlendirilerek testin Spearman Brown güvenirlik katsayısı .81 olarak belirlenmiştir.

Bu test deney ve kontrol grubunda öncelikle öntest olarak uygulanmış; elde edilen veriler deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin üniteye ilişkin önbilgilerinin belirlenmesini sağlamış ve deneklerin denkleştirilmesinde kullanılmıştır. Denel işleminden sonra sontest olarak uygulanarak deney ve kontrol grubunda üniteye ilişkin kazandırılan davranışlar ölçülmüştür. Ayrıca test; denel işlemin bitişinden 21 gün sonra, öğrenme stratejilerinin öğretiminin öğrencilerin bilgileri hatırd tutma düzeyine etkisini belirlemek amacıyla tekrar uygulanmıştır.

2.3.2 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği

Araştırmada öğrenme stratejilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlara etkisini belirlemek amacıyla Bülent Güven ve Handan Anıl Deveci tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesinde öncelikle 100 İlköğretim 4. sınıf öğrencisinden oluşan örnekleme Sosyal Bilgiler dersiyile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarından oluşan bir kompozisyon yazdırılmış, bu kompozisyonlarda belirtilmiş olan tutum öğeleri sistematik bir biçimde çözümlenerek tutum maddelerine dönüştürülmüş ve bu ifadelerin karşısına “Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” biçiminde derecelendirilmiş bir ölçek konulmuştur.

Hazırlanan taslak ölçek 220 İlköğretim 4. sınıf öğrencisine uygulanmış ve ölçeğin güvenilirliği bu verilerin Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .86 bulunmuştur. Bu değer yeterli bulunmuş ve ölçekteki maddeler teker teker ölçekten çıkarıldığında .86 olarak hesaplanan alpha güvenilirlik katsayısında bir yükselme olmadığından, güvenilirlik çalışmaları sonucunda hiçbir madde ölçekten çıkarılmamıştır.

Ölçeğin kapsam geçerliğini belirlemek için alınan uzman görüşleri yeterli sayılmış, yapı geçerliğini belirlemek amacıyla ise faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda altı faktör belirlenmiştir.

2.3.3 Öğrenme Stratejileri Ders Planları

Ders planlarının hazırlanması için öncelikle konu ile ilgili alan taraması yapılmış, yerli ve yabancı kaynaklar incelenmiştir. Öğrenme stratejilerinin öğretilmesiyle ilgili kaynakların incelenmesinden sonra, öğrencilerin bu stratejileri öğrenmek amacıyla çalışabilecekleri örnek metinler hazırlanmıştır. Bu metinlerin hazırlanmasında öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinden önce işlemiş oldukları ünitelerin konularından yararlanılmıştır. Bu metinlerin kullanımını da içeren taslak planlar hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak planların uygulanabilirliği ve öğrenme stratejileri öğretmeye yönelik olup olmadığı hakkında bilgi almak amacıyla konunun uzmanlarından ve ilköğretim 5. sınıf öğretmenlerinden görüş alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda planlar geliştirilmiştir.

2.4 Denel İşlem

Denel işlemin başlamasından önce araştırmacı tarafından deney ve kontrol gruplarının öğretmenlerine araştırmanın amacı, özelliği ve nasıl uygulanacağı anlatılmıştır. Deney grubunun öğretmeni ayrıca denel işlemin uygulanmasında yapması gerekenler, öğrenme stratejilerinin nitelikleri, Sosyal Bilgiler dersinde nasıl uygulanması gerektiği, araştırmacı tarafından hazırlanan metinlerin nasıl kullanılacağı hakkında bilgilendirilmiş ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesine ait metinler, öğrencilerin çalışmalarını kontrol etmeleri için hazırlanmış asetatlar verilmiştir.

Öğretmenlerin bilgilendirilmesi sürecinden sonra, her iki gruba da sınıflarında öğretimde öğrenme stratejilerinin kullanımının Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini

belirlemek amacıyla bir araştırma yapılacağı açıklanmıştır. Daha sonra her iki gruba “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” öntest olarak uygulanmıştır. Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” verileri ve karne notları temel alınarak yapılan denkleştirmeden sonra deney grubundaki öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan planlar (Ek 4) doğrultusunda üç ders saati süren bir öğretim yapılmıştır. Bu öğretimde öğrencilere öğrenme stratejilerinin yararları, nasıl kullanılacağı ve çalışmanın nasıl yürütüleceği hakkında bilgiler verilmiştir. Öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesinden sonra, haftada üç ders saati olmak üzere dört hafta süren öğretim uygulamasına başlanmıştır. 03 Nisan 2006 – 28 Nisan 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilen öğretim uygulamasında deney grubunda bulunan öğrencilere Toplum İçin Çalışanlar ünitesinde o hafta işledikleri konuları içeren metinler verilmiş ve öğrenme stratejilerini kullanarak çalışmalarını istenmiştir. Kontrol grubunda ise “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi 2005 MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda önerilen etkinliklerle gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda işlenen etkinlikler yardımcı araştırmacı tarafından gözlemlenmiş ve bu etkinliklerin dışında bir etkinlik yapılmadığı gözlem raporunda ifade edilmiştir.

Denel işlem öncesinde deney grubu sınıf öğretmenine “Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Yönerge” (Ek 13) verilmiş ve denel işlem süresince yönergeye uygun davranması istenmiştir. Deney grubunda denel işlem süresince sınıf öğretmeni tarafından Sosyal Bilgiler dersleri işlenmiş, buna ek olarak haftanın son Sosyal Bilgiler dersinden sonra öğrencilere öğretmen tarafından üniteyle ilgili metinler dağıtılmış ve öğrencilere metni hangi stratejiyi kullanarak çalışacakları açıklanmıştır. Bir sonraki haftanın başında öğretmen, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan asetatları kullanarak öğrencilerin çalışmalarını kontrol etmelerini sağlamıştır. Denel işlemin planlandığı şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği araştırmacı tarafından izlenmiş ve “Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Gözlem Formu” (Ek 12) doldurulmuştur.

Denel işlemin bittiği gün sontest olarak “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Sontestin uygulandığı günden 21 gün sonra “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” öğrenme stratejilerinin öğrencilerin hatırd tutma düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere eş zamanlı olarak uygulanmıştır.

2.5 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Denel işlem ve deneklere yapılan ölçmeler tamamlandıktan sonra verilerin çözümlemesi ve yorumlanması işlemine geçilmiştir. Deney grubunda 20, kontrol grubunda 20 öğrenci olmak üzere 40 öğrenciden toplanan veriler istatistiki işleme tabi tutulmuştur. Deneklerin öntest, sontest ve hatırd tutma testleri araştırmacı tarafından elle puanlanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öntest, sontest ve hatırd tutma puanları hesaplandıktan sonra grupların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmıştır.

Gruplararası karşılaştırmalarda SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak t testi uygulanmış ve grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı .05 düzeyinde yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemine ilişkin denencelerin yöntem kısmında belirtilen şekilde sınanması sonucu elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

3.1. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada ilk olarak “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmak istenmiştir. Bu denencenin sınanması amacıyla, öncelikle deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin öntest uygulamasından aldıkları puanların (Ek 5/A), aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nden almış oldukları puanlara göre durumları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” Öntest Puanlarına Göre Durumu

Öğrenci grupları	Denek sayısı (N)	Aritmetik ortalama (X)	Standart sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik derecesi (sd)	Anlamlılık düzeyi (p)
Deney grubu	20	49.3750	18.8113	.044	38	>.05
Kontrol grubu	20	49.1250	16.8249			

t tablo: 1.684

Tablo 2’de deney grubundan ve kontrol grubundan araştırma kapsamına alınarak eşleştirilmiş öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nden almış oldukları öntest puanlarına uygulanan t-testinin sonuçları bulunmaktadır. Deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 0.25 fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = .044$ değeri bulunmuştur. Bu değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.684 tablo değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi akademik başarı düzeyleri deney öncesinde birbirine denktir.

Denel işlem sonrasında etkililiğini gözlemek amacıyla deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Tablo 3’de deney ve kontrol gruplarının sontest puanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” Sontest Puanlarına Göre Durumu

Öğrenci grupları	Denek sayısı (N)	Aritmetik ortalama (X)	Standart sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik derecesi (sd)	Anlamlılık düzeyi (p)
Deney grubu	20	77.5000	17.3715	2.912	38	<.05
Kontrol grubu	20	60.3750	19.8062			

t tablo: 1.684

Tablo 3’de belirtildiği üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin sontestten almış oldukları puanların (Ek 5/B) aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 17.13 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınılanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 2.912$ değeri bulunmuştur. Bulunan değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.684 tablo değerinin üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuca göre, “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi doğrulanmıştır. Başka bir deyişle, bu araştırma Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmasının akademik başarılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Görgeç (1997)’in öğrenme stratejilerinin akademik başarıyı artırmadığı sonucu ile örtüşmemekle birlikte; Talu (1997), Yıldız (2003) ve Belet (2005)’in öğrenme stratejilerinin akademik başarıyı artırdığı yönündeki sonuçlarını desteklemektedir.

3.2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Akademik başarı ile ilgili olan sınamadan sonra araştırmanın ikinci denencesi olan “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmak istenmiştir. Bu sınamanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla öncelikle deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden almış oldukları tutum puanlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, elde edilen ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır.

Tablo 4’de deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin denel işlem öncesinde uygulanan tutum ölçeğinden almış oldukları öntest puanlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Deneklerin “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Öntest Puanlarına Göre Durumu

Öğrenci grupları	Denek sayısı (N)	Aritmetik ortalama (X)	Standart sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik derecesi (sd)	Anlamlılık düzeyi (p)
Deney grubu	20	117.4500	15.6524	0.894	38	>.05
Kontrol grubu	20	113.2500	14.0221			

t tablo: 1.684

Tablo 4’de deney grubundan ve kontrol grubundan araştırma kapsamına alınarak eşleştirilmiş öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği’nden almış oldukları öntest puanlarına uygulanan t-testinin sonuçları bulunmaktadır. Deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten almış oldukları puanların (Ek 6/A) aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 4.20 fark vardır.

Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınılanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 0.894$ değeri bulunmuştur. Bu değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.684 tablo değerinin altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre; deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları birbirine denktir.

Denel işlemin uygulanmasından sonra Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlara etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere tekrar uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nden elde ettikleri son test puanlarına (Ek 6/B) ilişkin bulgulara Tablo 5'de yer verilmiştir.

**Tablo 5. Deneklerin “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği”
Sontest Puanlarına Göre Durumu**

Öğrenci grupları	Denek sayısı (N)	Aritmetik ortalama (X)	Standart sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik derecesi (sd)	Anlamlılık düzeyi (p)
Deney grubu	20	115.2500	21.2971	0.169	38	<.05
Kontrol grubu	20	114.3000	13.2828			

t tablo: 1.684

Tablo 5'de deney grubundan ve kontrol grubundan araştırma kapsamına alınarak eşleştirilmiş öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nden almış oldukları son test puanlarına uygulanan t-testinin sonuçları bulunmaktadır. Deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin son testten almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 0.95 fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınılanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 0.169$ değeri bulunmuştur. Bu değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.684 tablo değerinin altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın

anlamli olmadigini gostermektedir. Buna gore; denel islem sonrasında deney ve kontrol grubunu olusturan ogrencilerin Sosyal Bilgiler dersine iliskin tutumları arasında anlamlı bir fark olusmamıştır. Elde edilen sonuclar, “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan ogrencilerin derse iliskin tutumları ile kontrol grubunda bulunan ogrencilerin derse iliskin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi reddedilmiştir. Bu sonucl Belet (2005)’in öğrenme stratejilerinin derse iliskin tutumları artirdigina iliskin sonucuyla örtusmemektedir.

3.3. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Hatırda Tutma Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın son denencesi olan “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan ogrencilerin hatırda tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan ogrencilerin hatırda tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesinin sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” son testin uygulanmasından 21 gün sonra hatırda tutma testi olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin hatırda tutma testinden aldıkları puanların (Ek 7), aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nden almış oldukları puanlara göre durumları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” Hatırda Tutma Puanlarına Göre Durumu

Öğrenci grupları	Denek sayısı (N)	Aritmetik ortalama (X)	Standart sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik derecesi (sd)	Anlamlılık düzeyi (p)
Deney grubu	20	78.6250	18.2540	2.385	38	>.05
Kontrol grubu	20	64.0000	20.4618			

t tablo: 1.684

Tablo 6’da belirtildiği üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin hatırda tutma testinden almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 14.6250 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınılanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 2.385$ değeri bulunmuştur. Bulunan değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.684 tablo değerinin oldukça üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuca göre, “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırda tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin hatırda tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi doğrulanmıştır. Bu sonuç, Oğuz (1999) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın öğrenme stratejilerinin hatırda tutma düzeyini artırmadığı sonucuyla örtüşmemekle beraber; Görgeç (1997), Yıldız (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırmaların öğrenme stratejilerinin hatırda tutma düzeyini artırdığına ilişkin sonuçlarını desteklemektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarılarına, derse ilişkin tutumlarına ve hatırd tutma düzeylerine etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma deneme modellerinden “öntest - sontest kontrol gruplu model”e uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 2005 – 2006 öğretim yılının ikinci döneminde Çanakkale Ömer Mart İlköğretim Okulu 5-A ve 5-C şubelerinde uygulanmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce 5-A ve 5-C sınıflarında bulunan öğrencilerin denkleştirilmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve Bülent Güven ve Handan Anıl Deveci tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” öğrencilere uygulanmış, bu testlerden aldıkları notlar ve 2005 – 2006 öğretim yılının birinci döneminde Sosyal Bilgiler dersinden almış oldukları karne notları baz alınarak denkleştirme yapılmıştır. Yapılan denkleştirme sonrasında deney grubundan 20, kontrol grubundan 20 öğrenci olmak üzere toplam 40 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Denkleştirme işleminden sonra, ünitenin başlamasından bir hafta önce deney grubunda bulunan öğrencilere araştırmacı tarafından öğrenme stratejileri öğretilmiş ve Sosyal Bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinde öğretilen öğrenme stratejilerini kullanarak çalışacakları açıklanmıştır. Ünite boyunca deney grubundaki öğrencilere öğrenme stratejilerinin kullanıldığı bir öğretim yapılmış, kontrol grubunda ise ders; 2005 MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda önerilen etkinliklerle gerçekleştirilmiştir. Ünite sonunda “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” öğrenciler arasındaki farkı ölçmek amacıyla sontest olarak uygulanmıştır. Hatırd tutma düzeyini belirlemek

amacıyla ise sontestin uygulandığı tarihten 21 gün sonra ‘‘Toplum İçin alışanlar nitesi Başarı Testi’’ ğrencilere kalıcılık testi olarak uygulanmış, elde edilen tüm verilerin istatistiksel zmlmeleri sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak aşağıda sunulan sonuçlar ortaya konmuş ve ilgililere katkı sağlayacağı düşünülen öneriler geliştirilmiştir.

4.1 Sonuçlar

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır. Başka bir deyişle, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan ğretim, öğrencilerin akademik başarılarını artırmaktadır.

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır. Başka bir deyişle, Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan ğretim, ğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları üzerinde etkili olmamıştır.

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır. Başka bir deyişle, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan ğretim, öğrencilerin öğrendiklerini hatırd tutmalarında etkili olmuştur.

Bu araştırma sonunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını artırmada ve öğrendiklerini hatırd tutmalarını sağlamada

etkili olduğu, ancak Sosyal Bilgiler dersine ait tutumlarına beklenen düzeyde bir etki yapmadığı yargısına varılmıştır.

4.2. Öneriler

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgulara dayanarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretim, öğrencilerin akademik başarılarını artırmaktadır. Bu nedenle, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek öğretim yapılması sağlanabilir.

Öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesi amacıyla öğretmenlere öğrenme stratejileri ile ilgili hizmet içi eğitim verilebilir.

Bu araştırmada öğrencilere öğrenme stratejilerini öğretmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış metinler ve asetatlar, öğretmenler tarafından Sosyal Bilgiler derslerinde yeni metinler ve asetatlar hazırlanmaları amacıyla örnek alınabilir.

Eğitim fakültelerinin “Sınıf Öğretmenliği” programında öğrenim gören öğretmen adaylarına öğrenme stratejileri öğretilerek, onların meslek hayatlarında öğrencilerine öğrenme stratejilerini öğretmeleri ve öğretimlerinde bu stratejilerden yararlanmaları sağlanabilir.

Sosyal Bilgiler dersinde bu araştırmada yer almayan öğrenme stratejileri ele alınarak deneysel çalışmalar desenlenmeli ve bu öğrenme stratejilerinin akademik başarıya, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutuma ve hatırd tutma düzeyine etkisi belirlenmelidir.

Öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesiyle yapılan öğretimin diğer derslerde akademik başarıya, o derse ilişkin tutuma ve hatırdaki tutma düzeyine etkisi belirlenmelidir.

Öğretmenlerin öğretimde öğrenme stratejilerini kullanma durumlarının kıdemlerine, öğrenimlerine ve öğrenme stratejilerine ilişkin bilgilerine göre değişip değişmediği belirlenmelidir.

Öğretmenlere öğrenme stratejileri ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesinin öğrenme – öğretme süreçlerini ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını etkileme düzeyi belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, Kamile Ü.

- 2003 **Etkili Öğrenme ve Öğretme.**
İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

ARSLAN, Mehmet.

- 1996 Altı Çizili Materyalle Çalışma ve Tam Öğrenme Yönteminin Öğrenme Düzeyine, Hatırlamaya ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ATA, Bahri

- 2006 “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı” C.Öztürk (Ed.) **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım.** Ankara: Pegema Yayıncılık.

AY, Ayşe

- 2006 The Vocabulary Learning Strategies Employed By Ninth Graders And Relations With Their Personal Characteristics. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

BABADOĞAN, Cem

- 1994 “Öğrenme Stilleri ve Stratejileri Arasındaki İlişki” **I.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 28–30 Nisan 1994.** Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

BAKER, W. ve K. BOONKIT

- 2004 “Learning Strategies In Reading And Writing: EAP Context”. **Regional Language Centre Journal, Vol.35.3: 299–328.**

BELET, Dilek Ş.

- 2005 Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ÇETİNGÖZ, Duygu

- 2006 Not Alma Stratejisinin Öğretimi Tarih Başarısı, Hatırda Tutma ve Başarı Güdüsü. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

DANSEREAU, D. F, E. C, McCAGG

- 1991 “Convergent Paradigm For Examining Knowledge Mapping As A Learning Strategy” **Journal of Educational Research**, Vol.84:318–325.

DANSEREAU, D. F ve diğerleri

- 1993 “Learning From Lectures: Effects of Knowledge Maps And Cooperative Review Strategies” **Applied Cognitive Psychology**, Vol.7:483–497.

DOĞAN, Birsen

- 2002 Strateji Öğretiminin İşbirlikli ve Geleneksel Sınıflarda Okuduğunu Anlama Becerileri, Güdü ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

DOĞANAY, Ahmet

- 2002 “Sosyal Bilgiler Öğretimi”
C.Öztürk ve D.Dilek (Ed.) **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Pegema Yayıncılık.

EKENEL, Esin

- 2005 Matematik Dersi Başarısı İle Bilişötesi Öğrenme Stratejileri ve Sınav Kaygısının İlişkisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ERDEN, Münire

- Tarihsiz **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. İstanbul: Alkım Yayınevi.

ERTEKİN, Sezin Z.

- 2006 A Study On The Correlation Between The Learning Strategies Of The 4th And 5th Graders And Those In The Textbook. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ESHEL, Y. ve R. KOHAVI

- 2003 “Perceived Classroom Control, Self Regulated Learning Strategies, And Academic Achievement” **Educational Psychology**, 23–3:249–260.

FABER, Jean, E. ve diğerleri

- 2000 “The Effect of Note Taking on Ninth Grade Students Comprehension” **Reading Psychology**, Vol.21:257–270.

GÖRGEN, İzzet

- 1997 Özetleme ve Bilgi Haritası Oluşturma Öğretiminin Bilgilendirici Bir Metni Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

GÜVEN, Bülent

- 2003 İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Alan Bağımlılık- Alan Bağımsızlık Bilişsel Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

GÜVEN, Meral

- 2004 Öğrenme Stratejileri ile Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişki. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

HALL, R.H. ve M. A, SIDIO-HALL

- 1994 “The effect of student color coding of knowledge maps and test anxiety on student learning”. **Journal of Experimental Education**; Vol. 62.4, 291–303.

KARAKOÇ, Şerife

- 2003 Öğretme Stratejilerinin Öğrenme Stratejileri Kullanımına Etkisi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

KARASAR, Niyazi

- 2004 **Bilimsel Araştırma Yöntemi.**
Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KIEWRA, A.K. ve N.L. RISCH

- 1990 “Content and Form Variations In Note Taking: Effects Among Junior High Students” **Journal of Educational Research**, 83–6:355–357.

KNEALE, Pauline, E.

- 1998 “Note Taking For Geography Students”. **Journal of Geography in Higher Education**, Vol.22:427–433.

M.E.B.

- 2005 **İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı.**

MORRISON, Elizabeht, H. ve diğerleri

- 2002 “Medical Students’ Note Taking In A Medical Biochemistry Course: An Initial Exploration.” **Medical Education**, 36:384–386.

OĞUZ, Aytunga

- 1999 Derste Not Almanın Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ÖZER, Bekir

- 1998 “Öğrenmeyi Öğrenme”
A.Hakan (Ed.) **Eğitim bilimlerinde yenilikler.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı.

- 2002 “İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri”. **Eğitim Bilimleri ve Uygulama**, 1.1:17–32.

ÖZER, Melike.

- 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÖZKAL, Neşe.

- 2000 İşbirlikli Öğrenmenin Sosyal Bilgilere İlişkin Benlik Kavramı, Tutumlar ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ÖZTÜRK, Bülent

- 1995 Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ÖZTÜRK, Cemil

- 2006 Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış” C.Öztürk (Ed.) **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım.** Ankara: Pegema Yayıncılık.

ÖZTÜRKMEN, Bülent

- 2006 Orta Öğretim Öğrencilerinin Çoklu Zeka Kuramına Göre Zeka Alanlarıyla Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

PRESSLEY, M. ve HARRIS, K.R.

- 1990 “What We Really Know About Strategy Instruction” **Educational Leadership**, September: 31–35.

ROBIN, A. ve diğerleri

- 1977 “Teaching Note Taking Skills To Underachieving College Students” **Journal Of Educational Research**, Vol.71.2:81–85.

SARIBAYRAKDAR, Selin

- 2006 Orta Öğretim Tarih Derslerinde Öğrencilerin Kullandıkları Öğrenme Stratejileri. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

SENEMOĞLU, Nuray

- 2004 **Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya.**
Ankara: Gazi Kitabevi.

SIMONET, J. ve R. SIMONEL

- 2002 **Not Alma Teknikleri.**
İstanbul: Arion Yayınevi.

SOMUNCUOĞLU, Yeşim

- 1996 Öğrencilerin Kullandıkları Öğrenme Stratejileri İle Çeşitli Değişkenler ve Başarı Algıları Arasındaki İlişkiler. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

SÖNMEZ, Veysel

- 1999 **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu.**
Ankara: Anı Yayıncılık.

SÖZER, Ersan

- 1998 “Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal bilgilerin Yeri ve Önemi”
G.Can (Ed.) **Sosyal Bilgiler Öğretimi.**
Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

SUSAR, Fatma K.

- 2006 İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Dayalı İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Erişi, Tutumlar, Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zeka Alanları Üzerindeki Etkileri. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

SÜNBL, Ali Murat

- 1998 Farklı Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı, Tutum, Okuduğunu Anlama ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

TALU, Nilay

- 1997 Ankara Özel Tefvik Fikret Lisesi 10.Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

TAY, Bayram

- 2004 “Sosyal Bilgiler Dersinde Anlamlandırma Stratejilerinin Yeri ve Önemi” **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 5, 2: 1-12**
- 2002 İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Ortamında Kullandıkları Öğrenme Stratejileri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

TÜRKOĞLU ve DİĞERLERİ

- 2000 **Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve Öğrenme Yöntemleri.** Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ULUĞ, Feyzi

- 2000 **Okulda Başarı, Etkin Öğrenme ve Ders Çalışma Yöntemleri.**
İstanbul: Remzi Kitabevi.

WALLACE, D. S. ve S. C. WEST

- 1998 “The Effect of Knowledge Maps That Incorporate Gestalt Principles on Learning”. **Journal of Experimental Education**; Vol.67.1: 5–12.

WEINSTEIN, Caroline

- 1988 Assesment and Training of Student Learning Strategies. **Learning Strategies and Learning Styles.** Ed: Ronald R. Schmeck. New York: Plenum Pres.

WEINSTEIN, C.E. ve R.E. MAYER

- 1986 “The Teaching of Learning Strategies”
M.C.Withrock (Ed.) **Handbook of Research on Teaching.** New York: Macmillan Company.

YILDIZ, Nil

- 2003 İlköğretim 5.Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Öğrencilere Kazandırılan Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Hatırda Tutma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

YÜCEDAĞ, Şenay B.

- 2001 Öğrenme Stratejilerine Yönelik Karşılaştırmalı Öğrenci Görüşleri. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

EKLER**EK**

- 1 M.E.B. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın İzin Yazısı
- 2 "Toplum İçin Çalışanlar" Ünitesi Başarı Testi
- 3 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği
- 4 Öğrenme Stratejilerinin Öğretilmesinde Kullanılan Ders Planları
- 5/A Grupların Ünite Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanları
- 5/B Grupların Ünite Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanları
- 6/A Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanları
- 6/B Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanları
- 7 Grupların Ünite Başarı Testinden Aldıkları Hatırda Tutma Puanları
- 8 Grupların 2005-2006 Öğretim Yılı Birinci Dönemi Sosyal Bilgiler Karne Notları
- 9 Öğrenme Stratejileri Öğretiminde Kullanılan Metinler
- 10 Denel İşlemden Kullanılan Metinler
- 11 Çalışma Kılavuzu
- 12 Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Gözlem Formu
- 13 Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Yönerge
- 14 Öğrencilerin Hazırladığı Öğrenme Stratejileri Çalışmalarından Örnekler
- 15 Öğrencilerin Öğrenme Stratejileri İle Çalışma Hakkında Görüşleri
- 16 Bağ türlerinin anahtarlarını gösteren bir bilgi haritası örneği

EK-1

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311-124/562
Konu : Araştırma İzni

16/02/2006

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

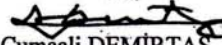
İlgi : 27.01.2006 tarih ve B.30.2.ÇAU.0.70.72.00-290-72/413 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Berfu KIZILARSLAN TUNÇER'in "Öğretimde Öğrenme Stratejilerinin Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarıları, Hatırda Tutma Düzeyleri ve Derse İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin, Çanakkale İli Ömer Mart İlköğretim Okulunda uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (2 sayfa - 16 sorudan oluşan) anketin belirtilen okullarda uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cumaali DEMİRTAŞ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EKLER :
EK-1: Anket Örneği (1 Adet-2 Sayfa)

EK-2

“TOPLUM İÇİN ÇALIŞANLAR” ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

Sevgili Öğrenci,

Bu test sizin “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesini ne kadar öğrendiğinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Testte 40 adet çoktan seçmeli soru vardır. Testi yanıtlamanız için size verilen süre 40 dakikadır. Her sorunun yalnızca bir doğru yanıtı vardır. Soruların doğru yanıtını yuvarlak içine alınız. Aynı soruda birden fazla yanıt seçeneğini işaretlemeyiniz. Sınav kağıdında belirtilen yere adınızı, soyadınızı, sınıfınızı ve numaranızı yazmayı unutmayınız. Her doğru yanıt 2,5 puandır. Başarılar dilerim.

Arş.Gör. Berfu KIZILASLAN TUNÇER

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

SORULAR

1. Ayşen Sosyal Bilgiler dersinde ödev olarak toplumun temel ihtiyaçlarını anlatan bir pano düzenlemiştir. Buna göre Ayşen’in hazırladığı panoda aşağıdakilerden hangisi **yer almaz**?

A. Eğitim Alma	C. Güven içinde yaşama
B. Spor yapma	D. Temiz bir çevrede yaşama

2. Ahmet’in babası bir resmi kurumda çalışmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi Ahmet’in babasının çalıştığı resmi kurum **olamaz**?

A. Hastane	C. Okul
B. Belediye	D. Dernek

3. ve 4.soruları aşağıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

Sinan öğretmeni ve sınıf arkadaşlarıyla piknik yapmak için yaylaya gitmişti. Sinan’ın ve arkadaşlarının anneleri onlara piknikte yemeleri için börekler, köfteler, kekler yapmıştı. Sinan ve arkadaşları yaylaya vardıklarında önce temiz havada dolaştılar, sonrada top oynadılar. Sinan arkadaşlarına çok acıktığını söyledi. Arkadaşları da çok acıkmıştı. Hep birlikte yere temiz bir örtü serip yemeklerini yediler. Yemek bitince Sinan etrafına bakındı ve bir çok kişinin etrafa torba, peçete gibi çöplerini atmış olduğunu gördü. Arkadaşlarını uyardı, çöpleri toplamaları gerektiğini söyledi. Sinan ve arkadaşları çöpleri topladılar ve çöp kutusuna attılar.

3. Yukarıdaki parçada toplumun hangi temel ihtiyacına ilişkin bir durum vardır?

A. Çevreyi koruma	C. Temizlik
B. Kültür varlıklarını koruma	D. Sağlıklı yaşama

4. Aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisi parçada anlatılan temel ihtiyaca yönelik hizmet **vermez**?

A. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)
B. Türkiye Çevreyi Koruma Ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK)
C. Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Derneği (ÇEKÜL)
D. Arama Kurtarma Vakfı (AKUT)

EK-2 DEVAM

5. Mehmet'in dedesi bir sivil toplum kuruluşunda çalışmaktadır. Ve bu çalışmalarını karşılığında para almamaktadır. Mehmet'in dedesinin bu davranışına ne ad verilir?

- A. Gönüllülük
B. Dayanışma
C. Yardımlaşma
D. Hizmet

6. Bir ilköğretim okulunun 5.sınıfında okuyan Esra'ya sivil toplum kuruluşlarının özellikleri sorulmuştur. Esra soruya doğru yanıt verdiğiğine göre Esra'nın yanıtı aşağıdakilerden hangisi **olamaz**?

- A. Toplumun ihtiyaçlarını gidermeye çalışırlar.
B. Dayanışma ve yardımlaşma içinde çalışırlar.
C. Çalışanları para alırlar.
D. Çalışanları gönüllü kişilerdir.

7. 1. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)
2. Sağlık Ocağı
3. Çocuk Esirgeme Kurumu

Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri sivil toplum kuruluşudur?

- A. Yalnız 2
B. 2 ve 3
C. 1 ve 2
D. Yalnız 1

8. Serhan devlete bağlı olarak çalışan bir resmi kurumda görev yapmaktadır. Buna göre Serhan için aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A. Devlet tarafından görevlendirilir.
B. Gönüllü olarak çalışır.
C. Çalışma saatleri bellidir.
D. Maaş alır.

1. Çalışanlar maaş alır.
2. Çalışma saatleri bellidir.
3. Çalışanlar gönüllüdürler.
4. Toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar.
5. Topluma yararlı olacak faaliyetler yaparlar.
6. Anayasaya uymak zorundadırlar.

9. Yukarıdakilerden hangisi/hangileri resmi kurumlarla sivil toplum kuruluşlarının ortak özelliklerinden biridir?

- A. 4-5-6
B. 2-4-6
C. 2-5-3
D. 1-3-2

10. Aylin Sosyal Bilgiler dersinde öğretmeninden söz istemiş ve şöyle demiştir: Bu ünite de öğrendiğimiz gibi sivil toplum kuruluşlarının toplumumuza birçok yararları vardır. Sivil toplum kuruluşlarının toplumumuza sağladığı yararlar ;” Aylin'in cümlesini siz tamamlasaydınız aşağıdakilerden hangisini **söylemezsiniz**?

- A. İnsanların yardımlaşmasını sağlar.
B. İnsanlara iş olanağı sağlar.
C. İnsanların ihtiyaçlarına karşılık verir.
D. Toplumun bilinçlenmesini sağlar.

EK-2 DEVAM

11. Televizyonda yayınlanan bir bilgi yarışmasında insanların toplum içinde yaşamlarının **en önemli** nedeni sorulmuştur. Yarışmacı doğru yanıt verdiğiğine göre yarışmacının yanıtı aşağıdakilerden hangisidir?

A. Yardımlaşarak ihtiyaçlarını gidermek	C. İyi ilişkiler kurmak
B. Birlikte çalışmak	D. Arkadaşlık yapmak

12 ve 13. soruları aşağıdaki parçaya dayanarak yanıtlayınız.

Orhan ve ailesi alışverişe çıktıkları bir gün yolda kocaman bir bidon gördüler. Bu bidonun üzerinde pil, cep telefonu ve bilgisayar resimleri vardı. Resimlerin altında “elektronik cihazlarınızın eski parçalarını bu bidona atın” yazıyordu. Orhan’ın babası bu cihazların atıklarının doğada çok uzun süre yok olmadığı için sürekli çevreyi kirlettiğini ve bu uygulamanın çevreyi korumak için çok önemli bir uygulama olduğunu söyledi. Bu elektronik atıklar burada toplanıyor daha sonra yenilerinin yapımında kullanılmak üzere geri dönüşümleri yapılıyordu. Bu uygulama çevreyi koruma alanında hizmet veren bir sivil toplum kuruluşunun çalışmasıydı.

12. Bu uygulama aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisinin çalışmaları sonucunda gerçekleştirilmiştir?

- A. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)
- B. Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD)
- C. Türkiye Çevreyi Koruma Ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK)
- D. Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Derneği (ÇEKÜL)

13. Aşağıdakilerden hangisi bu uygulamanın yararlarından **değildir**?

- A. Çevreye zararlı atıkların bırakılmasını engeller.
- B. Daha ucuz elektronik parça almamızı sağlar.
- C. Elektronik atıkların zararları konusunda halkı bilgilendirir.
- D. Elektronik atıkların geri dönüşümünü sağlar.

14. Şeyma’nın annesi resmi bir kurumda babası ise bir sivil toplum kuruluşunda çalışmaktadır. Şeyma annesi ile babasının farklı kurumlarda çalışmalarına rağmen ortak bir özellikleri olduğunu söylemektedir. Bu ortak özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A.Devlete bağlı çalışmaları	C. Gönüllü olmaları
B.Maaş almaları	D. Toplum için çalışmaları

15.

1. Çevreyi koruma	4. Sağlık hizmetleri sunma
2. Kültür varlıklarını koruma	5. Eğitime katkı sağlama
3. Fabrikalar kurma	6. Eğlence merkezleri açma.

Yukarıdakilerden hangileri sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanında yer almaz?

A. 1-3	C. 3-5
B. 2-6	D. 3-6

EK-2 DEVAM

16. 1.Kızılay –Yeşilay
2.Anne Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV)-Türk Eğitim Vakfı(TEV)
3.Türk Kalp Vakfı-Troya Vakfı
4.Verem Savaş Derneği- Fiziksel Engelliler Derneği
Yukarıda eşleştirilen sivil toplum kuruluşlarından hangisi/hangileri aynı etkinlik alanına hizmet **etmez**?
- A. 1-2
B. 1-3
C. Yalnızca 3
D. Yalnızca 2
17. Sizden sağlık alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşlarını açıklayan bir liste yapmanız istenseydi bu listede aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisi **yer almazdı**?
- A.Türk Diyabet Vakfı
B.Verem Savaş Derneği
C. Lösemili Çocuklar Vakfı(LÖSEV)
D. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV)
18. 1. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV)
2. Türk Eğitim Vakfı(TEV)
3. Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Derneği (ÇEKÜL)
4. Arama Kurtarma Vakfı (AKUT)
5. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)
Yukarıdaki sivil toplum kuruluşlarından kaç tanesi eğitim alanında hizmet verir?
- A. 2
B. 3
C. 4
D. 5
19. Oktay: Evimize hırsız girdiğinde onları ararız.
Sevil: Onlar ülkemizin güvenliğini sağlarlar.
Koray: Onlar trafik kurallarına uyulmasını sağlamak için okulumuzun önünde çalışırlar.
Aşağıdakilerden hangisi Oktay, Sevil ve Koray'ın söylediği kurumlardan biri **olamaz**?
- A. Jandarma
B. Emniyet Müdürlüğü
C. Arama Kurtarma Vakfı (AKUT)
D. Türk Silahlı Kuvvetleri
20. Türk Eğitim Vakfı(TEV) – Doğal Hayatı Koruma Derneği(DHKD) – Troya Vakfı – Fiziksel Engelliler Derneği
Yukarıdaki sivil toplum kuruluşlarının hizmet verdikleri etkinlik alanlarının doğru sırası hangi seçenekte verilmiştir?
- A. Eğitim – Çevre – Kültür – Sağlık
B. Eğitim – Kültür – Sağlık – Çevre
C. Çevre – Sağlık – Kültür – Eğitim
D. Sağlık – Kültür – Çevre – Eğitim
21. 1. Türk Kalp Vakfı
2. Troya Vakfı
3. İstanbul Kültür Sanat Vakfı

EK-2 DEVAM

Yukarıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisi ya da hangileri kültür alanında faaliyet gösterir?

A. Yalnız 3	C. Yalnız 2
B. 2 ve 3	D. 1 ve 2

22. Ahmet'e çeşitli sivil toplum kuruluşlarının adları verilmiş ve yanlarına bu sivil toplum kuruluşlarının hizmet verdiği etkinlik alanlarını yazması istenmiştir. Ahmet'in verdiği yanıtlar aşağıdaki gibidir. Buna göre Ahmet kaç sivil toplum kuruluşunun hizmet verdiği etkinlik alanını doğru bilmiştir?

- Ahmet'in yanıtları: TEMA – Çevre, Troya Vakfı-Kültür, Fiziksel Engelliler Derneği- Eğitim, Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV) – Sağlık
A. 1	C. 2
B. 3	D. 4

23. Arda'nın babası Arda'ya o gün ücretsiz olarak verilen arama-kurtarma ve ilkyardım kurslarına katılmak için bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğunu söylemiştir. Arda'nın babasının üye olduğu sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

A. Kızılay	C. Yeşilay
B. Arama Kurtarma Derneği(AKUT)
(DHKD)	D. Doğal Hayatı Koruma Derneği

24. 1. Çevrenin korunması için çalışmalar yapar.
2. Kültür varlıklarının korunması için çalışmalar yapar.
3. "7 Bölge 7 Kent" adlı bir projesi vardır.

Yukarıda özellikleri verilen sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

A. Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Vakfı(ÇEKÜL)	B. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı(TEMA)
C. Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD)	D. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV)

25. Okuluza Türk Diyabet Vakfı'nda çalışanların vakıflarını tanıtmak için geldiğini düşünün. Vakıflarının verdiği hizmetler arasında aşağıdakilerden hangisinin olduğunu **söyemezlerdi**?

A. Ücretsiz muayene yapmak	B. Diyabet hastalarına yardımcı olmak
C. Böbrek hastalarına yardımcı olmak	D. Toplumda diyabet hastalığı hakkında bilgi vermek

26. Erkan'ın arkadaşı bir hastalığa yakalanmıştı. Ve ona organ nakli yapılması gerekiyordu. Ancak uygun organ bulunamıyordu. Bir gün bir sivil toplum kuruluşunun organ naklinin yaygınlaşması için çalışmalar yaptığını öğrendiler. Bu sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

A. Türk Böbrek Vakfı	C. Yeşilay
B. Türk Kalp Vakfı	D. Verem Savaş Derneği

EK-2 DEVAM

27. Özlem annesiyle alışveriş merkezine gitmişti. Orada Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)'da çalışan kişilerle karşılaştılar. Bu kişiler onlara Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)'yı anlatan bir kitapçık verdiler. Bu kitapçıkta Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)'nın görevleri adlı bir bölümde vardı. Aşağıdakilerden etkinliklerden hangisi Özlem'e verilen kitapçıkta **yer almaz**?

A. Ağaç dikmek	C. Kültür varlıklarını korumak
B. Erozyona karşı önlem almak	D. Çölleşmeye karşı önlem almak

28. Tuana'nın ailesi ile gittiği bir Japonya seyahatinde tanıştığı Keiko adlı bir arkadaşı Tuana'ya dünyadaki bütün çocuklara yönelik yardım yapan bir sivil toplum kuruluşunun tebrik kartlarını vermiştir. Keiko'nun arkadaşına verdiği tebrik kartları aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisine aittir?

- A. Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)
 B. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)
 C. UNICEF
 D. Green Peace (Yeşil Barış)

29. Erdem o gün okuldan eve giderken yolun kenarında kaldırıma oturmuş yaşlı bir teyze gördü. Teyzeye neden kaldırımda oturduğunu sordu. Yaşlı teyze ona evi olmadığını söyledi. Erdem'de yaşlı teyze devleti evi olmayanlara baktığı bir kurum olduğunu onu bu kuruma götürebileceğini söyledi. Erdem'in yaşlı teyzeyi götürdüğü kurum aşağıdakilerden hangisidir?

A. Darülaceze	C. Kızılay
B. Huzurevi	D. Çocuk Esirgeme Kurumu

30. Oya: Ben bir hemşireyim ve devlet hastanesinde çalışıyorum.

Işık: Ben bir hemşireyim ve Verem Savaş Derneği'nde sağlık kontrolü yapıyorum.

Oya ve Işık ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi **yanlıştır**?

A. Oya çalışmaları karşılığında para alır.	C. Işık çalışmaları karşılığında para alır.
B. Işık çalışmaları karşılığında para almaz.	D. Oya'nın çalışma saatleri bellidir.

31. Tuğba: Benim annemin üyesi olduğu sivil toplum kuruluşunun "7 Çok Geç" adlı bir kampanyası var.

Pelin: Benim annemin üyesi olduğu sivil toplum kuruluşu sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımını önlemek çalışmalar yapıyor.

Demet: Benim annemin üyesi olduğu sivil toplum kuruluşunun ateşböceği adlı öğrenim birimleri var. Bu öğrenim birimlerinde öğrencilere ücretsiz eğitim veriliyor.

Tuğba, Pelin ve Demet'in annelerinin üyesi oldukları sivil toplum kuruluşları sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

EK-2 DEVAM

- A. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV)-Yeşilay-Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV)
 B. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV)-Yeşilay-Türkiye Eğitim Vakfı(TEV)
 C. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV)- Kızılay- Türkiye Eğitim Vakfı(TEV)
 D. Türkiye Eğitim Vakfı(TEV)-Kızılay- Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV)
32. Burak okula gitmeyi çok seven başarılı ve sağlıklı bir öğrencidir. Ancak ailesinin maddi durumu iyi olmadığı için okuyamamaktadır. Aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisi Burak'ın eğitimini sürdürebilmesi için ona yardım eder?
 A. Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD) C. Kızılay
 B. Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı (TEV) D. Türkiye Eğitim Vakfı (TEV)
33. Berna'nın öğretmeni "Sivil toplum kuruluşlarını anlatırken öğrencilerine bir toplumda birçok sivil toplum kuruluşunun kurulmuş olması o toplumda yaşayan insanlar arasında duygusunun gelişmiş olduğunu gösterir" dedi. Berna'nın öğretmenin cümlesindeki, boşluğu siz doldursanız aşağıdaki sözcüklerden hangisini **yazmazdınız?**
 A. Dayanışma C. Yardımlaşma
 B. Bencillik D. Duyarlılık
34. Aşağıdakilerden hangisinde sivil toplum kuruluşu ve verdiği hizmet doğru olarak eşleştirilmiştir?
 A. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı(TEMA)–Sokak çocuklarını eğitmek
 B. Lösemili Çocuklar Eğitim Vakfı(LÖSEV) – Muhtaçlara ev bulmak
 C. Kızılay – Çevreyi korumak
 D. Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Derneği (ÇEKÜL) – Çevre ve kültür varlıklarını korumak
35. Öğretmeniniz Türk Silahlı Kuvvetlerinin çalışmalarını anlatan bir kompozisyon yazmanızı istedi. Kompozisyonunuzda aşağıdaki yargılardan hangisi **yer almaz?**
 A. Ülkemizin güvenliğini sağlar.
 B. Devlet tarafından kurulmuştur.
 C. Çalışanları devlet tarafından görevlendirilir.
 D. Gönüllüler görev yapar.
36. 1. Toplumdaki bilinçli ve duyarlı insanların sayısı artar.
 2. Toplumun ihtiyaçları karşılanır.
 3. İnsanlar daha zengin olur.
 4. İnsanlar arasında dayanışma olur.
 5. İnsanlar kolayca iş bulur.
 Bir toplumda sivil toplum kuruluşlarının sayısının artması yukarıdakilerden hangisine/hangilerine **neden olmaz?**

EK-2 DEVAM

A. 1-3
B. 3-5

C. 2-3
D.1-5

37. Ece: Kızılay Güney Asya'da yaşanan deprem felaketi sonrasında Güney Asya'daki depremzedelere yardım kampanyası başlatmış ve onların çeşitli ihtiyaçlarını gidermiştir. Buna göre Kızılay'la ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A. Kızılay ülkemizin komşularına da yardım yapar.
B. Kızılay sadece ülkemizdeki afetzedelere yardım yapar.
C. Kızılay sadece yabancı ülkelere yardım yapar.
D. Kızılay ihtiyacı olan her ülkeye yardım yapar.

38. Kutay ailesi olmadığı için bir kurumda yaşadığını ve bu kurumda kendisi gibi ailesi olmayan ya da ailesinin bakmadığı çocukların yaşadığını söylemektedir. Kutay'ın yaşadığı kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Çocuk Esirgeme Kurumu
B. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV)
C. Kızılay
D. Darülaceze

39. Kardelen: Bizim kasabamızda olmadığı için ben bilgisayarın ne olduğunu bilmiyordum. Ama geçen yaz kasabamızı ateşböceği adlı bir otobüs geldi. İçinde bilgisayarlar, kitaplar, boyalar vardı. İçindeki öğretmenler bize bilgisayar kullanmayı öğretti. Bilgisayarı ben ilk kez ateşböceği otobüsünde gördüm.

Kardelen'in kasabasına ateşböceği adlı gezici öğrenim birimini götüren sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı(AÇEV)
B. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV)
C. Türkiye Eğitim Vakfı (TEV)
D. Çocuk Esirgeme Kurumu

40. 1. Birleşerek üretim yapmak
2. Birleşerek topluma yardım etmek
3. Dayanışma yoluyla toplumu bilinçlendirmek

Yukarıdaki özelliklerden hangisi ya da hangileri sivil toplum kuruluşlarının amaçlarından **değildir**?

- A. Yalnızca 2
B. 2 ve 3
C. Yalnızca 1
D. 1 ve 2

EK-3

SOSYAL BİLGİLER DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenci,

Bu ölçek, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumunuzu belirlemek için cümleler bulunmaktadır. Her bir cümleyi okuduktan sonra, cümlelere ne derece katıldığınızı belirlemek için cümlelerin sağındaki seçeneklerden size en uygun olanını işaretleyiniz. İşaretlediğiniz seçeneklerin doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Lütfen, her bir seçeneği okuduktan sonra aklınıza ilk gelen seçeneği (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Cümlelerden hiçbirini yanıtsız bırakmayınız.

Öğr. Gör. Handan DEVECİ
Arş. Gör. Bülent GÜVEN

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler dersinin çok önemli ve yararlı bir ders olduğuna inanıyorum.					
2. Çalışsam da Sosyal Bilgiler dersinden düşük notlar alıyorum.					
3. Sosyal Bilgiler dersiyle bilgilerimin daha da arttığına inanıyorum.					
4. Sosyal Bilgiler dersi yerine başka bir dersin olmasını istiyorum.					
5. Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı, okulu daha çok severdim.					
6. Sosyal Bilgiler derslerimiz çok zevkli geçiyor.					
7. Sosyal Bilgiler dersine zorunlu olduğum için çalışıyorum.					
8. Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor.					
9. Sosyal Bilgiler dersinde çok fazla konu işlenmesi hoşuma gitmiyor.					
10. Sosyal Bilgiler dersinde merak ettiğim konuları öğreniyorum.					
11. Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitaplar ilgimi çekmiyor.					
12. Sosyal Bilgiler dersinde tarihleri ezberlemek bana zor geliyor.					

EK-3 DEVAM

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
13. Sosyal Bilgiler dersinde harita çizmek çok hoşuma gidiyor.					
14. Sosyal Bilgiler dersinde geçmişte yaşanmış olayları öğrenmek hoşuma gidiyor.					
15. Sosyal Bilgiler dersini sevmiyorum.					
16. Sosyal Bilgiler, herkes için gerekli olan, temel bir derstir.					
17. İnsanların kendi ülkelerindeki ve dünyadaki olayları anlayabilmeleri için Sosyal Bilgiler dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.					
18. Sosyal Bilgiler dersinde bazı konular bana çok sıkıcı geliyor.					
19. Sosyal Bilgiler dersi konularıyla ilgili araştırma yapmayı sevmiyorum.					
20. Sosyal Bilgiler dersinde okuma, yazma, anlatma gibi çalışmalar hoşuma gitmiyor.					
21. Sosyal Bilgiler derslerinde çok sıkılıyorum.					
22. Büyüyünce Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak istiyorum.					
23. Sosyal Bilgiler dersini sevmediğim için zamanımı bu derse ayırmak istemiyorum.					
24. Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.					
25. Sınıf kütüphanesinde Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili daha çok kitabın bulunmasını istiyorum.					
26. Sosyal Bilgiler derslerine ayrılan sürenin azaltılmasını istiyorum.					
27. Sosyal Bilgiler dersinin ödevlerini yapmak için kütüphaneye gitmekten hoşlanıyorum.					
28. Sosyal Bilgiler dersini, bize çevreyi tanıttığı için çok seviyorum.					
29. İlk ders Sosyal Bilgiler dersi olduğunda okula geç gitmek istiyorum.					
30. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiğim bilgileri günlük yaşamda kullanmak hoşuma gidiyor.					

EK-4

DERS PLANI-1

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Ders : Sosyal Bilgiler
Sınıf : 5
Süre : 40'
Ünite : Toplum İçin Çalışanlar

Kazanımlar :

- 1- Öğrenme stratejilerinden satır altı çizme stratejisinin nasıl kullanıldığı konusunda görüş oluşturur.
- 2- Öğrenme stratejilerinden satır altı çizme stratejisini kullanır.

Materyaller :Tepegöz, yansı, renkli kalemler.

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkati Çekme: Öğretmenin kısa bir giriş konuşmasından sonra öğrencilere Sosyal Bilgiler dersine nasıl çalıştıklarını sorması. Öğrencilerden gelen yanıtları dinlemesi. Farklı çalışma stratejileri kullanan öğrenciler varsa onlardan kullandıkları stratejileri sınıfa anlatmalarını istemesi. Öğretmenin öğrencilere “Benim sizlere bugün öğreteceğim stratejileri merak ediyor musun?” diye sorması. Ardından “Ben sizlere bugün satır altı çizme stratejisini öğreteceğim” demesi.

Güdüleme: Öğretmenin “Çocuklar, hepimizin bildiği gibi Sosyal Bilgiler dersi keyifli bir derstir ancak çalışması da zordur. Ben sizlere Sosyal Bilgiler dersini çalışırken kullanabileceğiniz üç farklı strateji öğreteceğim. Bu stratejileri kullanarak hem keyifli bir şekilde çalışacaksınız hem de öğrendiğiniz bilgiler daha kalıcı olacak.

EK-4 DEVAM

Ayrıca bu stratejileri kullanarak çalıştığınızda sınav öncesi bilgilerinizi gözden geçirmeniz daha kolay olacak” demesi.

Derse Geçiş: Öğretmenin öğrencilere bir metin dağıtacağını söylemesi. Metni sınıfa dağıtması. Metni dağıttıktan sonra onlardan metni sessizce okumalarını istemesi. Okumalarını bitirdikten sonra satır altı çizme stratejisini birlikte uygulayacaklarını söylemesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

Öğrenciler metni okuduktan sonra öğretmenin “ Şimdi size satır altı çizme stratejisini nasıl kullanacağınızı öğreteceğim. Sizden beni dikkatlice dinlemenizi ve tepegözle yansıttığım metni nasıl çalıştığımı izlemenizi istiyorum. Ama öncelikle size satır altı çizme stratejisini ve yararlarını kısaca anlatayım. Satır altı çizme okunan bir metindeki önemli görülen ve tekrar gözden geçirildiğinde dikkat çekmesi istenen bölümlerin işaretlenmesidir. Satır altı çizme stratejisi, metnin ana fikrini belirlenmesini sağlar, metni okuyan kişinin önemli bölümlere dikkat etmesine olanak tanır, metindeki bilgilerin hatırlanmasına yardımcı olur. Şimdi gelelim satır altı çizme stratejisini nasıl uygulayacağımıza. Ben size birazdan turuncu, mavi ve yeşil kalemler dağıtacağım. Satır altı çizme stratejisini uygularken bu kalemleri kullanacaksınız. Şimdi öncelikle metnin ne hakkında yazıldığını bulmak için başlığına bakmanızı istiyorum. Çünkü metinlerin başlıkları ne hakkında yazılmış oldukları hakkında bize fikir verirler. Bu metnin başlığına baktığımızda onun iklim ile ilgili olduğunu görüyoruz. Şimdi metinde tanımı yapılan ana kavramları turuncu kalemimizle daire içine alalım. Satır altı çizme stratejisinin ilk adımı budur. Ana kavramları daire içine aldıktan sonra tanımlarının altını da yine turuncu kalemle çiziyoruz. Bu da satır altı çizme stratejisinin ikinci adımı. Tanımların altını çizdikten sonra örneklere dikkat etmemiz gerekiyor. Satır altı çizme stratejisinin üçüncü adımında önemli gördüğümüz örneklerin altını da yeşil kalemle çiziyoruz. Son adım olarak konuyla ilgili önemli açıklamaların altını mavi kalemle çiziyoruz. Böylece

EK-4 DEVAM

satır altı çizme stratejisini metnimize uygulamış oluyoruz” demesi. Stratejiyi anlatırken yansı üzerinde işlemleri yapması.

Ara Özet: Öğretmenin öğrencilerden satır altı çizme stratejisini nasıl uyguladıklarını anlatmalarını istemesi. İstekli öğrencilerden birkaç tanesine stratejinin uygulanışını anlattırması.

Ara Geçiş: Öğretmenin öğrencilere “Şimdi de size satır altı çizme stratejisini uygularken dikkat etmeniz gereken noktaları açıklayacağım. Öncelikle metnin altı çizilecek bölümlerini

dikkatlice belirlemeli ve her satırı çizmemeliyiz. Ayrıca çalıştığım her metinde aynı renklerle ve aynı şekilde satır altı çizme stratejisini uygulamalıyız” demesi.

D. SONUÇ BÖLÜMÜ

Son Özet: Öğretmenin öğrencilere şimdi dersin en keyifli bölümüne geldiklerini söylemesi ve renkli kalemleri dağıtması. Öğrencilerden onlara dağıtmış olduğu metinleri öğrendikleri şekilde satır altı çizme stratejisini kullanarak çizmelerini istemesi. Öğrencilerin arasında dolaşarak dönütler vermesi.

Tekrar Güdüleme: Öğretmenin öğrencilere “ Satır altı çizme stratejisiyle çalışmaktan memnun musunuz? Bu stratejiyle çalışırken zorlandığınız noktalar var mı?” diye sorması. Yanıtları değerlendirmesi.

Kapanış: Öğretmenin öğrencilere satır altı çizme stratejisiyle ilgili sorular sorması. Öğrencilerden gelen doğru cevapları pekiştirmesi, yanlış cevapların doğrularını söylemesi. Gerekli gördüğü yerlerde eklemeler ve düzeltmeler yapması.

EK-4 DEVAM**DERS PLANI-2****A. BİÇİMSEL BÖLÜM**

Ders : Sosyal Bilgiler

Sınıf : 5

Süre : 40'

Ünite : Toplum İçin Çalışanlar

Kazanımlar :

2- Öğrenme stratejilerinden bilgi haritası oluşturma stratejisinin nasıl kullanıldığı konusunda görüş oluşturur.

C. Öğrenme stratejilerinden bilgi haritası oluşturma stratejisini kullanır.

Materyaller :Tepegöz, yansı, renkli kalemler.

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ**B. GİRİŞ BÖLÜMÜ**

Dikkati Çekme: Öğretmenin kısa bir giriş konuşmasından sonra öğrencilere “Siz hiç harita gördünüz mü?” diye sorması. Öğrencilerden gelen yanıtları dinledikten sonra bilgi haritası görüp görmediklerini sorması. Daha sonra “Bugün sizlere Sosyal Bilgiler dersine çalışırken kullanabileceğiniz ve derslerinizi daha iyi öğrenmenizi sağlayacak bir strateji olan bilgi haritası oluşturma stratejisini öğreteceğim” demesi.

Güdüleme: Öğretmenin öğrencilere “Çocuklar, eğer bugünkü dersimizde bilgi haritasının yapımını iyi öğrenirseniz, derslerinize çalışırken bilgiler arasındaki ilişkiyi daha açık bir şekilde görebilecek, daha kolay anlayabilecek ve daha uzun süre hatırlayabileceksiniz. Bir önceki derste de belirttiğim gibi benim sizlere öğrettiğim öğrenme stratejileri ile yapacağınız çalışmalar hem çok keyifli olacak hem de bu çalışmalar sonucunda derslerinizi daha iyi öğrendiğinizi fark edeceksiniz. Ayrıca bu

EK-4 DEVAM

stratejileri kullanarak çalıştığınızda sınav öncesi bilgilerinizi gözden geçirmeniz daha kolay olacak.” demesi.

Derse Geçiş: Öğretmenin öğrencilerden geçen derste dağıttığı metinleri çıkartmalarını istemesi. “Biliyorsunuz bu metinler üzerinde satır altı çizme stratejisiyle çalışmıştık. Bende şimdi metni tepegözle duvara yansıtıyorum. Bu metnin bilgi haritasını birlikte çıkaracağız” demesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

Metni okuduktan sonra öğretmenin öğrenciler “ Şimdi öncelikle sizlere bilgi haritasının ne demek olduğunu ve öğelerini açıklayacağım” demesi. Bilgi haritasının ne olduğunu ve özelliklerini açıklaması. “Şimdi gelelim bilgi haritası oluşturma stratejisinin basamaklarına. İlk olarak metnin ana başlığını inceliyoruz. Çünkü bu ana başlık bize metnin konusu ile ilgili bilgiyi verecektir. 2. basamak olarak metnin alt başlıklarını inceliyoruz. Sonra metnin alt başlıklarını açıklayan özellik ve örnekleri belirliyoruz. Bu da üçüncü basamağımız. Bilgi haritasının çerçevelerinin içine öncelikle bu alt başlıkları yazıyoruz. Ve bu çerçevelerin yanına bağ okları koyarak bir sonrasında gelen çerçevenin alt başlıkla nasıl bir ilgisi olduğunu kısaca bağ okunun üzerine yazıyoruz. Eğer bu alt kavramın bir özelliğiye bağ okunun üzerine özellik, örneği ise örnek gibi açıklamalar yazıyoruz. Şimdi hep birlikte bilgi haritamızı oluşturalım” demesi. Öncelikle tepegözle yansıttığı metindeki kavram ve alt kavramları beraberce belirlemeleri. İlk örneği öğretmenin tahtaya çizmesi. Öğrencilerinde bilgi haritasını defterlerine çizmeleri

Ara Özet: Öğretmenin öğrencilerden defterlerine çizdikleri bilgi haritası ile tahtadaki bilgi haritasını karşılaşturmalarını istemesi. Eğer farklı yaptıkları bölümler varsa onları düzeltmelerini istemesi.

EK-4 DEVAM

Ara Geçiş: Öğretmenin öğrencilerden nasıl bilgi haritası oluşturduklarını anlatmalarını istemesi. İstekli öğrencilerden birkaç tanesine stratejinin uygulanışını anlattırması.

D. SONUÇ BÖLÜMÜ

Son Özet: Öğretmenin öğrencilere şimdi dersin en keyifli bölümüne geldiklerini söylemesi ve renkli kalemleri dağıtması. Öğrencilerden onlara dağıtmış olduğu metinleri öğrendikleri şekilde satır altı çizme stratejisini kullanarak çizmelerini istemesi. Öğrencilerin arasında dolaşarak dönütler vermesi.

Tekrar Güdüleme: Öğretmenin öğrencilere “ Bilgi haritası oluşturarak çalışmaktan memnun musunuz? Bu stratejiyle çalışırken zorlandığınız noktalar var mı?” diye sorması. Yanıtları değerlendirmesi.

Kapanış: Öğretmenin öğrencilere bilgi haritası oluşturma stratejisiyle ilgili sorular sorması. Öğrencilerden gelen doğru cevapları pekiştirmesi, yanlış cevapların doğrularını söylemesi. Gerekli gördüğü yerlerde eklemeler ve düzeltmeler yapması.

EK-4 DEVAM

DERS PLANI – 3

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Ders	: Sosyal Bilgiler
Sınıf	: 5
Süre	: 40'
Ünite	: Toplum İçin Çalışanlar

Kazanımlar :

- 3- Öğrenme stratejilerinden satır altı çizme stratejisinin nasıl kullanıldığı konusunda görüş oluşturur.
- 2- Öğrenme stratejilerinden satır altı çizme stratejisini kullanır.

Materyaller :Tepegöz, yansı.

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkati Çekme: Öğretmenin “Çocuklar önceki iki dersimizde satır altı çizme stratejisi ve bilgi haritası oluşturma stratejisini öğrenmişsiniz. Bu stratejiler ile çalışmaktan memnun musunuz?” diye sorması. Öğrencilerden gelen cevapları dinlemesi. “Bugünde size derslerinizde yardımcı olacak bir başka strateji öğreteceğim. Hangi strateji olduğunu merak ediyor musunuz?” diye sorması.

Güdüleme: Öğretmenin “Çocuklar, bugün not alma stratejisini öğreneceğiz. Böylelikle Sosyal Bilgiler dersine çalışırken bu stratejiyi kullanabileceksiniz ve öğrendiğiniz bilgiler daha kalıcı olacak” demesi.

Derse Geçiş: Öğretmenin öğrencilere bir metin dağıtacağını söylemesi. Metni sınıfa dağıtması. Metni dağıttıktan sonra onlardan metni sessizce okumalarını istemesi.

EK-4 DEVAM

Okumalarını bitirdikten sonra not alma stratejisini birlikte uygulayacaklarını söylemesi.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

Öğrenciler metni okuduktan sonra öğretmenin “ Şimdi size not alma stratejisini nasıl kullanacağınızı öğreteceğim. Öncelikle kısaca not alma stratejisi hakkında bilgi vereceğim. Daha sonra tepegözle yansıttığım örnek metin üzerinde hep beraber uygulama yapacağız. Not almak bir metni aynen yazmak değildir. Not alırken her paragrafı dikkatlice okuyarak önemli gördüğünüz cümleleri belirlemelisiniz. Sonra metnin önemli olan ve tekrar çalıştığımızda dikkatinizi çekmesini istediğiniz bölümlerini kendi cümlelerinizle metnin kenarına ya da başka bir kağıda yazmalısınız” demesi. Tepegözle örnek metni yansıtması. Öğrencilerden tepegözle yansıtılan metni dikkatlice okumalarını istemesi. Öğrencilere “Şimdi herkes metnin her paragrafından önemli gördüğü ve tekrar çalıştığında işine yarayacağını düşündüğü bölümleri kendi cümleleri ile yazsın. Daha sonra benim aldığım notlarla kontrol edeceğiz” demesi. Öğrenciler not aldıktan sonra öğretmenin kendi aldığı notları tepegözle yansıtması ve öğrencilere söz vererek kendi notları ile karşılaştırmalarını istemesi.

Ara Özet: Öğretmenin öğrencilerden not alma stratejisini nasıl uyguladıklarını anlatmalarını istemesi. İstekli öğrencilerden birkaç tanesine stratejinin uygulanışını anlattırması.

Ara Geçiş: Öğretmenin öğrencilere “Şimdi de size not alma stratejisini uygularken dikkat etmeniz gereken noktaları açıklayacağım. Öncelikle metinden not alırken; metnin tümünü yazmamalı, yalnızca önemli gördüğünüz ve tekrar çalıştığımızda işinize yarayacak olan bölümleri kendi cümlelerinizle yazmalısınız. Ayrıca notlarınızı temiz ve düzenli bir şekilde almalısınız, böylelikle tekrar çalışırken temize çekmekle zaman kaybetmezsiniz” demesi.

EK-4 DEVAM**D. SONUÇ BÖLÜMÜ**

Son Özet: Öğretmenin metnin önemli bölümlerini tekrar etmesi. Önemli yerlere öğrencilerin dikkatini çekmesi. Not alırken önemli noktaları bulmaya dikkat etmelisiniz” demesi.

Tekrar Güdüleme: Öğretmenin öğrencilere “Not alma stratejisi ile çalışmaktan memnun musunuz? Bu strateji ile çalışırken zorlandığınız noktalar var mı?” diye sorması. Yanıtları değerlendirmesi.

Kapanış: Öğretmenin öğrencilere metinle ilgili sorular sorması. Öğrencilerden gelen doğru cevapları pekiştirmesi, yanlış cevapların doğrularını söylemesi. Gerekli gördüğü yerlerde eklemeler ve düzeltmeler yapması.

EK-5/A

GRUPLARIN ÜNİTE BAŞARI TESTİNDEN ALDIKLARI ÖNTEST
PUANLARI

DENEY GRUBU		KONTROL GRUBU	
Denek Sıra No	Öntest Puanı	Denek Sıra No	Öntest Puanı
1	67.5	1	62.5
2	77.5	2	72.5
3	40	3	50
4	65	4	75
5	70	5	62.5
6	57.5	6	55
7	50	7	52.5
8	35	8	45
9	62.5	9	62.5
10	20	10	32.5
11	35	11	37.5
12	37.5	12	35
13	45	13	35
14	37.5	14	35
15	77.5	15	67.5
16	35	16	25
17	17.5	17	22.5
18	70	18	72.5
19	27.5	19	30
20	60	20	50

EK-5/B**GRUPLARIN ÜNİTE BAŞARI TESTİNDEN ALDIKLARI SONTTEST
PUANLARI**

DENEY GRUBU		KONTROL GRUBU	
Denek Sıra No	Sontest Puanı	Denek Sıra No	Sontest Puanı
1	85	1	82.5
2	92.5	2	77.5
3	80	3	65
4	95	4	72.5
5	92.5	5	72.5
6	85	6	80
7	80	7	32.5
8	85	8	82.5
9	90	9	70
10	87.5	10	40
11	47.5	11	42.5
12	72.5	12	30
13	72.5	13	40
14	80	14	70
15	85	15	77.5
16	45	16	42.5
17	37.5	17	37.5
18	97.5	18	87.5
19	57.5	19	37.5
20	82.5	20	67.5

EK-6/A

GRUPLARIN TUTUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI ÖNTEST PUANLARI

DENEY GRUBU		KONTROL GRUBU	
Denek Sıra No	Öntest Puanı	Denek Sıra No	Öntest Puanı
1	115	1	105
2	123	2	119
3	122	3	117
4	128	4	116
5	138	5	131
6	93	6	98
7	112	7	109
8	118	8	128
9	140	9	134
10	102	10	97
11	96	11	100
12	116	12	99
13	98	13	97
14	120	14	115
15	133	15	125
16	119	16	115
17	105	17	100
18	145	18	146
19	95	19	95
20	126	20	123

EK-6/B**GRUPLARIN TUTUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI SONTTEST PUANLARI**

DENEY GRUBU		KONTROL GRUBU	
Denek Sıra No	Sontest Puanı	Denek Sıra No	Sontest Puanı
1	128	1	126
2	122	2	104
3	125	3	126
4	140	4	122
5	113	5	117
6	99	6	81
7	112	7	109
8	130	8	134
9	146	9	126
10	120	10	110
11	65	11	109
12	118	12	106
13	85	13	108
14	121	14	111
15	136	15	116
16	122	16	138
17	109	17	96
18	140	18	120
19	91	19	105
20	83	20	122

EK-7

**GRUPLARIN ÜNİTE BAŞARI TESTİNDEN ALDIKLARI HATIRDA
TUTMA PUANLARI**

DENEY GRUBU		KONTROL GRUBU	
Denek Sıra No	Hatırda Tutma Puanı	Denek Sıra No	Hatırda Tutma Puanı
1	92.5	1	77.5
2	92.5	2	80
3	72.5	3	75
4	82.5	4	82.5
5	95	5	70
6	95	6	75
7	80	7	47.5
8	92.5	8	80
9	95	9	80
10	67.5	10	35
11	42.5	11	60
12	65	12	7.5
13	90	13	70
14	82.5	14	72.5
15	95	15	77.5
16	52.5	16	35
17	42.5	17	50
18	90	18	82.5
19	55	19	47.5
20	92.5	20	75

EK-8**GRUPLARIN 2005-2006 ÖĞRETİM YILI BİRİNCİ DÖNEMİ SOSYAL
BİLGİLER KARNE NOTLARI**

DENEY GRUBU		KONTROL GRUBU	
Denek Sıra No	Karne Notu	Denek Sıra No	Karne Notu
1	5	1	5
2	5	2	5
3	5	3	5
4	5	4	5
5	5	5	5
6	5	6	5
7	5	7	5
8	5	8	5
9	5	9	5
10	4	10	4
11	2	11	2
12	3	12	3
13	4	13	4
14	4	14	4
15	5	15	5
16	3	16	3
17	4	17	4
18	5	18	5
19	3	19	3
20	5	20	5

EK-9**ÖĞRENME STRATEJİLERİ ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN METİNLER****METİN-1****TÜRKİYE'NİN COĞRAFI BÖLGELERİ**

1. Marmara Bölgesi: Marmara Bölgesi ülkemizin kuzeybatısında yer alır. Karadeniz, Marmara ve Ege Denizi olmak üzere üç denize kıyısı vardır. Marmara bölgesinde, zeytin, pamuk, tütün, ay çiçeği ve şeker pancarı yetişir. Bölgede Meriç ve Susurluk akarsuları bulunur.

2. Karadeniz Bölgesi: İsmi Karadeniz'den alan bölge, ülkemizin kuzeyinde yer alır. Karadeniz'e kıyısı vardır. Bu bölgede yetişen tarım ürünleri; fındık, çay, tütün ve mısırdır. Bölgede Çoruh, Yeşilirmak, Kızılırmak akarsuları ve Sakarya akarsuyunun bir bölümü yer alır.

3. Akdeniz Bölgesi: Yurdumuzun güneyinde yer alır. Akdeniz'e ve Ege Denizi'ne kıyısı vardır. Bölgede turunçgiller, gül, pirinç, pamuk ve muz yetişir. Asi, Seyhan ve Ceyhan akarsuları bu bölgede yer alır.

4. Ege Bölgesi: Yurdumuzun batısında yer alır. Ege Denizi'ne ve Akdeniz'e kıyısı vardır. Bölgede zeytin, üzüm, incir, şeker pancarı ve pirinç yetişir. Bu bölgede yer alan akarsular; Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderestir.

5. İç Anadolu Bölgesi: Yurdumuzun orta bölümünde yer alan bölgemizdir. Yurdumuzun denize kıyısı olmayan iç kesimlerinde yer alır. Bölgede tahıl, buğday ve şeker pancarı yetişir. Bölgede yer alan akarsular; Kızılırmak ve Sakarya'dır.

6. Doğu Anadolu Bölgesi: Yurdumuzun doğusunda yer alır. Hiçbir denize kıyısı yoktur. Bölgede yetiştirilen tarım ürünleri arpa, buğday, tütün, patates ve kayısıdır. Bölgenin akarsuları Fırat, Dicle ve Arastır.

EK-9 DEVAM

7. Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Yurdumuzun güneydoğusunda yer alır. Bölgenin hiçbir denize kıyısı yoktur. Bölgede Doğu Anadolu Bölgesinin akarsuları olan Dicle ve Fırat'ın kolları bulunur. Bölgenin tarım ürünleri antepfıstığı, mercimek, üzüm, nohut ve tahıldır.

METİN-2

KEŞİFLER VE İCATLAR

Keşif, dünyada ve evrende var olan ancak daha önceden bilinmeyen ve bulunmamış olan bir şeyi bulmaya denir. Örneğin; Amerika kıtası her zaman vardı ancak 1492 yılında Avrupalılar tarafından keşfedildiğinde insanların haberi oldu. Oysa Amerika her zaman vardı, ancak insanlar bunu bilmiyordu.

Keşifler, farklı alanlarda yapılabilir. Örneğin; Amerika'nın keşfi coğrafi bir keşiftir. Oysa yer çekimi kanununun keşfedilmesi doğa kanunlarına ait bir keşiftir.

İcat; o güne dek olmayan bir şeyi yapmak, yeni bir ürün ortaya koymaktır. Örneğin; telefon bir icattır. Telefon bulunmadan önce insanların haberleşmesi oldukça zordu. Oysa şimdi cep telefonlarıyla her an uzaktaki yakınlarımıza ulaşabiliyoruz.

İcatlar ve keşifler çoğunlukla birbirlerini izlerler. Elektriğin bulunmasından sonra telefon, televizyon ve benzeri beyaz eşyalar elektriği kullanarak icat edilmiştir. Elektrik bulunmasaydı elektrikle çalışan aletlerin bulunması mümkün olmazdı.

İcatların bazıları, insanların daha önce yapamadıkları şeyleri yapmalarını sağlar. Örneğin, bilgisayar icat edilmeden önce insanların internet bağlantısını kullanarak birbirlerine bilgi göndermeleri, dünyanın öbür ucundaki kütüphanenin

EK-9 DEVAM

kitaplarındaki bilgilere ulaşmaları söz konusu değildi. Oysa şimdi bunların hepsini yapabiliyoruz. Bazı icatlarsa insanların yaşamını kolaylaştırır. Annelerinizden elde çamaşır yıkamanın ne kadar zor olduğunu dinlemişsinizdir. Şimdi ise çamaşır makineleri bize büyük kolaylık sağlamıştır.

Bazı icatlar, başlangıçta çok önemli bulunmamış ve ne işe yarayacağı düşünülmüştür. Örneğin tekerlek ilk icat edildiğinde ne işe yarayacağı bilinmemiştir. Oysa günümüzde en uzak mesafeleri bile kısa zamanda ve çok rahat bir şekilde gidebiliyorsak bu tekerleğin icadının sayesinde.

İnsanlığın gelişmesi, insanların yaşamlarını daha güzel sürdürebilmeleri icat ve keşiflere bağlıdır. İlkçağlardan itibaren insanlar tarafından yapılan keşif ve icatlar zamanla insanlığı bugünkü durumuna getirmiştir.

METİN-3

DOĞAL ÇEVRENİN KORUNMASI

Bütün canlılar bir çevre içinde yaşarlar. Bu çevre canlıların yaşamlarını sürdürmeleri için gereklidir. Gelecek nesillerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için çevrenin korunması gereklidir.

Doğal Çevre; insanlar tarafından değişiklik yapılmamış olan çevredir. İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için doğal çevredeki kaynakları kullanmaları gerekmektedir. Bu nedenle insanlar, ağaçlandırma yaparak, göletler, baraj gölleri oluşturarak doğal çevreyi değiştirmektedirler. Ancak doğal çevreden bizden sonra yaşayacak olan gelecek kuşaklarında yararlanabilmesi için doğal çevrenin korunması gerekmektedir.

İnsanların doğal çevreden yararlanırken teknolojik imkanları yanlış kullanmaları sonucunda doğal çevre bozulur ve ortaya birtakım sorunlar

EK-9 DEVAM

çıkar. Bu sorunlara çevre sorunları denir. Canlılar yaşamlarını sürdürebilmek için çevreye gereksinim duyduklarından dolayı çevre sorunlarının oluşmasının önlenmesi ve daha önceden meydana gelmiş olan sorunlara çözüm bulunması çok önemlidir. Eğer çevre sorunları çözülmez ve bu sorunlarda artış meydana gelirse gelecek nesiller çevreden yeterince yararlanamazlar.

Örneğin; denizlerin ve havanın kirlenmesi, doğal güzelliklerin bozulması ve yok olması, toprakların verimsizleşmesi, erozyon ve orman yangınları çeşitli çevre sorunlarıdır. Bu çevre sorunları insanların çevreye yaptıkları bilinçsiz müdahaleler sonucunda oluşur. Bir insanın bir yılda kullandığı kalem, kağıt, yakacak gibi maddelerin üretilebilmesi için 7 ağaç kesilmektedir. Bu da her yıl ağaç sayısının azalmasına neden olmaktadır. Çevreye yapılan bu müdahalenin çevre sorununa dönüşmemesi için gereksinim duyduğumuz maddelerin geri dönüşümünün yapılması gerekmektedir. Böylece çok fazla ağaç kesilmez. Çevre sorunlarının önlenmesi için insanların çevre konusunda duyarlı olması, çevreden yararlanırken dikkatli olması ve çevreye zarar vermemesi gerekir.

METİN-4

YURDUMUZUN İKLİM ÖZELLİKLERİ

Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumuna **iklim** denir. Her bölgenin kendine özgü bir iklimi vardır. İklim özellikleri insanların yaşam biçimleri üzerinde etkilidir. Çünkü iklim yaşadığımız bölgede yetişen ürünleri belirler. Bitkiler birbirlerinden farklı iklimlerde yetişirler. Aynı bölgede yetişen bitkilere o bölgenin **bitki örtüsü** denir. Örneğin; portakal, mandalina gibi meyveler Akdeniz iklimine ait bitki örtüsünde yetişirken, fındık ve çay Karadeniz iklimine ait bitki örtüsünde, buğday ise İç Anadolu bölgesine ait bitki örtüsünde yetişir. Yurdumuzun çeşitli bölgelerinde üç farklı iklim görülür.

EK-9 DEVAM

1. Akdeniz İklimi:

Akdeniz ikliminde, yazlar sıcak ve kurak; kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. Akdeniz ikliminin görüldüğü yerlerde don olayına ve yüksek kesimlerin dışında kar yağışına rastlanmaz.

Yurdumuzda Akdeniz iklimi, Akdeniz ve Ege bölgelerinde ve Marmara denizi'nin kıyılarında görülür. Akdeniz'den Ege ve Marmara'ya doğru gidildikçe sıcaklık azalır.

2. Karadeniz İklimi:

Karadeniz ikliminde, yazlar çok sıcak geçmez, kışlar ise çok soğuk geçmemesine rağmen don olayına rastlanır, kar yağışı vardır ve sis görülür. Yurdumuzun kuzeyinde, Karadeniz bölgesinde görülür. Karadeniz ikliminde yağmur çok yağar. Bu nedenle yurdumuzun en çok yağış alan bölgesi Karadeniz bölgesidir. Rize yılda 2300 mm yağış alır.

3. Karasal İklim:

Karasal iklimde kışlar, uzun, soğuk ve karlı; yazlar kısa ve sıcaktır. Bu iklimde günlük sıcaklık farkları oldukça fazladır. Örneğin; karasal iklimin görüldüğü Ankara'da gündüz hava sıcaklığı 20° iken gece 9°'ye düşer. Karasal iklim, yurdumuzda dağların engellemesi nedeniyle denizlerin etkisinden yararlanamayan Doğu Anadolu, İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Marmara bölgesinin iç kesimlerinde görülür.

EK-10**DENEL İŞLEMDE KULLANILAN METİNLER****METİN-1****TOPLUMUN İHTİYAÇLARINA HİZMET EDEN KURUMLAR**

İnsanlar toplum içinde yaşarlar ve yaşadıkları toplumun üyesidirler. İnsanların toplum içinde yaşamalarının en önemli nedeni; birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma halinde olduklarında yaşamlarını daha kolay ve daha güzel sürdürebilmeleridir. Toplum içinde yaşayan insanların çeşitli ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçları tek başlarına karşılayamazlar. Ancak toplumdaki diğer insanlardan yardım alarak ihtiyaçlarını giderebilirler.

Bu temel ihtiyaçlar; sağlıklı yaşama, barınma, güvenlik, eğitim alma, temiz bir çevrede yaşama, kültür ve sanat varlıklarını koruma ve doğal afetler meydana geldiğinde ilk yardım ve arama – kurtarma faaliyetlerinden yararlanmadır. Toplumun bu ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar vardır. Kurum, toplumun devamlılığı olan ihtiyaçlarının karşılanması için kurulmuş yapıdır.

Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için devlet tarafından kurulmuş olan kurumlara **resmi kurumlar** denir. Hastane, okul, belediye, emniyet müdürlüğü, jandarma, darülaceze, çocuk esirgeme kurumu, Türk Silahlı Kuvvetleri, müzeler ve sağlık ocakları toplumun ihtiyaçlarını karşılayan resmi kurumlardır. Resmi kurumların amaçları toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara hizmet vermektir.

Resmi kurumların bazı özellikleri vardır. Resmi kurumlarda çalışan bireyler hizmetleri karşılığında maaş alırlar. Resmi kurumların çalışma saatleri devlet tarafından belirlenmiştir.

Aynı şekilde toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için gönüllü insanlar tarafından kurulmuş kuruluşlar da vardır. Bu kuruluşlara **sivil toplum kuruluşları** denir. Sivil toplum kuruluşlarında insanlar ortak bir amaç için ya da haklarını

EK-10 DEVAM

korumak amacıyla dayanışma içinde çalışır, toplumun çeşitli ihtiyaçlarına hizmet ederler. Sivil toplum kuruluşlarının amacı toplumun ihtiyaçlarına hizmet ederek, çevrelerini ülkelerini ve dünyayı daha güzel, daha iyi bir hale getirmektir.

Sivil toplum kuruluşlarının da bazı özellikleri vardır. Sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar gönüllü insanlardır. Çalışmaları karşılığında maddi çıkar beklemezler.

Emniyet Müdürlüğü, Jandarma ve Türk Silahlı Kuvvetleri güvenliğimizi sağlar; hastaneler ve sağlık ocakları sağlık hizmeti verir; okullar eğitim almamızı sağlar; belediyeler yol, su, elektrik ihtiyaçlarımızı giderir; darülaceze ve çocuk esirgeme kurumu yardıma muhtaçlara bakar; müzeler ise kültür varlıklarını korur.

Dernekler ve vakıflar sivil toplum kuruluşlarıdır. Belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için gönüllüler tarafından kurulmuş yasal topluluğa **dernek** denir. Hizmet verdikleri alana göre değişiklik gösterse de derneklerin ortak amacı insanlara yardım etmek ve toplumun ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktır Doğal Hayatı Koruma Derneği ve Verem Savaş Derneği Türkiye’de hizmet veren derneklerden bazılarıdır.

Sivil toplum kuruluşlarının bir diğeri de vakıflardır. Bir işin yapılması ve sürdürülmesi amacıyla kamu hizmetine mal, mülk ve para bırakılmasına **vakıf** denir. Çeşitli alanlara hizmet eden vakıflar vardır. Vakıfların da ortak amacı, insanlara yardım etmek ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktır. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı, Anne Çocuk Eğitimi Vakfı, Türk Kalp Vakfı bu vakıflara örnektir.

Sivil toplum kuruluşları anayasaya ve yasalara uygun hareket ederler.

Resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları insanların ve toplumun ihtiyaçlarını gidermek için gereklidir. Hastalandığınız zaman hastanelerin ya da

EK-10 DEVAM

sağlık alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının olmadığını düşünün. Ne yapardınız? Resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları olmasaydı insanlar ihtiyaçlarını kendileri gidermek zorunda kalır ve birçok ihtiyaçlarını gideremezlerdi. Çünkü bazı ihtiyaçlarını insanlar tek başına gideremezler. Örneğin, eviniz varsa barınma ihtiyacınızı tek başınıza giderebilirsiniz. Ama doktor olmazsa hastalığınızı tek başınıza iyileştiremezsiniz. Ya da öğretmen olmazsa tek başınıza her şeyi öğrenemezsiniz.

Sivil toplum kuruluşları insanların yardımlaşmasını ve dayanışmasını, birbirlerine destek olmalarını sağlar. İnsanlar için resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları vazgeçilmezlerdir.

METİN-2

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI FARKLI ETKİNLİK ALANLARINA HİZMET EDER

İçinde yaşadığımız toplumun çeşitli ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçlar birbirinden farklıdır. Toplumun temel ihtiyaçları sağlıklı yaşama, barınma, güvenlik, eğitim alma, temiz bir çevrede yaşama, kültür ve sanat varlıklarını koruma ve doğal afetler meydana geldiğinde ilk yardım ve arama – kurtarma faaliyetlerinden yararlanmadır. Bu temel ihtiyaçlar devlet tarafından kurulmuş olan resmi kurumlar ve gönüllüler tarafından kurulmuş olan sivil toplum kuruluşları tarafından karşılanır. Bu temel ihtiyaçları içinde barındıran etkinlik alanları vardır. Resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları; bu etkinlik alanlarına göre kendi içlerinde gruplara ayrılırlar.

1. Sağlık Alanında Hizmet Veren Kurumlar

Her insan sağlıklı yaşamak ister. Yaşamımızda bizim için en önemli şey sağlığımızdır. Sağlıklı olmayan bir insan için başka hiçbir şeyin önemi yoktur. Çünkü sağlıklı olmayan bir insan hastalığından başka bir şey düşünemez ve

EK-10 DEVAM

yapamaz. Devletin hastaların sağlığına kavuşması ve insanların sağlıklı yaşaması için oluşturmuş olduğu kurumlar vardır. Devlet hastaneleri, sağlık ocakları, dispanserler devletin sağlık alanında hizmet veren kurumlardır. Bu kurumlardaki doktorlar, hemşireler ve hastabakıcılar toplumdaki insanların sağlıklı yaşaması, hastaların iyileşmesi ve salgın hastalıkların önlenmesi için çalışırlar.

Ancak bu kurumların dışında gönüllüler tarafından kurulmuş olan ve sağlık alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları da vardır. Bu kurumlar da toplumun sağlıklı yaşaması ve hataların iyileşmesi için çalışırlar. Türkiye’de sağlık alanında hizmet veren belli başlı sivil toplum kuruluşları şunlardır: Kızılay, Yeşilay, Türk Diyabet Vakfı, Türk Böbrek Vakfı, Türk Kalp Vakfı, Fiziksel Engelliler Vakfı, Lösemili Çocuklar Vakfı, Verem Savaş Derneği ve AKUT.

2. Eğitim Alanında Hizmet Veren Kurumlar

Bir toplumun gelişmesinde ve ilerlemesinde eğitimi bireyler çok önemli bir role sahiptirler. Toplum eğitimi bireylerin çalışmaları sonucunda gelişir ve ilerler. Bu nedenle ülkemizdeki insanların eğitim almaları çok önemli bir ihtiyaçtır. Türkiye’de ilköğretim zorunlu, parasız ve 8 yıldır. Devlet tarafından ülkemizdeki bireylere eğitim vermek amacıyla okullar kurulmuştur. Okullarda öğretmenler tarafından eğitim verilir. Her birey eğitim almak ister. Ancak çeşitli imkansızlıklar nedeniyle eğitimi yarıda kalabilir ya da okumakta çok zorluk çekebilir. Bu gibi durumlardaki insanlara yardımcı olmak için kurulmuş sivil toplum kuruluşları vardır. Bu kurumlar maddi imkansızlıklar içinde olan öğrencilere burs verir, ek kitap, defter, kalem, silgi gibi kırtasiye malzemesi yardımı yapar, öğrenme parkları kurar, çeşitli eğitim etkinlikleri düzenler. Türkiye’de eğitim alanında hizmet veren belli başlı sivil toplum kuruluşları şunlardır: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV), Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV), Türkiye Eğitim Vakfı (TEV).

EK-10 DEVAM

3. Çevreyi Koruma Alanında Hizmet Veren Kurumlar

İnsanlar için yaşadıkları çevre çok önemlidir. Çünkü, nefes alıp vermek için oksijene, oksijen için ise ağaçlara ve ormanlara ihtiyaç duyarız. Temiz havaya sahip olmamız için ormanlık alanlarımızın çok olması gerekir. Ayrıca sebze, meyve yetiştirmek için de verimli tarlalarımızın olması gerekir. Erozyon, toprak kayması gibi durumlar çevreyi olumsuz yönde etkiler ve yeşil alanlarımızın çölleşmesine yani verimsiz hale gelmesine sebep olur. Bu nedenle erozyon ve toprak kayması gibi durumlarla mücadele etmemiz, ormanlarımızı ve yeşil alanlarımızı korumamız gereklidir. Bu çalışmaları yapmak için devlet tarafından Orman Bakanlığı ve Tarım Köy İşleri Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca çevreyi koruma amacıyla çalışan sivil toplum kuruluşları da vardır. Bu kuruluşlar erozyon, toprak kayması gibi durumlarla mücadele eder, ağaçlandırma çalışmaları yapar, çölleşmeyle mücadele eder ve doğal hayatı korumaya çalışırlar. Bu kuruluşlardan bazıları şunlardır: Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA), Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Derneği (ÇEKÜL), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) ve Doğal Hayatı Koruma Derneği.

4. Kültür Varlıklarını Koruma Alanında Hizmet Veren Kurumlar

Bir toplumun kültürel özelliklerinin yeni nesillere aktarılması gerekir. Çünkü kültürel özellikler bir toplumu oluşturan en önemli unsurlardır. Kültürel özelliklerin aktarımı kültür varlıklarının korunması ile mümkün olur. Devlet kültür varlıklarını korumak ve yeni nesillere aktarmak için müzeler kurmuştur. Bu müzelerde geçmiş tarihlerden günümüze kadar gelen tarihi eserler korunur. Ayrıca devlet tarihi kalıntılar bulunan bölgeleri de koruma altına alır ve bakımını üstlenir. Ülkemizde devletin bu hizmetlerinin yanı sıra kültür varlıklarını korumayı amaçlayan sivil toplum kuruluşları da vardır. Bu kuruluşlar tarihi eselerin bulunması ve korunması amacıyla çalışmalar yapar, kültürel etkinlikler düzenler. Bunlardan bazıları; Troya Vakfı ve İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'dır.

EK-10 DEVAM**METİN-3****SAĞLIK ALANINDA HİZMET VEREN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI**

Sağlığımız bizim için çok önemlidir. Çünkü yaşamımızı sürdürebilmemiz sağlıklı olmamıza bağlıdır. Sağlığımızı yitirip hastalandığımızda iyileşebilmemiz için tedavi olmamız gereklidir. İnsanların sağlığını koruması, hastalıklarla ilgili bilgi sahibi olması ve hastalandıklarında tedavi olabilmeleri amacıyla kurulmuş bir çok sivil toplum kuruluşu vardır. Şimdi bu sivil toplum kuruluşlarını tanıyalım.

1. KIZILAY

Kızılay, 1868 yılında Yaralı ve Hasta Askerlere İmdat ve Yardım Derneği adıyla İstanbul'da kurulmuştur. 1935 yılında Atatürk'ün önerisiyle Türkiye Kızılay Derneği adını almıştır.

Kızılay, insan kişiliğine saygıyı, karşılıklı anlayışı, dostluk ve yardımlaşmayı, barışı ve işbirliğini destekler. Ayrım gözetmeden herkese yardımcı olur. Doğal afetlerde toplumun yardımına koşar. Çadır, ilaç, battaniye yardımı yapar, ilkyardım hizmeti verir. Yurdumuzun çeşitli bölgelerinde kan merkezleri ve kan istasyonları kurarak kana ihtiyaç duyan insanlara hizmet verir. Ayrıca Kızılay dünyanın başka ülkelerinde meydana gelen doğal afetlerde de yardımını esirgemez. Örneğin; son olarak Güney Asya'da meydana gelen deprem ve tsunami felaketinde de yardım amacıyla para toplamış ve Güney Asya'ya gıda ve sağlık yardımı yapmıştır.

2. YEŞİLAY

Yeşilay 1920 yılında ülkemizde sigara, içki ve uyuşturucu madde kullanmaya karşı olan gönüllü insanlar tarafından kurulmuştur. Yeşilay'ın amacı; toplumda yaşayan insanlara ve ailelere zarar veren bu maddelerin kullanımını, halkı

EK-10 DEVAM

bilinçlendirip eğitim vererek engellemektir. Yeşilay bu amaca ulaşmak için kampanyalar düzenler, madde kullanan insanları bu alışkanlıktan kurtulmaları için tedavi olmaya teşvik eder, halkı ve çocukları bilinçlendirici etkinlikler düzenler. Örneğin Yeşilay'ın "Sigarasız Bir Toplum İstiyoruz" adlı bir kampanyası vardır. Bu kampanyayla sigarayı bırakmak isteyen de bırakamayan kişilere yardım eder.

3. TÜRK BÖBREK VAKFI

Böbreklerimiz vücudumuzdaki en önemli organlarımızdandır. Böbreklerimiz kanımızı temizler. Böbreklerimiz bu görevinin yerine getiremezse yaşayamayız. Ülkemizde bir çok böbrek hastası vardır. Bu kişilerin diyaliz adı verilen makinelerde düzenli olarak kanlarının temizlenmesi ya da onlara böbrek nakli yapılması gerekir. Ancak bu tedaviler oldukça masraflıdır. Bu nedenle maddi durumu yeterli olmayan böbrek hastalarına yardım etmek gerekmektedir. Ayrıca böbrek hastalarına sağlam böbreklerin nakledilmesi onlara yaşama şansı verdiğinden organ bağıışı bu hastalıkta çok önemlidir.

Türk Böbrek Vakfı 1985 yılında gönüllüler tarafından böbrek hastalarına yardım etmek amacıyla kurulmuştur. Vakıf, böbrek hastası olan bireylere tedavi olabilmeleri için yardım eder, böbrek hastalıkları ile ilgili bilgileri derleyerek bilimsel kitaplar oluşturur, organ bağıışının önemini insanlara kavratarak organ bağıışı yapılmasını destekler, böbrek sağlığı ile ilgili eğitim verir.

4. TÜRK DİYABET VAKFI

Diyabet halk arasında "şeker hastalığı" olarak adlandırılan bir hastalıktır. Bu hastalığa şeker hastalığı denmesinin nedeni, diyabet hastalarının pankreaslarının şekerli gıdaları sindirememesidir. Diyabet hastalarının pankreasları görevini yerine getiremediğinden, onların tedavi olmaları ve düzenli olarak ilaç kullanmaları gerekmektedir.

EK-10 DEVAM

Türk Diyabet Vakfı 1996 yılında diyabet hastalarına yardım etmek ve halkı diyabet hastalığı ile ilgili bilgilendirmek amacıyla ülkemizde şeker hastalığı ile ilgilenen sağlık personeli ve diyabet hastaları tarafından kurulmuştur. Türk Diyabet Vakfı şeker hastalarının tedavi olmalarına yardım eder, halkı bilinçlendirmek için çalışır, ücretsiz şeker muayeneleri yapar.

5. LÖSEMİLİ ÇOCUKLAR VAKFI (LÖSEV)

Lösemi kan kanseri demektir. Tedavisi oldukça zor ve masraflı olan önemli bir hastalıktır. LÖSEV, 1998 yılında gönüllüler tarafından lösemi hastası çocuklara yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Vakfın amacı, lösemili çocukların ve ailelerin sorunlarını topluma aktararak toplumu hastalık konusunda bilinçlendirmek, lösemi hastaları arasında dayanışma sağlamak, lösemi hastası çocukların tedavi görmelerini sağlamak ve ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ayrıca LÖSEV, ulusal düzeyde lösemi hastalığına karşı tedavi, eğitim ve araştırma kurumları kurar. LÖSEV 2000 yılında Türkiye'nin ilk ve tek Lösemili Çocuklar Hastanesi olan LÖSANTE'yi açmıştır. Ayrıca Türkiye'nin ilk Lösemili Çocuklar Okulu da LÖSEV tarafından açılmıştır.

6. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT)

Ülkemizde ve dünyada zaman zaman doğal afetler meydana gelmektedir. Bu doğal afetlerden sonra o bölgede yaşayan insanların yardıma ihtiyacı olmaktadır. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) böyle durumlarda insanlara yardımcı olmak amacıyla gönüllü kişiler tarafından 1996 yılında kurulmuştur. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) doğal afetlerden sonra olay yerine gider ve insanları kurtarır. Afetzedelere ilkyardım hizmeti sunar, bölgeye doktor gelene kadar ya da afetzedeler hastaneye gönderilene kadar onlar ilk müdahaleyi yapar. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) ayrıca arama kurtarma ve ilkyardım konularında kurslar düzenleyerek, bu kursa katılan insanların da afetlerde arama kurtarma ve ilkyardım faaliyetlerine katılmalarını sağlar. Örneğin, 1999 yılında ülkemizde

EK-10 DEVAM

Marmara depremi yaşandığında ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) bir çok kişiyi enkaz altından kurtarmış ve onlara ilkyardım yapmıştır.

7. TÜRK KALP VAKFI

Kalbimiz vücudumuzdaki en önemli organlardan biridir. Yaşamımızı sürdürebilmemiz için kalbimizin sağlıklı olarak çalışması gerekir. Ülkemizde kalp hastası olan bir çok kişi vardır. Türk Kalp Vakfı, kalp sağlığının önemini bilen gönüllü insanlar tarafından 1975 yılında kurulmuştur. Türk Kalp Vakfı muhtaç ve kimsesiz insanlara ücretsiz kalp muayenesi yapar, kalp ve damar hastalıklarına neden olan etkenler hakkında araştırmalar yapar, kalp hastalarının tedavi olmalarına yardım eder. Türk Kalp Vakfı adlı bir dergi yayımlayarak halkı kalp hastalığı konusunda bilgilendirir

8. FİZİKSEL ENGELLİLER VAKFI

Çevremizde fiziksel engelli bir çok insan görürüz. Bu kişiler sağlıklı kişilerden çok daha zor şartlarda yaşamlarını sürdürmek zorundadırlar. Yaşamlarının bir çok alanında fiziksel engelleri onların zorlanmalarına sebep olur. Fiziksel Engelliler Vakfı 1995 yılında İstanbul'da gönüllüler tarafından kurulmuştur. Vakfın amaçları; engellilere maddi ve manevi destek olmak, tedavi olmalarını sağlamak, engellilerin ekonomik, sosyal, psikolojik sorunlarına çözüm aramak, çalışabilecekleri işler bulmak, üniversitelerle işbirliği yaparak engellilere seminerler, konferanslar düzenlemek, engellilere yönelik kitap, broşür gibi yayınlar hazırlamak, spor tesisi, kütüphane gibi merkezler açmak, kamplar, geziler düzenlemektir. Örneğin vakıf fiziksel engelliler için tıbbi cihazlar, tekerlekli sandalyeler ve protezler temin eder.

EK-10 DEVAM

9. VEREM SAVAŞ DERNEĞİ

Verem diğer adı tüberküloz olan bulaşıcı bir hastalıktır. Verem hastası kişinin mutlaka tedavi edilmesi ve sağlıklı insanlara hastalığı bulaştırmaması için önlem alınması gerekmektedir. Ülkemizin hemen hemen her bölgesinde verem savaş dernekleri bulunur. Bu derneklerin ortak amaçları; verem hastalığı ile ilgili halkı bilinçlendirmek ve verem hastalarına tedavilerinde yardımcı olmaktır. Bu amaçla; halkı bilgilendirici konferanslar düzenler, verem ile ilgili kurslar açarak insanlara bu hastalıktan korunma yolları hakkında bilgiler verirler.

METİN-4

EĞİTİM ALANINDA HİZMET VEREN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Eğitim insanlar için çok önemlidir. Çünkü insanlar eğitim alırsa ülkemizi ve dünyayı ilerletecek çalışmalar yapabilir ve insanlığın gelişmesini sağlayabilirler. Ancak bazı çocuklar maddi olanaksızlıklar nedeniyle okulu bırakmak zorunda kalabilir ya da zorluk içinde okumak zorunda kalabilirler. İşte bu durumdaki çocuklara yardım etmek için gönüllüler sivil toplum kuruluşları kurulmuştur.

1. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı 23 Ocak 1995 tarihinde Suna Kıraç'ın öncülüğünde bir çok hayırsever ve gönüllü bireyin bir araya gelmesiyle kurulmuştur.

TEGV'in temel amacı eğitime katkı sağlamaktır. Vakıf 7 – 16 yaş arası çocuklardan maddi durumu iyi olmayanların okumasını sağlamak amacıyla yardımseverleri bağış yapmaya çağırır, çeşitli kampanyalar düzenler. TEGV'in Türkiye'nin birçok ülkesinde açtığı öğrenim birimleri ve "Ateşböceği" adı verilen gezici eğitim birimleri vardır. Bu öğrenim birimleri ücretsiz olarak öğrencilere eğitim

EK-10 DEVAM

verir. Ateşböceği gezici öğrenim birimlerinde bilgisayarlar, kitaplar ve çeşitli eğitim malzemeleri bulunur. Bu gezici öğrenim birimleri yurdumuzun her bölgesine giderek oradaki maddi durumu iyi olmayan öğrencilere eğitim verir. Böylece maddi durumu yetersiz olan öğrencilerde bilgisayarla tanışmış olur ve derslerinin dışında da eğitici çalışmalara katılır. Örneğin, ülkemizin bir çok yerinde yaşayan maddi olanaklardan yoksun olan öğrenciler bilgisayarı ilk kez ateşböceği öğrenim birimlerinde görmektedirler.

2. Anne Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV)

AÇEV 1993 yılında Ayşen Özyeğin'in öncülüğünde gönüllüler tarafından kurulmuştur. AÇEV'in amacı halka ve eğitim almak isteyen herkese sempozyumlar, konferanslar düzenleyerek eğitim vermek, aileleri eğitim konusunda bilinçlendirmektir. Bu bilgilendirme sonrasında okul – aile işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. AÇEV eğitimle ilgili bilinçlendirici kitapçıklar basar, bilgilendirici TV programları hazırlar, sempozyum ve konferanslar düzenler. Örneğin AÇEV'in 7 yaşından önce çocukların okul öncesi eğitim almalarını desteklemek amacıyla düzenlediği "7 Çok Geç" isimli bir kampanyası vardır. Bu kampanya ile 7 yaşından küçük çocukları olan ailelerin; çocuklarını 7 yaşından önce okulöncesi eğitime göndermelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

3. Türkiye Eğitim Vakfı

TEV, 1967 yılında ünlü işadamı Vehbi Koç'un önderliğinde kurulmuştur. TEV'in amacı, yetenekli ama maddi açıdan yetersiz olan çocukların eğitim ve öğrenimlerini sürdürmelerini sağlamaktır. Bu amaçla TEV, okullara maddi yardım yapar, okullar açar ve bu okullarda öğrencilerin ücretsiz eğitim almalarını sağlar. Maddi durumu yetersiz öğrencilere burs verir, eğitim ve öğretimi geliştirecek araştırmalar yapar. Örneğin TEV TEVİTÖL isimli bir ilköğretim okulu açmıştır. Bu

EK-10 DEVAM

okulda maddi durumu yetersiz olan öğrenciler ücretsiz olarak iyi şartlarda eğitim verilir.

4. UNICEF

UNICEF, çocukların, ailelerinin ve buldukları toplumun yaşam koşullarını iyileştirmek için çalışan ve dünya üzerinde çapında hizmet veren bir sivil toplum kuruluşudur. Türkiye’de UNICEF çalışmalarına 1951 yılında başlamıştır. UNICEF dünyadaki yardıma muhtaç bütün çocukların eğitim almaları, iyi şartlarda yaşamaları için yardımseverleri bağış yapmaya çağırır, dünyanın her yerinde tebrik kartları satarak gelirlerini çocuklar için kullanır.

METİN-5

ÇEVREYİ KORUMA ALANINDA HİZMET VEREN KURUMLAR

Çevre bütün canlılar için çok önemlidir. Çünkü bütün canlılar yaşamak için çevreye ihtiyaç duyarlar. Ancak çeşitli nedenlerle çevre kirlenmektedir. Çevre kirliliğinin önlenmesi için çeşitli çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu alanda hizmet veren çeşitli sivil toplum kuruluşları vardır. Bu sivil toplum kuruluşlarını tanıyalım:

1. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı)

TEMA Vakfı 11 Eylül 1992 tarihinde Hayrettin Karaca ve Nihat Gökyiğit tarafından kurulmuştur. TEMA vakfının amacı, halkı çevre konusunda bilinçlendirmek, erozyonla mücadele etmek, topraklarımızın çölleşmesine engel olmak, toprak ve bitki örtüsünün bilinçsizce kullanımını engellemektir. **Erozyon** toprak kayması demektir. Her yıl topraklarımızın bir kısmı erozyon sonucunda yok olmaktadır. Bu nedenle erozyonla mücadele edilmesi gerekmektedir. Erozyonun

EK-10 DEVAM

önlenmesini için öncelikle toprakların ağaçlandırılması gerekmektedir. TEMA erozyonu önlemek için ağaç dikme kampanyaları düzenler ve ağaç fideleri satar. Örneğin TEMA 1996-2005 yılları arasında 3,7 milyon ağaç dikmiştir. Ayrıca TEMA halkımızı çevre konusunda bilinçlendirici etkinlikler düzenler.

2. ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Tanıtma Vakfı)

ÇEKÜL 1990 yılında gönüllüler tarafından kurulmuştur. ÇEKÜL'ün amacı ülkemizin doğal çevresini ve kültür varlıklarını korumak ve tanıtmaktır. Bu amaçla çeşitli projeler düzenler. Örneğin; ÇEKÜL'ün “7 Bölge 7 Kent” ve “7 Ağaç” projeleri vardır. “7 Bölge 7 Kent” projesiyle 7 bölgeden seçilen 7 kentin çevre ve kültür varlıklarının korunması amaçlanmaktadır. “7 Ağaç” projesinde ise her insan bir yılda kağıt, kalem, yakacak gibi ihtiyaçları için 7 ağacın kesilmesine neden olduğu için ÇEKÜL herkesi 7 ağaç fidesinin ücretini yatırarak 7 ağaç dikilmesini sağlamaya çağırır. Ülkemizdeki tarihi bölgelerin korunması için çeşitli çalışmalar yapar.

3. Doğal Hayatı Koruma Derneği

1975 yılında İstanbul'da gönüllüler tarafından kurulmuştur. Amacı, Türkiye'nin zengin bitki ve hayvan türlerinin, Türkiye'de bulunan doğal çevrenin korunmasıdır. Doğal Hayatı Koruma Derneği bu amaçla projeler düzenler, kamuoyunu bilgilendirir, çeşitli bitkilerin yetiştirilmesini ve bitki örtüsünün korunmasını sağlar. Ayrıca halkı doğal çevre konusunda bilgilendirmek amacıyla kitap ve kitapçıklar bastırarak dağıtır.

4. Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK)

Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) 1972 yılında gönüllüler tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Türkiye Çevre Koruma ve

EK-10 DEVAM

Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) çevrenin her türlü (hava,kara, su) kirliliğinin önlenmesini , doğal varlıkların ve yaşama ortamlarının korunmasını ve insanların çevre kirliliği ile ilgili bilinçlenmesini amaçlamaktadır. Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) bu amaca ulaşmak için çeşitli kampanyalar ve etkinlikler düzenler. TÜRÇEK Türkiye genelinde ağaçlandırma çalışmaları yapar. Yürütmekte olduğu “Yeşil Adacıklar Projesi” kapsamında yeşil adacıklar oluşturur, bu yolla bitki çeşitliliğinin korunmasını sağlar. Ayrıca yine bu proje kapsamında okullarda ormanlar ile ilgili eğitimler vererek, dikim şenlikleri düzenler.

5. Green Peace (Yeşil Barış)

1971 yılında Kanada’da kurulmuş olan ve dünya çapında hizmet veren bir sivil toplum kuruluşudur. 1995 yılında ülkemizde de Green Peace Akdeniz (Yeşil Barış Akdeniz) adıyla hizmet vermeye başlamıştır. Green Peace (Yeşil Barış)’ın amacı; dünyada meydana gelen çevre sorunlarına çözüm bulmak, çevrenin kirlenmesini engellemek ve insanları çevrenin önemi konusunda bilinçlendirmektir. Green Peace (Yeşil Barış) bu amaca ulaşmak için çeşitli kampanyalar düzenler, çevreyi temizleme etkinlikleri düzenler ve çevreyi kirletenleri uyarır ve çevre konusunda duyarlı olan insanları etkinliklerine katılmaya davet eder.

METİN-6

KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA ALANINDA HİZMET VEREN KURUMLAR

Bir toplumun devamlılığını sürdürmesi kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktarmasına bağlıdır. Bu nedenle kültürel faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşları vardır. Bu sivil toplum kuruluşlarından bazıları aşağıda tanıtılmaktadır.

EK-10 DEVAM

1. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı

Bir toplumda kültürel faaliyetlerin sayısının artması o toplumun gelişmesi açısından çok önemlidir. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı dünyanın bir çok yerinde düzenlenen festivalleri İstanbul'da düzenleyerek ülkemizdeki kültürel faaliyetlerin artırılması amacıyla 1973 yılında İstanbul'da Nejat Eczacıbaşı'nın önderliğinde kurulmuştur. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı bu amaçla her yıl Nisan ayında Uluslar arası İstanbul film Festivalini, her iki yılda bir Mayıs-Haziran aylarında ise Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'ni, Haziran-Temmuz aylarında Uluslararası İstanbul Müzik Festivali'ni, Temmuz ayında Uluslararası İstanbul Caz Festivali'ni ve Ekim-Kasım aylarında Uluslararası İstanbul Bienali'ni düzenlemektedir. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın düzenlediği bu festiveller bir çok insanın kültürel faaliyetlere katılmasını sağlamaktadır.

2. Troya Vakfı

Yaşadığımız bölgede yüzyıllardır insanlar yaşamaktadırlar. Geçmiş zamanlarda bu bölgede yaşamış olan insanlara ait kültürel varlıklar toprak altında bulunmaktadır. Bu kültürel varlıkların toprak altından çıkarılması ve korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Troya Vakfı 2004 yılında Çanakkale'de Prof.Dr. Manfred Osman Korfman ve Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nin öncülüğünde kurulmuştur. Troya Vakfı'nın amacı, Çanakkale ve çevresindeki kazıların sürdürülmesi, bilimsel çalışmalar yaparak kültürel varlıklara ulaşılması ve Troya Müzesi'nin kurulmasıdır. Vakıf bu amaçla çeşitli bilimsel çalışmalar ve kazılar yapmaktadır.

EK-11

ÇALIŞMA KILAVUZU

SATIR ALTI ÇİZME BASAMAKLARI

1. Öncelikle metni dikkatlice okuyunuz.
2. Metnin konusunun ne olduğunu anlamaya çalışınız.(Metnin başlığı size ipucu verebilir.)
3. Metinde ne olduğu anlatılan ve koyu renkle yazılmış olan kavramları TURUNCU renkle daire içine alınız ve ne olduğunu anlatan satırın altını yine TURUNCU renkli kalemle çiziniz.
4. Metinde geçen konuyla ilgili örneklerin altını YEŞİL kalemle çiziniz.
5. Metinde geçen konuyla ilgili önemli olduğunu düşündüğünüz, konuya ait özellikleri anlatan satırların altını MAVİ kalemle çiziniz.

SATIR ALTI ÇİZERKEN DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

1. Metindeki satırların altını yukarıda anlatılan biçimde çiziniz.
2. Metindeki her satırın altını çizmeyiniz.
3. Satır altı çizerken her metinde aynı renkleri kullanınız. Böylece hangi satırın altını hangi kalemle çizeceğinizi unutmamış olursunuz.

NOT ALMA BASAMAKLARI

1. Öncelikle metni dikkatlice okuyunuz.
2. Metnin paragraflarını belirleyiniz.
3. Her paragrafın en önemli (Bir özellik bildiren ya da bir kavramın ne olduğunu belirten cümleler) bir ya da iki cümlesini aynen yazınız.

EK-11 DEVAM

NOT ALIRKEN DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

1. Her paragrafı dikkatlice okuyarak en önemli cümlesini ya da cümlelerini belirleyiniz.
2. Paragrafta bulunan her cümleyi yazmayınız. Sadece en önemli cümleleri yazınız.

BİLGİ HARİTASI OLUŞTURMA BASAMAKLARI

1. Öncelikle metni dikkatlice okuyunuz.
2. Metnin ana kavramını belirleyiniz. (Metnin başlığı size ipucu verebilir.)
3. Metnin alt kavramlarını belirleyiniz. (Metnin alt başlıkları size ipucu verebilir.)
4. Metnin ana kavramını sayfanın soluna dikey olarak yazınız.
5. Metnin alt kavramlarını anlatan bölümlerde o kavramın hangi özelliklerinin anlatıldığını belirleyiniz.
6. Sayfanın sol üst köşesine bir çerçeve çizin metnin ilk alt kavramını çerçeve içine yazın.

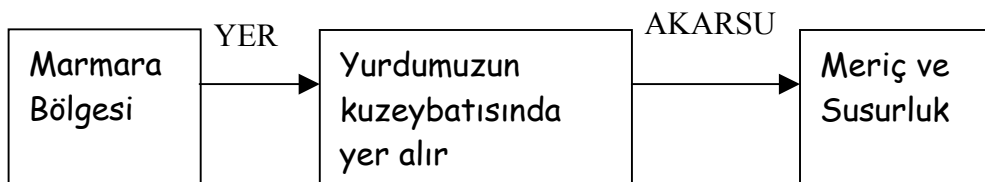
Çerçeve Örneği

7. Çerçevenin yanına bir bağ oku koyun ve yanına bir çerçeve daha çizin.

Bağ Oku Örneği \longrightarrow

8. Bağ okunun üzerine yanına koyduğunuz çerçevede alt kavramın hangi özelliğinin yer aldığını kısaca yazın.
9. Çerçevenin içine alt kavramın özelliğini yazın.
10. Alt kavramın özellik sayısı kadar çerçeve ve bağ oku yapıp özellikleri içine yerleştirin.

ÖRNEK:

EK-12

**ÖĞRENME STRATEJİLERİ KULLANILARAK YAPILAN ÖĞRETİMİN
UYGULANMASINA İLİŞKİN GÖZLEM FORMU**

Gözlemlerinize dayalı olarak en uygun seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

GÖZLENEN DAVRANIŞ	EKSİK	KABUL EDİLEBİLİR	İYİ
Ders öncesi metinleri inceleme			
Ders öncesi asetatları ve tepegözü kontrol etme			
Araştırmacı tarafından hazırlanan metinleri dağıtma			
Metinlerin hangi strateji/stratejiler ile çalışılacağını söyleme			
Öğrencilerin anlamadıkları noktaları açıklama ve sorularını yanıtlama			
Öğrencilerin çalışmalarını etkin şekilde katılmalarını sağlama			
Metnin öğrenme stratejileri uygulanmış halini tepegözle yansıtma			
Uygulama sonrasında öğrencilerin çalışmalarını kontrol etme			
Öğrencilere uygulama sırasında yeterli zaman tanıma			

EK-13**ÖĞRENME STRATEJİLERİ KULLANILARAK YAPILAN ÖĞRETİMİN
UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

Değerli Öğretmen;

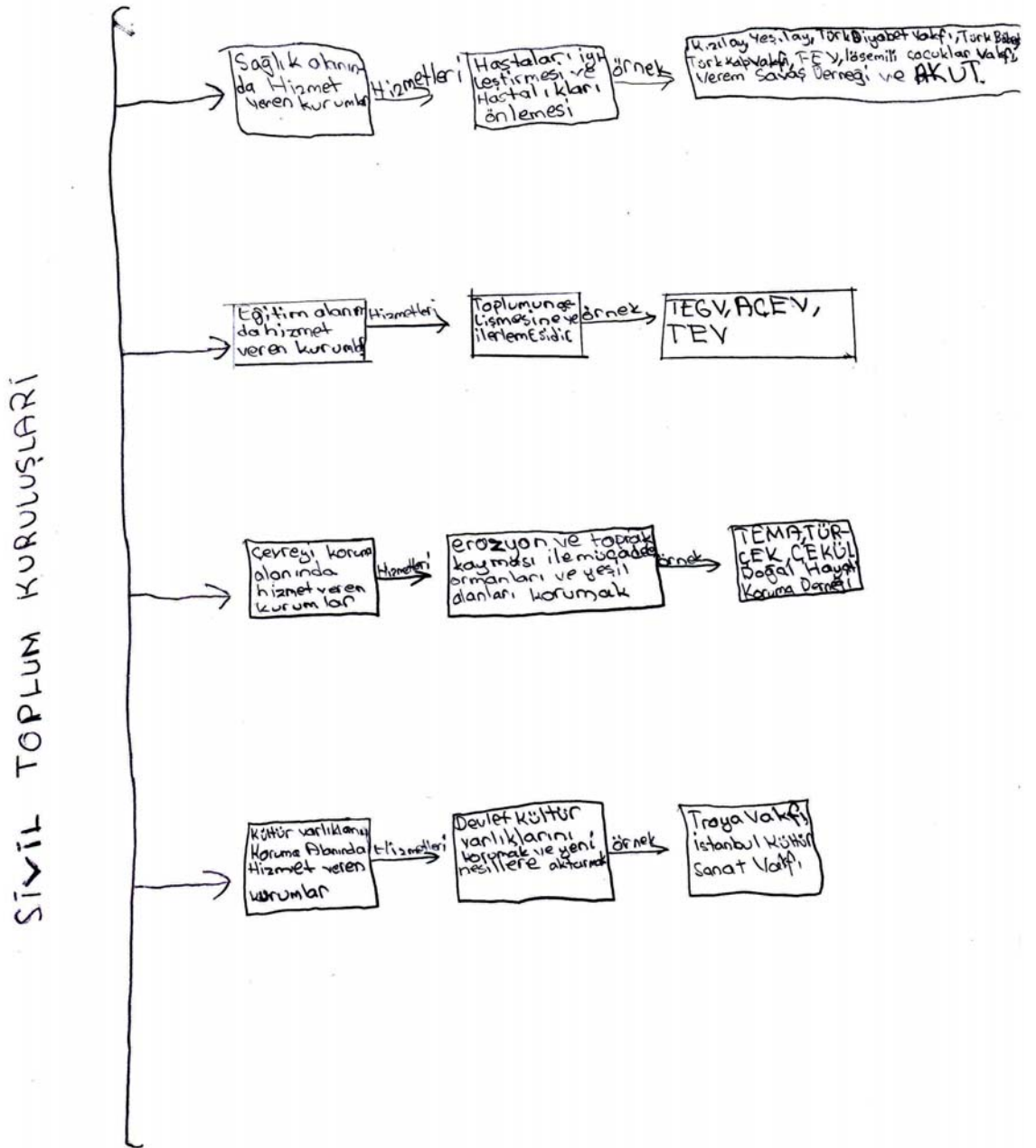
İlköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinde öğrenme stratejileri kullanılarak uygulanan öğretim etkinliği çalışmalarında aşağıdaki etkinlikleri dikkatle uygulamanız araştırmanın uygun şekilde gerçekleşmesi için önem taşımaktadır.

1. Araştırmacı tarafından hazırlanan metinleri dikkatlice inceleyiniz.
2. Ders öncesinde tepegözü ve araştırmacı tarafından hazırlanan asetatları kontrol ediniz.
3. Dersin başında öğrencilere metinleri dağıtınız.
4. Metnin hangi öğrenme strateji/stratejiler ile çalışılacağını açıklayınız.
5. Öğrencilerin anlamadıkları noktaları açıklayınız ve sorularını yanıtlayınız.
6. Öğrencilere çalışma esnasında yeterli zamanı tanıyınız.
7. Çalışma bittikten sonra metnin öğrenme stratejileri uygulanmış halini tepegözle yansıtınız.
8. Öğrencilerin çalışmalarını kontrol ediniz.
9. Tüm öğrencilerin çalışmalara etkin şekilde katılmalarına özen gösteriniz.

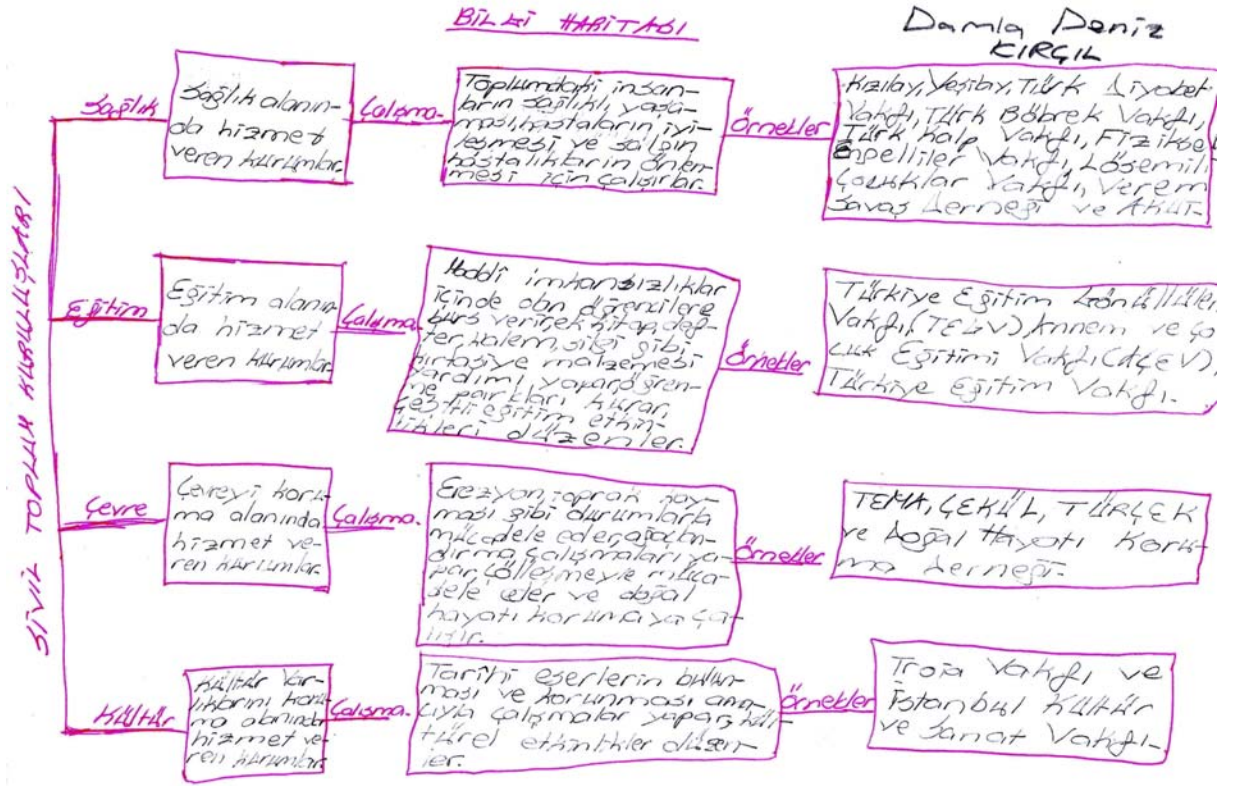
EK-14

ÖĞRENCİLERİN HAZIRLADIĞI ÖĞRENME STRATEJİLERİ
ÇALIŞMALARINDAN ÖRNEKLER

Ozan Bilir
5/A 736

EK-14 DEVAM

EK-14 DEVAM

Damla Deniz
KIRÇIL

ÇEVREYİ KORUMA ALANINDA HİZMET VEREN KURUMLAR

Çevre bütün canlılar için çok önemlidir. Çünkü bütün canlılar yaşamak için çevreye ihtiyaç duyarlar. Ancak çeşitli nedenlerle çevre kirlenmektedir. Çevre kirliliğinin önlenmesi için çeşitli çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu alanda hizmet veren çeşitli sivil toplum kuruluşları vardır. Bu sivil toplum kuruluşlarını tanıyalım:

1. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı)

TEMA Vakfı 11 Eylül 1992 tarihinde Hayrettin Karaca ve Nihat Gökyiğit tarafından kurulmuştur. TEMA vakfının amacı, halkı çevre konusunda bilinçlendirmek, erozyonla mücadele etmek, topraklarımızın çölleşmesine engel olmak, toprak ve bitki örtüsünün bilinçsizce kullanımını engellemektir. Erozyon toprak kayması demektir. Her yıl topraklarımızın bir kısmı erozyon sonucunda yok olmaktadır. Bu nedenle erozyonla mücadele edilmesi gerekmektedir. Erozyonun önlenmesini için öncelikle toprakların ağaçlandırılması gerekmektedir. TEMA erozyonu önlemek için ağaç dikme kampanyaları düzenler ve ağaç fideleri satar. Örneğin TEMA 1996-2005 yılları arasında 3,7 milyon ağaç dikmiştir. Ayrıca TEMA halkımızı çevre konusunda bilinçlendirici etkinlikler düzenler.

2. ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Tanıtma Vakfı)

ÇEKÜL 1990 yılında gönüllüler tarafından kurulmuştur. ÇEKÜL'ün amacı ülkemizin doğal çevresini ve kültür varlıklarını korumak ve tanıtmaktır. Bu amaçla çeşitli projeler düzenler. Örneğin; ÇEKÜL'ün "7 Bölge 7 Kent" ve "7 Ağaç" projeleri vardır. "7 Bölge 7 Kent" projesiyle 7 bölgeden seçilen 7 kentin çevre ve kültür varlıklarının korunması amaçlanmaktadır. "7 Ağaç" projesinde ise her insan bir yılda kağıt, kalem, yakacak gibi ihtiyaçları için 7 ağacın kesilmesine neden olduğu için ÇEKÜL herkesi 7 ağaç fidesinin ücretini yatırarak 7 ağaç dikilmesini sağlamaya çağırır. Ülkemizdeki tarihi bölgelerin korunması için çeşitli çalışmalar yapar.

EK-14 DEVAM

3. Doğal Hayatı Koruma Derneği

1975 yılında İstanbul'da gönüllüler tarafından kurulmuştur. Amacı, Türkiye'nin zengin bitki ve hayvan türlerinin, Türkiye'de bulunan doğal çevrenin korunmasıdır. Doğal Hayatı Koruma Derneği bu amaçla projeler düzenler, kamuoyunu bilgilendirir, çeşitli bitkilerin yetiştirilmesini ve bitki örtüsünün korunmasını sağlar. Ayrıca halkı doğal çevre konusunda bilgilendirmek amacıyla kitap ve kitapçıklar bastırarak dağıtır.

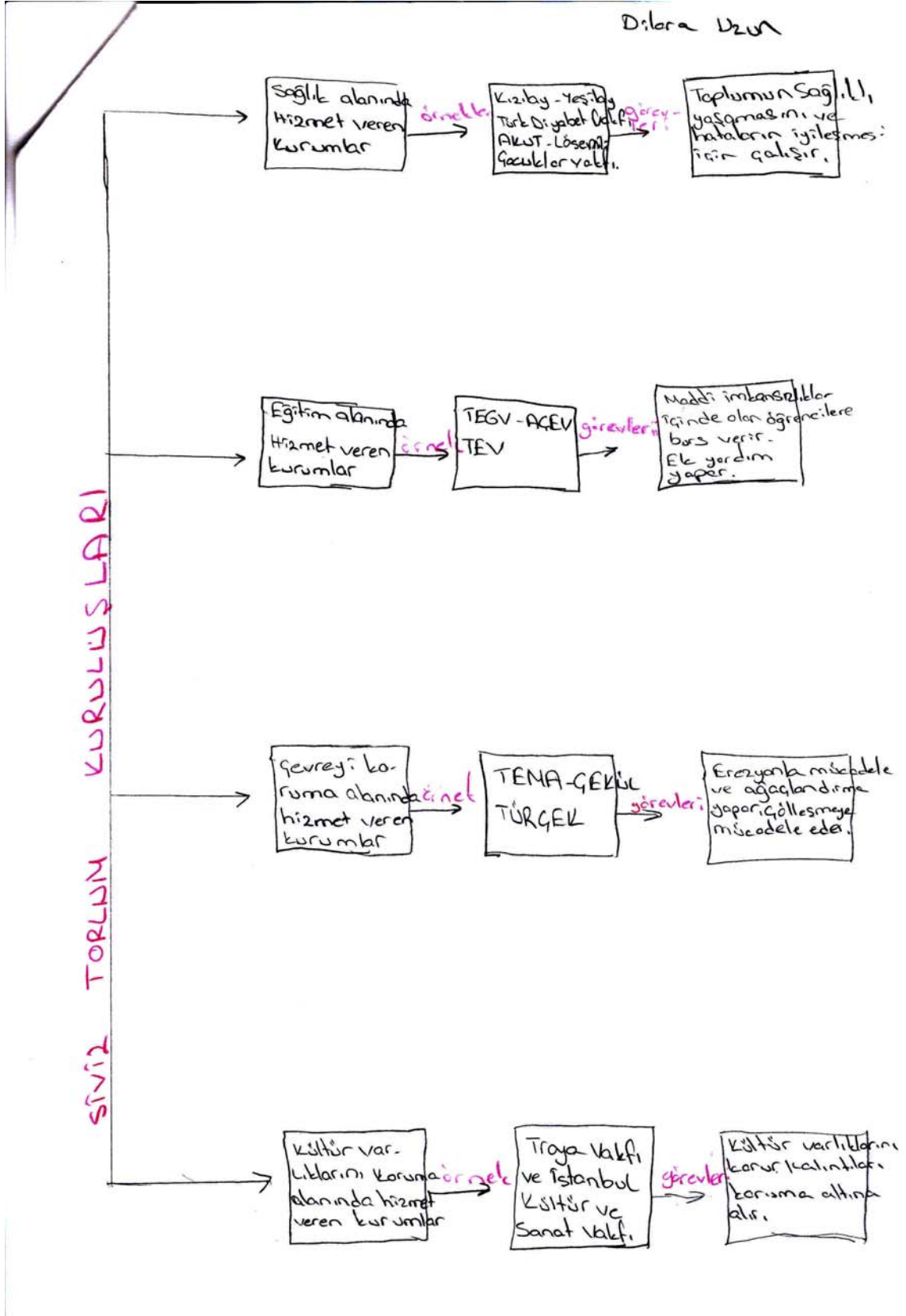
4. Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK)

Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) 1972 yılında gönüllüler tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) çevrenin her türlü (hava,kara, su) kirliliğinin önlenmesini, doğal varlıkların ve yaşama ortamlarının korunmasını ve insanların çevre kirliliği ile ilgili bilinçlenmesini amaçlamaktadır. Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) bu amaca ulaşmak için çeşitli kampanyalar ve etkinlikler düzenler. TÜRÇEK Türkiye genelinde ağaçlandırma çalışmaları yapar. Yürütmekte olduğu "Yeşil Adacıklar Projesi" kapsamında yeşil adacıklar oluşturur, bu yolla bitki çeşitliliğinin korunmasını sağlar. Ayrıca yine bu proje kapsamında okullarda ormanlar ile ilgili eğitimler vererek, dikim şenlikleri düzenler.

5. Green Peace (Yeşil Barış)

1971 yılında Kanada'da kurulmuş olan ve dünya çapında hizmet veren bir sivil toplum kuruluşudur. 1995 yılında ülkemizde de Green Peace Akdeniz (Yeşil Barış Akdeniz) adıyla hizmet vermeye başlamıştır. Green Peace (Yeşil Barış)'ın amacı; dünyada meydana gelen çevre sorunlarına çözüm bulmak, çevrenin kirlenmesini engellemek ve insanları çevrenin önemi konusunda bilinçlendirmektir. Green Peace (Yeşil Barış) bu amaca ulaşmak için çeşitli kampanyalar düzenler, çevreyi temizleme etkinlikleri düzenler ve çevreyi kirletenleri uyarır ve çevre konusunda duyarlı olan insanları etkinliklerine katılmaya davet eder.

EK-14 DEVAM

EK-14 DEVAM

Dilara Uzun

DÖZÜ (2)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI FARKLI ETKİNLİK ALANLARINA HİZMET EDER

İçinde yaşadığımız toplumun çeşitli ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçlar birbirinden farklıdır. Toplumun temel ihtiyaçları sağlıklı yaşama, barınma, güvenlik, eğitim alma, temiz bir çevrede yaşama, kültür ve sanat varlıklarını koruma ve doğal afetler meydana geldiğinde ilk yardım ve arama – kurtarma faaliyetlerinden yararlanmadır. Bu temel ihtiyaçlar devlet tarafından kurulmuş olan resmi kurumlar ve gönüllüler tarafından kurulmuş olan sivil toplum kuruluşları tarafından karşılanır. Bu temel ihtiyaçları içinde barındıran etkinlik alanları vardır. Resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları; bu etkinlik alanlarına göre kendi içlerinde gruplara ayrılırlar.

1. Sağlık Alanında Hizmet Veren Kurumlar

Her insan sağlıklı yaşamak ister. Yaşamımızda bizim için en önemli şey sağlığımızdır. Sağlıklı olmayan bir insan için başka hiçbir şeyin önemi yoktur. Çünkü sağlıklı olmayan bir insan hastalığından başka bir şey düşünemez ve yapamaz. Devletin hastaların sağlığına kavuşması ve insanların sağlıklı yaşaması için oluşturmuş olduğu kurumlar vardır. Devlet hastaneleri, sağlık ocakları, dispanserler devletin sağlık alanında hizmet veren kurumlarıdır. Bu kurumlardaki doktorlar, hemşireler ve hastabakıcılar toplumdaki insanların sağlıklı yaşaması, hastaların iyileşmesi ve salgın hastalıkların önlenmesi için çalışırlar.

Ancak bu kurumların dışında gönüllüler tarafından kurulmuş olan ve sağlık alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları da vardır. Bu kurumlar da toplumun sağlıklı yaşaması ve hataların iyileşmesi için çalışırlar. Türkiye’de sağlık alanında hizmet veren belli başlı sivil toplum kuruluşları şunlardır: Kızılay, Yeşilay, Türk Diyabet Vakfı, Türk Böbrek Vakfı, Türk Kalp Vakfı, Fiziksel Engelliler Vakfı, Lösemili Çocuklar Vakfı, Verem Savaş Derneği ve AKUT.

2. Eğitim Alanında Hizmet Veren Kurumlar

Bir toplumun gelişmesinde ve ilerlemesinde eğitilmiş bireyler çok önemli bir role sahiptirler. Toplum eğitilmiş bireylerin çalışmaları sonucunda gelişir ve ilerler. Bu nedenle ülkemizdeki insanların eğitim almaları çok önemli bir ihtiyaçtır. Türkiye’de ilköğretim zorunlu, parasız ve 8 yıldır. Devlet tarafından ülkemizdeki bireylere eğitim vermek amacıyla okullar kurulmuştur. Okullarda öğretmenler tarafından eğitim verilir. Her birey eğitim almak ister. Ancak çeşitli imkansızlıklar nedeniyle eğitimi yarıda kalabilir ya da okumakta çok zorluk çekebilir. Bu gibi durumlardaki insanlara yardımcı olmak için kurulmuş sivil toplum

EK-14 DEVAM

toplumun ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktır Doğal Hayatı Koruma Derneği ve Verem Savaş Derneği Türkiye'de hizmet veren derneklerden bazılarıdır.

Sivil toplum kuruluşlarının bir diğeri de vakıflardır. Bir işin yapılması ve sürdürülmesi amacıyla kamu hizmetine mal, mülk ve para bırakılmasına vakıf denir. Çeşitli alanlara hizmet eden vakıflar vardır. Vakıfların da ortak amacı, insanlara yardım etmek ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktır. Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı, Anne Çocuk Eğitimi Vakfı, Türk Kalp Vakfı bu vakıflara örnektir.

Sivil toplum kuruluşları anayasaya ve yasalara uygun hareket ederler.

Resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları insanların ve toplumun ihtiyaçlarını gidermek için gereklidir. Hastalandığınız zaman hastanelerin ya da sağlık alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının olmadığını düşünün. Ne yapardınız? Resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları olmasaydı insanlar ihtiyaçlarını kendileri gidermek zorunda kalır ve birçok ihtiyaçlarını gideremezlerdi. Çünkü bazı ihtiyaçlarını insanlar tek başına gideremezler. Örneğin, eviniz varsa barınma ihtiyacınızı tek başınıza giderebilirsiniz. Ama doktor olmazsa hastalığınızı tek başınıza iyileştiremezsiniz. Ya da öğretmen olmazsa tek başınıza her şeyi öğrenemezsiniz.

Sivil toplum kuruluşları insanların yardımlaşmasını ve dayanışmasını, birbirlerine destek olmalarını sağlar. İnsanlar için resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları vazgeçilmezlerdir.

Toplumun en önemli ihtiyaçlarından biri de yardımlaşma ve dayanışma. Bu ihtiyaç gidermek için hizmet veren kurumlar Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Müdürlüğü, Jandarma T.A. Bu kurumların yanında polis ve subayları ülkemizi her köşesinde yurdumuzun güvenliğini sağlamak için çalışan bu kurumlar resmi kurumlardır. İnsanların bir yere ihtiyaçları barınma, Devlet bu ihtiyaçları karşılamak için çocuk sığınak kurulumunu, Devlet de kurulumu, Ailesi olmayan bakıma muhtaç çocuklara bakıma kurulumları, kurulumları, Evi olmayan bakımlar ve yetim, dul ve yaşlıların bakımı.

EK-14 DEVAM

kuruluşları vardır. Bu kurumlar maddi imkansızlıklar içinde olan öğrencilere burs verir, ek kitap, defter, kalem, silgi gibi kırtasiye malzemesi yardımı yapar, öğrenme parkları kurar, çeşitli eğitim etkinlikleri düzenler. Türkiye’de eğitim alanında hizmet veren belli başlı sivil toplum kuruluşları şunlardır: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV), Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV), Türkiye Eğitim Vakfı (TEV).

3. Çevreyi Koruma Alanında Hizmet Veren Kurumlar

İnsanlar için yaşadıkları çevre çok önemlidir. Çünkü, nefes alıp vermek için oksijene, oksijen için ise ağaçlara ve ormanlara ihtiyaç duyarız. Temiz havaya sahip olmamız için ormanlık alanlarımızın çok olması gerekir. Ayrıca sebze, meyve yetiştirmek için de verimli tarlalarımızın olması gerekir. Erozyon, toprak kayması gibi durumlar çevreyi olumsuz yönde etkiler ve yeşil alanlarımızın çölleşmesine yani verimsiz hale gelmesine sebep olur. Bu nedenle erozyon ve toprak kayması gibi durumlarla mücadele etmemiz, ormanlarımızı ve yeşil alanlarımızı korumamız gereklidir. Bu çalışmaları yapmak için devlet tarafından Orman Bakanlığı ve Tarım Köy İşleri Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca çevreyi koruma amacıyla çalışan sivil toplum kuruluşları da vardır. Bu kuruluşlar erozyon, toprak kayması gibi durumlarla mücadele eder, ağaçlandırma çalışmaları yapar, çölleşmeyle mücadele eder ve doğal hayatı korumaya çalışırlar. Bu kuruluşlardan bazıları şunlardır: Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA), Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Derneği (ÇEKÜL), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK) ve Doğal Hayatı Koruma Derneği.

4. Kültür Varlıklarını Koruma Alanında Hizmet Veren Kurumlar

Bir toplumun kültürel özelliklerinin yeni nesillere aktarılması gerekir. Çünkü kültürel özellikler bir toplumu oluşturan en önemli unsurlardır. Kültürel özelliklerin aktarımı kültür varlıklarının korunması ile mümkün olur. Devlet kültür varlıklarını korumak ve yeni nesillere aktarmak için müzeler kurmuştur. Bu müzelerde geçmiş tarihlerden günümüze kadar gelen tarihi eserler korunur. Ayrıca devlet tarihi kalıntılar bulunan bölgeleri de koruma altına alır ve bakımını üstlenir. Ülkemizde devletin bu hizmetlerinin yanı sıra kültür varlıklarını korumayı amaçlayan sivil toplum kuruluşları da vardır. Bu kuruluşlar tarihi eserlerin bulunması ve korunması amacıyla çalışmalar yapar, kültürel etkinlikler düzenler. Bunlardan bazıları; Troya Vakfı ve İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı’dır.

EK-14 DEVAM

Ozan Bilir
B/A 736

→ ^{etkinlik} KIZ → adı → etkinlik → hizmetleri

Satırları siz
Bilgi haritası yap.

SAĞLIK ALANINDA HİZMET VEREN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Sağlığımız bizim için çok önemlidir. Çünkü yaşamımızı sürdürebilmemiz sağlıklı olmamıza bağlıdır. Sağlığımızı yitirip hastalandığımızda iyileşebilmemiz için tedavi olmamız gereklidir. İnsanların sağlığını koruması, hastalıklarla ilgili bilgi sahibi olması ve hastalandıklarında tedavi olabilmeleri amacıyla kurulmuş bir çok sivil toplum kuruluşu vardır. Şimdi bu sivil toplum kuruluşlarını tanıyalım.

1. KIZILAY

Kızılay, 1868 yılında Yaralı ve Hasta Askerlere İmdat ve Yardım Derneği adıyla İstanbul'da kurulmuştur. 1935 yılında Atatürk'ün önerisiyle Türkiye Kızılay Derneği adını almıştır.

Kızılay, insan kişiliğine saygıyı, karşılıklı anlayışı, dostluk ve yardımlaşmayı, barışı ve işbirliğini destekler. Ayrım gözetmeden herkese yardımcı olur. Doğal afetlerde toplumun yardımına koşar. Çadır, ilaç, battaniye yardımı yapar, ilkyardım hizmeti verir. Yurdumuzun çeşitli bölgelerinde kan merkezleri ve kan istasyonları kurarak kana ihtiyaç duyan insanlara hizmet verir. Ayrıca Kızılay dünyanın başka ülkelerinde meydana gelen doğal afetlerde de yardımını esirgemez. Örneğin; son olarak Güney Asya'da meydana gelen deprem ve tsunami felaketinde de yardım amacıyla para toplamış ve Güney Asya'ya gıda ve sağlık yardımı yapmıştır.

2. YEŞİLAY

Yeşilay 1920 yılında ülkemizde sigara, içki ve uyuşturucu madde kullanmaya karşı olan gönüllü insanlar tarafından kurulmuştur. Yeşilay'ın amacı; toplumda yaşayan insanlara ve ailelere zarar veren bu maddelerin kullanımını, halkı bilinçlendirip eğitim vererek engellemektir. Yeşilay bu amaca ulaşmak için kampanyalar düzenler, madde kullanan insanları bu alışkanlıktan kurtulmaları için tedavi olmaya teşvik eder, halkı ve çocukları bilinçlendirici etkinlikler düzenler. Örneğin Yeşilay'ın "Sigarasız Bir Toplum İstiyoruz" adlı bir kampanyası vardır. Bu kampanyayla sigarayı bırakmak isteyip de bırakamayan kişilere yardım eder.

3. Türk Böbrek Vakfı

Böbreklerimiz vücudumuzdaki en önemli organlarımızdandır. Böbreklerimiz kanımızı temizler. Böbreklerimiz bu görevinin yerine getiremezse yaşayamayız. Ülkemizde bir çok böbrek hastası vardır. Bu kişilerin diyaliz adı verilen makinelerde düzenli olarak kanlarının temizlenmesi ya da onlara böbrek nakli yapılması gerekir. Ancak bu tedaviler oldukça masraflıdır. Bu nedenle maddi durumu yeterli olmayan böbrek hastalarına yardım etmek gerekmektedir. Ayrıca böbrek hastalarına

EK-14 DEVAM

sağlam böbreklerin nakledilmesi onlara yaşama şansı verdiğinden organ bağıışı bu hastalıkta çok önemlidir.

Türk Böbrek Vakfı 1985 yılında gönüllüler tarafından böbrek hastalarına yardım etmek amacıyla kurulmuştur. Vakıf, böbrek hastası olan bireylere tedavi olabilmeleri için yardım eder, böbrek hastalıkları ile ilgili bilgileri derleyerek bilimsel kitaplar oluşturur, organ bağıışının önemini insanlara kavratarak organ bağıışı yapılmasını destekler, böbrek sağılığı ile ilgili eğitim verir.

4. Türk Diyabet Vakfı

Diyabet halk arasında "şeker hastalığı" olarak adlandırılan bir hastalıktır. Bu hastalığa şeker hastalığı denmesinin nedeni, diyabet hastalarının pankreaslarının şekerli gıdaları sindirememesidir. Diyabet hastalarının pankreasları görevini yerine getiremediğinden, onların tedavi olmaları ve düzenli olarak ilaç kullanmaları gerekmektedir.

Türk Diyabet Vakfı 1996 yılında diyabet hastalarına yardım etmek ve halkı diyabet hastalığı ile ilgili bilgilendirmek amacıyla ülkemizde şeker hastalığı ile ilgilenen sağılık personeli ve diyabet hastaları tarafından kurulmuştur. Türk Diyabet Vakfı şeker hastalarının tedavi olmalarına yardım eder, halkı bilinçlendirmek için çalışır, ücretsiz şeker muayeneleri yapar.

5. Lösemili Çocuklar Vakfı (LÖSEV)

Lösem kan kanseri demektir. Tedavisi oldukça zor ve masraflı olan önemli bir hastalıktır. LÖSEV, 1998 yılında gönüllüler tarafından lösemi hastası çocuklara yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Vakfın amacı, lösemili çocukların ve ailelerin sorunlarını topluma aktararak toplumu hastalık konusunda bilinçlendirmek, lösemi hastaları arasında dayanışma sağılamak, lösemi hastası çocukların tedavi görmelerini sağılamak ve ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ayrıca LÖSEV, ulusal düzeyde lösemi hastalığına karşı tedavi, eğitim ve araştırma kurumları kurar. LÖSEV 2000 yılında Türkiye'nin ilk ve tek Lösemili Çocuklar Hastanesi olan LÖSANTE'yi açmıştır. Ayrıca Türkiye'nin ilk Lösemili Çocuklar Okulu da LÖSEV tarafından açılmıştır.

6. Arama Kurtarma Vakfı (AKUT))

Ülkemizde ve dünyada zaman zaman doğal afetler meydana gelmektedir. Bu doğal afetlerden sonra o bölgede yaşayan insanların yardıma ihtiyacı olmaktadır. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) böyle durumlarda insanlara yardımcı olmak amacıyla gönüllü kişiler tarafından 1996 yılında kurulmuştur. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) doğal afetlerden sonra olay yerine gider ve insanları kurtarır. Afetzedelere ilkyardım hizmeti sunar, bölgeye doktor gelene kadar ya da

EK-14 DEVAM

afetzedeler hastaneye gönderilene kadar onlar ilk müdahaleyi yapar. ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) ayrıca arama kurtarma ve ilkyardım konularında kurslar düzenleyerek, bu kursa katılan insanların da afetlerde arama kurtarma ve ilkyardım faaliyetlerine katılmalarını sağlar. Örneğin, 1999 yılında ülkemizde Marmara depremi yaşandığında ARAMA KURTARMA VAKFI (AKUT) bir çok kişiyi enkaz altından kurtarmış ve onlara ilkyardım yapmıştır.

7. Türk Kalp Vakfı

Kalbimiz vücudumuzdaki en önemli organlardan biridir. Yaşamımızı sürdürebilmemiz için kalbimizin sağlıklı olarak çalışması gerekir. Ülkemizde kalp hastası olan bir çok kişi vardır. Türk Kalp Vakfı, kalp sağlığının önemini bilen gönüllü insanlar tarafından 1975 yılında kurulmuştur. Türk Kalp Vakfı muhtaç ve kimsesiz insanlara ücretsiz kalp muayenesi yapar, kalp ve damar hastalıklarına neden olan etkenler hakkında araştırmalar yapar, kalp hastalarının tedavi olmalarına yardım eder. Türk Kalp Vakfı adlı bir dergi yayınlayarak halkı kalp hastalığı konusunda bilgilendirir.

8. Fiziksel Engelliler Vakfı

Çevremizde fiziksel engelli bir çok insan görürüz. Bu kişiler sağlıklı kişilerden çok daha zor şartlarda yaşamlarını sürdürmek zorundadırlar. Yaşamlarının bir çok alanında fiziksel engelleri onların zorlanmalarına sebep olur. Fiziksel Engelliler Vakfı 1995 yılında İstanbul'da gönüllüler tarafından kurulmuştur. Vakfın amaçları; engellilere maddi ve manevi destek olmak, tedavi olmalarını sağlamak, engellilerin ekonomik, sosyal, psikolojik sorunlarına çözüm aramak, çalışabilecekleri işler bulmak, üniversitelerle işbirliği yaparak engellilere seminerler, konferanslar düzenlemek, engellilere yönelik kitap, broşür gibi yayınlar hazırlamak, spor tesisi, kütüphane gibi merkezler açmak, kamplar, geziler düzenlemektir. Örneğin vakıf fiziksel engelliler için tıbbi cihazlar, tekerlekli sandalyeler ve protezler temin eder.

9. Verem Savaş Derneği

Verem diğer adı tüberküloz olan bulaşıcı bir hastalıktır. Verem hastası kişinin mutlaka tedavi edilmesi ve sağlıklı insanlara hastalığı bulaştırmaması için önlem alınması gerekmektedir. Ülkemizin hemen hemen her bölgesinde verem savaş dernekleri bulunur. Bu derneklerin ortak amaçları; verem hastalığı ile ilgili halkı bilinçlendirmek ve verem hastalarına tedavilerinde yardımcı olmaktır. Bu amaçla; halkı bilgilendirici konferanslar düzenler, verem ile ilgili kurslar açarak insanlara bu hastalıktan korunma yolları hakkında bilgiler verirler.

EK-14 DEVAM

TOPLUMUN İHTİYAKLARINA HİZMET EDEN KURUMLAR

İnsanların toplum içinde yaşamalarının en önemli nedeni birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma halinde olduklarında yaşamlarını daha kolay ve daha güzel sürdürebilmektedir.

Kurum, toplumun devamlılığı için ihtiyaçlarının karşılanması için kurulmuş yapıdır.

Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için devlet tarafından kurulmuş olan kurumlara resmi kurumlar denir.

Resmi kurumlarda çalışan bireyler hizmetleri karşılığında maaş alırlar. Resmi kurumların da çalışma saatleri devlet tarafından belirlenmiştir.

Aynı şekilde toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için gönüllü insanlar tarafından kurulmuş kuruluşlar da vardır. Bu kuruluşlara sivil toplum kuruluşları denir.

Sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar gönüllü insanlardır. Çalışmaları karşılığında maddi çıkar beklemeyiz.

Belirli bir ortak amacı gerçekleştirilmek için gönüllüler tarafından kurulmuş yasal topluluğa dernek denir.

Bir işin yapılması ve sürdürülmesi amacıyla kamu hizmetine mal, mülk ve para biriktirmesine vakıf denir.

Sivil toplum kuruluşları anayasaya ve yasalara uygun hareket ederler.

Sivil toplum kuruluşları insanların yardımlaşmasını ve dayanışmasını, birbirlerine destek olmalarını sağlar.

Not alan
Gülşüm Elif Gül
SUA 102

EK-15

ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME STRATEJİLERİ İLE ÇALIŞMA HAKKINDA
GÖRÜŞLERİ

Bence bu çalışma sistemi çok güzel,
hem eğlenceli hem de daha çok bilgi
veriyor.

Aslında bu sistemle Sosyal Bilgiler
Dersini daha çok sevmeye başladım.

İmkân olsa bu çalışmaya devam etmek
isterim.

Zaten internetten bilgiler indirip kendim bu
çalışmayı uygulamak istiyorum.

İlke Akbay,

S-A

179

EK-15 DEVAM

TEŞEKKÜRLER!

Ben bu çalışmadan hem hoşlandım hem hoşlanmadım. Çünkü hem öğretmenlerin devesini hem metinler hemde kursların adı yorum oldu. Ama bu metinler sayesinde çok bilgi öğrendim. Çok daha eğlenceli okubirdi. Ama bize bu bilgileri ve okudukları sağlan öğretmenim BERFU TUNÇER'E çok teşekkür ederim! Hoşuma gitmemesinin bir diğer sebebi ise ben sosyal dersini hiç sevmemem.

ÖZLEM GİRGIN
5-A 181

EK-15 DEVAM

Sevgili Öğretmenim
Tabiki de çok hoşuma
gidiyor bu sistem ama
biraz anlatım yani burada
sizde anlatım yaparsak çok
daha iyi olur.

Gizem

Gizem

5/A

1252

EK-15 DEVAM

iyi METODUM
 sosyal Bilgiler hem ders olarak ~~olmak~~ SCHERING
 hem hayatımızdaki yeri olarak çok making medicine work
 önemlidir. Bu yüzden insanlara iyi
 metotla öğretilmelidir.
 Ben bu değişik metodu beğendim.
 iyi öğretiyor diye düşünüyorum. Ancak
 daha kısa metinlerden, daha fazla
 parça olarak kısaydı daha kolay
 olurdu.

Teşekkürler. Bu metodu bizle
 tanıştırdığınız için...

Gülşüm ENF 011

S1A 107

EK-15 DEVAM

Ben sosyal bilgiler dersi bana çok eğlenceli geliyor. Bu yüzden sosyal bilgiler dersini seviyorum. bundan araştırmada yaparım öğretmenin verdiği sosyal bilgiler ödevini günü yapıyorum. Bana Berfu tuncer adlı öğretmenin bana daha çok sevmemi sağladı sosyal dersini sevdim. Bu yüzden ben de sosya ödevini günü gününe yaparım eskiden hiç sevmezdim. Ama artık seviyorum çünkü yeni sosya öğretmenin beni sosyal dersine bağladı.

Semih can Ekin
46 S1A

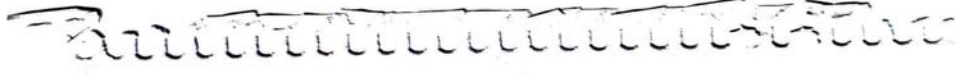
EK-15 DEVAM

01.05.2006
Perşembe

Ben sosyal Bilgiler dersini sevmeyen bir öğrenciydim. Ama satır altı çizme, bilgi haritası oluşturma ve not alma yöntemi bana sosyal Bilgiler dersini çok sevdirdi. Bizler yazılıya galsırken bu yaptığımız etkinliklerden dolayı yazılılara daha kolay galsma imkanı buldum. Derstlerin böyle işlenmesi ise benim çok hoşuma gitti.

Dilara Uzun
5-A sınıfı 11A

EK-15 DEVAM

Ben üniteyi böyle işlemekten zevk duydum. Sosyal Bilgiler dersini perçak not. almayla, perçak satır altı çizmeyle perçakse bilgi haritası oluşturmayla işlemek benim zihnimde daha çok bilgiye yer açtı. Eskiden Sosyal Bilgiler dersini pek sevmezdim konuları anlayarak işlese bile bana çok eğlenceli gelmezdi. Üniteyi böyle işlediğimide daha çok öğlendim ve bilgi öğrendim. Daha sonraki derslerde böyle işlemek isterdim. Size de bize bu dersi bu şekilde işletip, Sosyal Bilgiler dersini sevmemi sağladığınız için teşekkür ederim.

Mehlika Ayyüce Uğur
51A 1165

EK-15 DEVAM

Ben önceden Sosyal Bilgiler dersini sevmesdim. Çünkü bana çok sıkıcı gelirdi. Herkes konuşurdu. Öğretmenin anlattığından birşey anlamazdım.

Sonra Sosyal Bilgiler dersi benim çok hoşuma gitmeye başladı. Çünkü renkli kalemlerle satır altı çizme, bir metnin önemli yerlerini not alma çok hoşuma gitti.

Ben artık Sosyal Bilgiler derslerinin böyle işlenmesini istiyorum.

Büşra Çimen

5-A 49

EK-15 DEVAM

Bu tür çalışmalar dersi katılımı daha çok arttırmaktadır. Yardımlaşmayı, dayanışmayı arttırmaktadır. Ortak bir karar sonucunda doğru cevabı bulmak kolaydır. Bu tür eğitim ve öğrenim eğlenceli bir dersi meydana getirdiğinden uygulanması arttırılmalıdır. Ben bu tür bir eğitim ve öğrenimin uygulanmasından çok hoşnutum.

Ezgi Engin

S-A

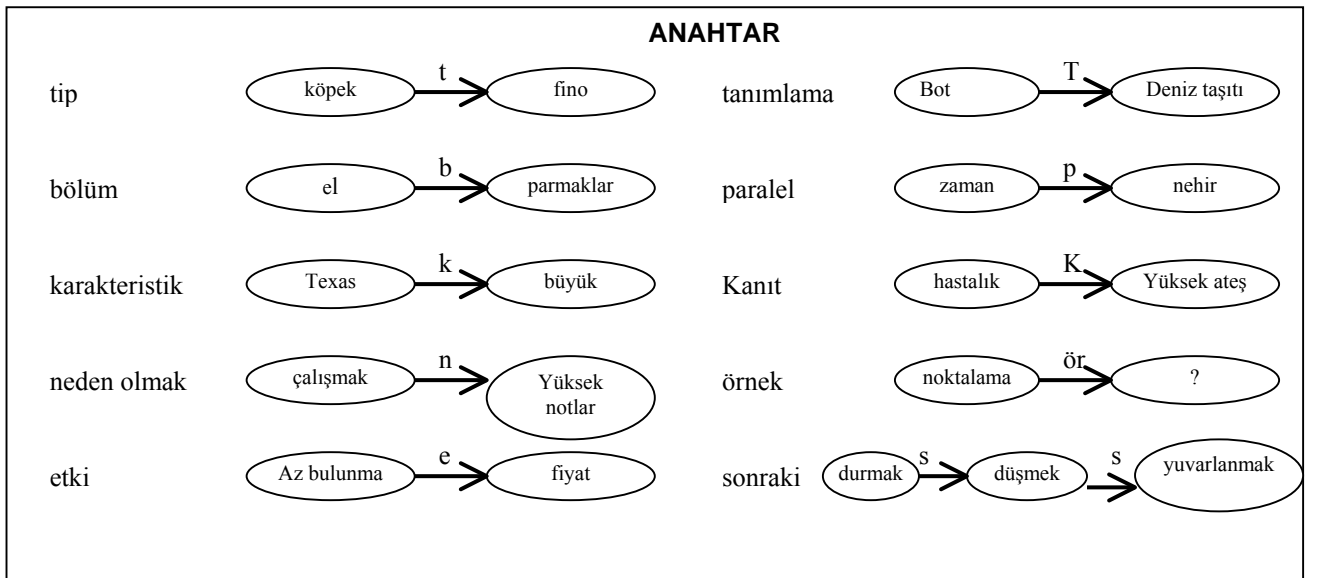
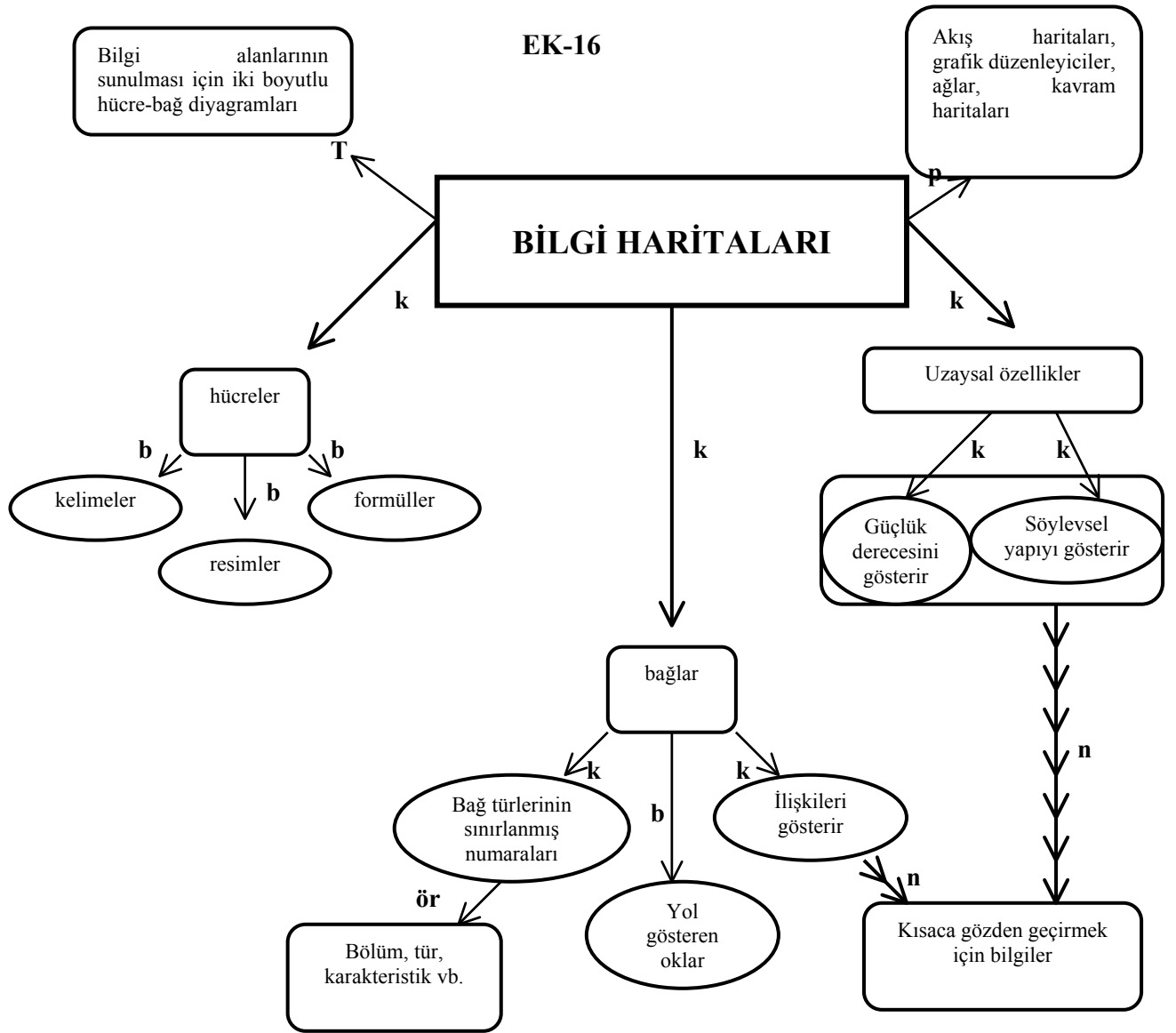
NO:186

Ömer Mart i. Okulu.

EK-15 DEVAM

Ben Sosyal Bilgiler dersini seven bir öğrenciyim. Ama yazılılardan hep zayıf atırım. Dersi böyle şekilde işlenmesini çok sevdim. Yazılılardan biraz daha iyi not düşeceğime inanıyorum. Ve daha iyi öğrendiğime inanıyorum. Bu çalışmalar için öğretmenlerimize teşekkür ederim.

Ozan Bilin
51A 736

Bağ türlerinin anahtarlarını gösteren bir bilgi haritası örneği(Dansereau ve diğerleri,1993)